

č. 9-2015

MESAČNÍK O FILMOVOM DIAŇÍ NA SLOVENSKU

WWW.FILMSK.SK

film.sk

CENA 1 €

ROZHOVOR

► Zuzana Mináčová

TÉMA

► Divácky záujem o slovenské filmy
v kinách a televízii

NOVINKY

► Koza ► Malá z rybárne
► Očami fotografky

Eduard Grečner

FILM AKO VOĽNÝ VERŠ

SLOVENSKÝ
FILMOVÝ ÚSTAV
SLOVAK FILM
INSTITUTE

VDANIE TEJTO PUBLIKÁCIE FINANČNE PODPORIL

afj
AUDIOVIZUÁLNY
FOND

WWW.KLAPKA.SK | CENA 7,90 €

NA ÚVOD

Na školách sa pomaly začína nový semester a aktuálne *Film.sk* začína s rubrikou Ako ďalej, absolvent?. Nie je nová, kedysi už v časopise bola. Možno ani netušíme, koľko sa odvtedy zmenilo. A ak zatiaľ len tušíme, kto sú tí mladí filmári na skutočnom začiatku (teda na konci školy), nech sa nám „predstavia“, ešte než o nich budeme písať v Novinkách. Hoci o Csabovi Molnárovi sme v nich už písali. Odvtedy žije ďalšími nápadmi a plánmi. Má ich dosť, spolu s entuziazmom. Práve Molnár štartuje rubriku Ako ďalej, absolvent?.

Apropos, Novinky. Okrem minoritnej koprodukcii *Malá z rybárne* (r. Jan Balej) v tejto rubrike nájdete film *Koza* (r. Ivan Ostrochovský) a dokument s inscenovanými pasážami *Očami fotografky*, ktorým režisér Matej Mináč vypovedá o svojej matke Zuzane Mináčovej. My sme ju požiadali o rozhovor.

Apropos, *Koza*. V septembrovom *Film.sk* nájdete aj jeho recenziu, musíte však siahnuť po zvláštnom vydaní mesačníka k Projektu 100. V štandardnom *Film.sk* (s rozprávkovou obálkou) je recenzia fínsko-švédskemu filmu *Levie srdce*, ktorý hodnotí Pavel Branko, a slovensko-českého dokumentu *Rytmus: Sídľiskový sen*. Tomu sa podarilo počas prvého víkend v kinách prilákať viac ako 43 000 divákov, čo je druhý najlepší výsledok domáceho filmu po roku 1993.

Apropos, o návštevnosti slovenských filmov hovorí aj Téma čísla. Tentoraz však v kombinácii s ich sledovanosťou v televízii.

„Každý študent zároveň vie, že tým vlastným autorským filmom sa neuživí, lebo naše prostredie na to, žiaľ, nemá. A tak sa s diplomom v ruke pre mnohých práca na naozajstnom filme končí.“ To sú slová Marka Škopa. Natrafil som na ne, keď som si prezal staré vydania rubriky Ako ďalej, absolvent?. Povedal ich pred trinástimi rokmi. Tento mesiac bude mať jeho film *Eva Nová* svetovú premiéru na MFF Toronto.

► Daniel Bernát

• FOTO: Ilona Sochorová

MAJME OBĽÚBENÉ SLOVENSKÉ FILMY

▲ Martin Leginus, dirigent

Milujem filmy. Som rád, že i medzi slovenskými filmármi sú tvorcovia, ktorých diela obdivujem. Historické filmy *Majster kat* a *Jánošík* Paľa Bielika majú podľa môjho názoru mimoriadnu kvalitu. Pred dvomi rokmi som mal možnosť dirigovať na festivale Viva musica! geniálnu filmovú hudbu Tibora Andrašovana práve z *Jánošíka*. Bolo to prvý raz, keď zaznela naživo mimo filmu. Prekonáva aj parametre najlepších hollywoodskych skladateľov. Na koncerte sme uviedli i hudbu Svetozára Stračinu z môjho ďalšieho obľúbeného filmu *Pacho, hybský zbojník*. Nezabudnuteľný Jozef Kroner v nesmrteľnej postave. Filmovú hudbu z týchto diel sme uviedli aj na EXPO 2015 v Miláne. Úspech naznačuje medzinárodný presah Andrašovanových a Stračinových partitúr. Rád sa vraciam ku komédii *Šťastie príde v nedeľu* a k drámam *Medená veža* a *Orlie pierko*. Režiséri mali vtedy k dispozícii také herecké esá ako Ivan Mistrík, Štefan Kvietik, Michal Dočolomanský a Vlado Müller. Z porevolučných režisérov ma oslovuje Martin Šulík. Posledný slovenský film, na ktorom som bol v kine a odporučil by som ho i vám, bol *Kandidát* Jonáša Karáška. ▲

19

28

26

Viliam Jablonický,

filmový publicista a kritik

Ivan Stadtrucker dopisuje syntézu k dejinám slovenskej televízie, takže dúfam, že po vydaní vyvolá prinajmenšom rovnaký záujem a možno i polemiky ako kedysi jeho priekopnícka estetika filmu *Krásna tmy*. Priestor na ambicióznejšiu autorskú domácu filmovú tvorbu a jej prezentáciu naďalej ostáva predovšetkým v RTVS, zväčša na jej – beztvoro a bezchuťovo nazvanej – Dvojke, kde pochopili význam a poslanie dokumentu nielen európskeho, ale aj slovenského a zaraďujú ho, chvalabohu, už aj do hlavných vysielacích časov. A popri takmer dennom výbere vrcholných titulov svetovej hranej filmovej tvorby tam má miesto úplne prirodzene aj tá slovenská a jej tvorcovia.

No ani to nemôže byť uspokojujúce, že si RTVS všimla napríklad jubileum režiséra Miloslava Luthera, využívajúc pri tom aj Jednotku, reprízovala klasiku Štefana Uhra, uviedla niektoré horúce témy z našej dramatickej minulosti v interpretácii Trančíka, Štrica, Ostrochovského (ku ktorým mi však chýbala nielen spontánna, ale následne aj kvalifikovaná a prehĺbujúca diskusia historikov, na ktorú je médium televízie priam predurčené). Osobnosti, udalosti i jubileá si verejnoprávne, ale zo zákona aj národné a kultúrne médium musí všimnúť oveľa viac a nielen z málo efektívne využívaných vlastných archívov, ale aj v dopĺňaní profilov našich osobností. Treba zároveň objavovať tvorbu vystaňovalcov a osobností a témy, ktoré majú presah do zahraničia. Ako je to v prípade sociobiografickej štúdie rodiny Dudovcov, ktorú nakrútil exilový filmový a divadelný režisér Dušan Tóth, aj ním pripravovaného portrétu Štefana Romana. Alebo doposiaľ nepovšimnutého astronauta s poslednou stopou na Mesiaci Eugena Čerňana, potomka rodáka z Kysúc, o ktorom by sme mali konečne uviesť aspoň skvelý americký dokument, takisto neregistrovaných držiteľov Nobelových, Templetonových či iných cien, ktorí majú slovenské korene (Lenard, Gajdušek, Michael Novak), Poly Negri, ale aj Štefánika a tak ďalej.

Televízie aj dnes rozhodujúco formujú audiovizuálny priestor, hoci im vyrástli mimoriadni konkurenti v internetovej sfére. Škoda len, že nie sú pod väčšou kritickou a teoretickou pozornosťou, možno by to pomohlo k ich väčšej kvalite i dramaturgickej a autorskej odvahe. Uvidíme, čo divákovi prinesú ohlásené novinky v jesennej programovej štruktúre RTVS. ▲

<Text bol krátený.>

- 03 **MYSLÍM SI**
 04–08 **KALENDÁRIUM**
 09 **KALENDÁRIUM: 10. MFF Cinematik**
 10–13 **PREMIÉRY** v kinách
 13 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
 14–15 **NOVINKY: Koza podľa Ivana Ostrochovského**
 16–17 **NOVINKY: Očami fotografky podľa Mateja Mináča**
 18 **NOVINKY: Malá z rybárne podľa Jana Baleja**
 19–21 **ROZHOVOR: Zuzana Mináčová**
 22–23 **TÉMA: Divácky záujem o slovenské filmy v kinách a televízii**
 24–25 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
 26–27 **RECENZIA: Levie srdce podľa Domeho Karukoskiho**
 28–30 **RECENZIA: Rytmus: Sídlikský sen podľa Míra Drobného**
 31 **FILMOVÉ PUBLIKÁCIE: Film ako voľný verš**
 32–33 **BCP NOSIČE SFÚ / DVD NOSIČE / ČO ROBIA**
 34–35 **OHĽASY: 50. MFF Karlove Vary**
 36 **OHĽASY: 41. LFŠ Uherské Hradiště**
 37 **AKO ĎALEJ, ABSOLVENT?**
 38–39 **REPORTÁŽ: Piata loď podľa Ivety Grófovej**
 40–41 **AKO VZNIKÁ FILM**
 42–45 **IN MEMORIAM: Ladislav Chudík**
 46 **IN MEMORIAM: Ivan Palúch**
 47 **IN MEMORIAM: Magda Paveleková**
 48 **IN MEMORIAM: Sylvia Turbová**
 49 **SVET SPRAVODAJSKÉHO FILMU: Týždeň vo filme**
 50 **TIPY MesiACA: Kino Lumière**
 51 **VÝROČIA / Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
 a uzávierky na granty a podporné programy
 52 **STALO SA ZA 30 DNÍ / Klapka.sk a Kino Lumière**

Film.sk
 Mesačník o filmovom dianí
 na Slovensku (16. ročník)
Vydavateľ:
 Slovenský filmový ústav
Adresa redakcie:
 Film.sk / Slovenský filmový ústav
 Grösslingová 32 / 811 09 Bratislava
 TEL.: 02/57 10 15 25
 FAX: 02/52 73 32 14
 E-MAIL: film.sk@sfu.sk
Šéfredaktor:
 Daniel Bernát
Redakcia:
 Zuzana Sotáková
Redakčná rada: Peter Dubecký
 generálny riaditeľ SFÚ
 Alexandra Strelková
 riaditeľka NKC – SFÚ
 Marián Brázda
 vedúci edičného oddelenia SFÚ
 Miroslav Ulman
 odborný referent Audiovizuálneho
 informačného centra SFÚ
 Simona Nötová-Tušerová
 tlačová tajomníčka SFÚ
 Štefan Vraštiak
 tajomník KFN SSN
 Andrea Biskupičová
 vedúca predajne Klapka.sk
Jazyková redakcia:
 Jaroslav Hochel
Design & grafická úprava:
 p & j
Tlač: Dolis, spol. s r. o.
 Uzávierka čísla 9/2015:
 26. 8. 2015
Snímka na titulnej strane:
 Malá z rybárne – Miracle Film
 Film.sk vychádza s podporou MK SR.
 ISSN 1335 – 8286

Názory redakcie sa nemusia zhodovať
 s názormi prispievateľov.

Akékoľvek rozmnožovanie textu, fotografií, grafov
 vrátane údajov v elektronickej podobe len
 s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
 © Slovenský filmový ústav

FILMOVÉ PODUJATIA NA SLOVENSKU ▶

1. júl – 9. september

(VRBOVÉ, TRNAVA, NOVÉ MESTO NAD VÁHOM, TRENČÍN, PIEŠŤANY, PÚCHOV, SEREĐ, POVAŽSKÁ BYSTRICA, NOVÉ ZÁMKY, KYSUCKÉ NOVÉ MESTO, ZVOLEN, ŽILINA, RUŽOMBEROK, MARTIN, KEŽMAROK, PRIEVIDZA, SPIŠSKÁ NOVÁ VES, HANDLOVÁ, POPRAD, KREMNICA, PREŠOV, BANSKÁ BYSTRICA, MICHALOVCE, BREZNO, KOŠICE, NITRA, RIMAVSKÁ SOBOTA, PODHÁJSKA, ŠALA, ŠENKVICE, MALACKY, HLOHOVEC)

Bažant Kinematograf 2015

Program 13. ročníka putovného festivalu Bažant Kinematograf tvorí filmy 38 (r. D. Dangl, L. Zedníkovič), ktorý zastupuje slovenskú kinematografiu, a české tituly *Díra u Hanušovic* (r. M. Krobot), *Trabantom až na koniec sveta* (r. D. Píhán), *Traja bratia* (r. J. Svěrák) a *Zakázané uvoľnenie* (r. J. Hřebejk). Ako predfilmy sa premietajú animované diela z tvorby animátora, režiséra a výtvarníka Ondreja Rudavského: *Solution, Pravidlá hry*, videoklipy pre Janu Kirschner: *Na čiernom koni*, Los Lobos: *Kiko and the Lavender Moon* a Dead Can Dance: *The Carnival Is Over*. ▶ www.kinematograf.sk

1., 3., 8., 10., 15., 17., 22., 24., 25., 29. september ▶ 18.00, 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Storočnica Orsona Wellesa

V máji uplynulo 100 rokov od narodenia jednej z najväčších filmových osobností – režiséra, scenáristu a herca Orsona Wellesa. Filmotéka v spolupráci s ASKF uvedie v rámci jeho retrospektívy filmy *Občan Kane* (1941), *Dáma zo Šanghaja* (1947), *Macbeth* (1948), *Othello* (1952), *Pán Arkadin* (1955), *Proces* (1962), *Falstaff* (1965), *Nesmrtelný príbeh* (1968), *Tretí muž* (r. C. Reed, 1949) a *F ako falzifikát* (1973).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

1., 8., 15., 19., 28. september ▶ 17.30, 18.15, 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Hudba v hlavnej úlohe: Ilja Zeljenka

Projekcie filmov, v ktorých znie hudba slovenského skladateľa Ilju Zeljenku: *Kto si bez viny...* (r. D. Plichta, 1963), *Stretnutie* (r. V. Kubenko, 1965), *Drak sa vracia* (r. E. Grečner, 1967), *Pozemský nepokoj* (r. E. Grečner, 1992), *Ilja* (r. I. Ostrochovský, 2010) a *Každý týždeň sedem dní* (r. E. Grečner, 1964). Na poslednej projekcii sa zúčastnia režiséri Ivan Ostrochovský a Eduard Grečner.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

2., 13. september ▶ 16.30, 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Tibor Bogdan

Pri príležitosti 15. výročia úmrtia herca Tibora Bogdana uvedie kino tituly *Súkromná vojna* (r. M. Hollý,

1977), *Kryštál z Istanbulu* (r. V. Pavlovič, 1966) a *Keby som mal dievča* (r. Š. Uher, 1976).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

2. september ▶ 20.00

(BRATISLAVA – KC DUNAJ)

Večer zakázaných reklám

Prednáška Petra Konečného o tom najlepšom zo sveta provokatívnej a kontroverznej reklamy.

▶ www.kcdunaj.sk

2. september ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

Projekcia kriminálnej drámy *Pekelný vlak* (r. R. Hanin, 1985).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

3., 22., 27. september ▶ 18.15, 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Karol Krška

Pri príležitosti nedožitých 95. narodenín kamera-mana Karola Kršku budú uvedené filmy *Trio Angelos* (r. S. Barabáš, 1963), *Kto odchádza v daždi...* (r. M. Hollý, 1974) a *Bratia* (r. A. Lettrich, 1961).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

4., 26. september ▶ 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Hommage

V programovom cykle sa premietne film *Muž, ktorý luže* (1968) režiséra Alaina Robba-Grilleta. Diváci si ním pripomenú nedávne úmrtie herečky Sylvie Turbovej. ▶ O S. Turbovej čítajte viac na str. 48.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

4., 7., 11., 14., 19. september ▶ 18.15, 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Film & literatúra: Agatha Christie

V programovom cykle sa kino zameria na dielo a život kráľovnej knižných detektívok. Diváci si môžu pozrieť štyri filmové adaptácie: *Vražda v Orient exprese* (r. S. Lumet, 1974), *Skúška nevinny* (r. D. Davis, 1984), *Rozbité zrkadlo* (r. G. Hamilton, 1980) a *Zlo pod slnkom* (r. G. Hamilton, 1982). Premietne sa aj mysteriózna romantická dráma *Agatha* (r. M. Apted, 1979), v ktorej je ústrednou postavou A. Christie.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

5., 6., 24. september ▶ 18.15, 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Dušan Blaškovič

Pri príležitosti nedožitých 85. narodenín herca Dušana Blaškoviča uvidia diváci filmy *Traja svedkovia* (r. P. Bielik, 1968), *Štyridsaťštyri* (r. P. Bielik, 1957) a *Tri dcéry* (r. Š. Uher, 1967).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

5. september ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Tandem

Cyklu sa tentoraz zameria na scenáristicko-režisérsku dvojicu bratov Joela a Ethana Coenovcov. Premietne sa ich *Barton Fink* (1991).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

6., 7., 13., 14., 20., 21., 27., 28. september ▶ 17.00, 18.00, 19.00

(KOŠICE – TABAČKA KULTURFABRIK)

Kino Tabačky

V septembrovom programe sa postupne premietnu tituly *Amy* (r. A. Kapadia), *Samba* (r. O. Nakache, E. Toledano), *Suri* (r. P. Barabáš), *Proti prírode* (r. O. Giaever), *Koza* (r. I. Ostrochovský) v rámci Projektu 100, *Slepá* (r. E. Vogt), *Stále spolu* (r. E. Tomaňová) a *Aferim!* (r. R. Jude) v rámci Projektu 100.

▶ www.tabacka.sk

6. september ▶ 20.00

(BRATISLAVA – A4 – PRIESTOR SÚČASNEJ KULTÚRY)

Kino inak: Eldorado

Projekcia francúzskeho dokumentu režiséra Oliviera Assayasa s anglickými titulkami. ▶ www.a4.sk

6. september ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Sergej Bondarčuk

Pri príležitosti nedožitých 95. narodenín režiséra a herca Sergeja Bondarčuka uvedie kino adaptáciu Čechovovej hry *Ujo Váša* (r. A. Končalovskij, 1970).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

7., 21. september ▶ 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Kratasy z archívu: Hra na profesie

Monotematický cyklus prinesie pásmo krátkych filmov o profesiách, ktoré sa vymykali ideálom komunizmu. Vo výbere filmovej historičky Evy Filovej sa premietnu filmy z obdobia rokov 1956 až 1978: *Obratné ruky*, *Sestra*, *Kuchári*, *Artisti*, *Vrcholky stromov*, *Sonda 11/1978*. *Hranice odvahy*.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

7. september ▶ 20.00

(BRATISLAVA – A4 – PRIESTOR SÚČASNEJ KULTÚRY)

Kino inak: Česká RAPublika

Projekcia českého konceptuálneho dokumentu o hip-hope v réžii Pavla Abraháma. ▶ www.a4.sk

8. september ▶ 16.00

(BRATISLAVA – KINO MLADOST')

Tri filmy v Mladosti

Projekcie filmov venovaných Ivete Radičovej (26 min.) a Štefanovi Uhrovi (26 min.). Tretím titulom je *Moravanka – Jedna ruža, dve ruže* (39 min.).

Na podujatie je vstup voľný. ▶ švr

9. september ▶ 17.30

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

V programovom cykle sa premietne vzorka slovenských krátkych filmov o vlakoch, železničných tratiach, staniaciach aj ľuďoch, ktorí tam pracujú. Pod spoločným názvom *Výhybky filmových vlakov* sa ukrývajú tituly *Trať voľná*, *Na vedľajšej kolaji*, *Bez konca*, *Vlakom do školy*, *Mašinka*, *Hr. Peklo* a *Deň radosti* (r. rôzni, 1955 – 1972).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

9. september ▶ 20.00

(BRATISLAVA – A4 – PRIESTOR SÚČASNEJ KULTÚRY)

Kino inak: 15 svetových strán

Projekcia poľského filmu v réžii Zuzanny Solakiewicz o hudobnom experimentátorovi Eugeniuszovi Rudnikovi. Premietat sa bude v poľskom znení s anglickými titulkami. ▶ www.a4.sk

10. september ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

V programovom cykle sa premietnu štyri snímky známych režisérov z obdobia rokov 1959 až 1997 – *Zelená ulice* (r. V. Chytilová), *Železničáři* (r. E. Schorm), *Vlak do dospelosti* (r. F. Fenič) a *Vlak do Hongkongu* (r. V. Kvasnička).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

10. – 15. september

(PIEŠŤANY)

10. MFF Cinematik ▶ O festivale čítajte na strane 9. ▶ www.cinematik.sk

od 10. septembra 21. PROJEKT 100 – 2015

Najväčšia putovná prehliadka filmov na Slovensku pokračuje 21. ročníkom, v ktorom uvedie snímky *Koza* (r. I. Ostrochovský), *Aferim!* (r. R. Jude), *Klub bitkárov* (r. D. Fincher), *Fénix* (r. Ch. Petzold), *Okno do dvora* (r. A. Hitchcock), *Mladost'* (r. P. Sorrentino), *Ma ma* (r. J. Medem), *Východ slnka* (r. F. W. Murnau), *Love* (r. G. Noé) a *Zbrusu nový zákon* (r. J. Van Dormael). ▶ Viac informácií nájdete v špeciálnom vydaní Film.sk – Projekt 100. ▶ www.asfk.sk

11. september ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

V programovom cykle sa premietne film *Panna zázračnica* (r. Š. Uher, 1966).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

12., 13. september ▶ 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností:

Brigita Sitárová-Hausnerová

Okrúhle 60. narodeniny oslávi v septembri hereč-

ka Brigita Sitárová-Hausnerová. Kino pri tejto príležitosti premietne filmy *Keby som mal pušku* (r. Š. Uher, 1971) a *Keby som mal dievča* (r. Š. Uher, 1976).
▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

12. september ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

V programovom cykle sa premietne dráma *Všetko na predaj* (r. A. Wajda, 1969).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

13., 27. september ▶ 16.30

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Detská filmotéka

V programovom cykle sa premietnu filmy *Koliesko* (r. D. Plichta, 1966) a *Katka* (r. J. L. a S. Morovci, 1984). S filmom *Koliesko* bude uvedená aj komédia zo školského prostredia *Kryštál z Istanbulu* (r. V. Pavlovič, 1966).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

13. september ▶ 20.00

(BRATISLAVA – A4 – PRIESTOR SÚČASNEJ KULTÚRY)

Kino inak: B-Movie – Túžba a hudba v Západnom Berlíne 1979 – 1989

Projekcia koláže amatérskych a televíznych záberov divokej, ale aj kreatívnej dekády, ktorá sa začala pankom a skončila Love Parade. Mozaika diel (r. J. A. Hoppe, K. Maech, H. Lange) sa bude premietaať v anglickom a nemeckom znení s anglickými titulkami. ▶ www.a4.sk

13. september ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

V programovom cykle sa premietne film *Viadukt* (r. S. Simó, 1983).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

16. september ▶ 17.30

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Otto Geyer

Pásmo krátkych animovaných filmov pri príležitosti 75. narodenín kameramana Otta Geyera. Vo výbere filmovej historičky Evy Filovej sa premietnu tituly *Kino, Minútky na vrátnici, Rebrík, Dona Militaria, Ikarovia, Frík, Veľké upratovanie, Keby som bol vtáčkom..., Neposlušný bicykel, Drotárska púť a Masky a kvety*. Na projekcii sa zúčastní aj O. Geyer.
▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

16. september ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

V cykle bude uvedený film *Nebo nad Berlínom* (r. W. Wenders, 1987).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

17., 29. september ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Andrej Šilan

Pri príležitosti nedožitých 85. narodenín si diváci pripomenú herca Andreja Šilana komédiou *Nevera po slovensky* (r. J. Jakubisko, 1981).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

18. september ▶ 18.15, 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Double Bill

V cykle Double Bill budú v jeden večer uvedené dve snímky, ktoré vykresľujú akoby nemenné vzorce správania vidieckej komunity – *Lovecké výjavy z Dolného Bavorska* (r. P. Fleischmann, 1969) a *Biela stuha* (r. M. Haneke, 2009).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

20. september ▶ 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Michal Belák

Pri príležitosti nedožitých 95. narodenín herca Michala Beláka premietne kino tragikomický film *Noc s mačkou* (r. M. Horňák, 1970).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

20. september ▶ 20.00

(BRATISLAVA – A4 – PRIESTOR SÚČASNEJ KULTÚRY)

Kino inak: Eden

Projekcia francúzskeho filmu (r. M. Hansen-Løve) s anglickými titulkami. ▶ www.a4.sk

20. september ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Billie Holiday

Nedožitých sto rokov speváčky Billie Holiday si diváci pripomenú životopisným filmom *Billie spieva blues* (r. S. J. Furie, 1972).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

21. september ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Histórie filmu

V programovom cykle si diváci môžu pozrieť film *Chamtivosť* (r. E. von Stroheim, 1924).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

21., 26., 28. september ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Erich von Stroheim

Pri príležitosti 130. výročia narodenia režiséra, herca a producenta Ericha von Stroheima uvedie kino filmy *Chamtivosť* (1924), *Sunset Boulevard* (r. B. Wilder, 1950) a *Veľká ilúzia* (r. J. Renoir, 1937).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

22. september ▶ 19.00

(TRNAVA – MALÝ BERLÍN – BERLINER DKP)

iShorts: Divné lásky

Projekcia krátkych filmov v hlavnej úlohe s láskou a jej zvláštnymi podobami. Premietnu sa v pôvodnom znení s anglickými a českými titulkami.

▶ www.malyberlin.sk

23. september ▶ 17.30, 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

V programovom cykle odznie prednáška Petry Dominikovej Vlaky ve filmu noir a nasledovať bude projekcia filmu *Vlakári* (r. J. Lihosit, 1988).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

23. september ▶ 20.00

(BRATISLAVA – A4 – PRIESTOR SÚČASNEJ KULTÚRY)

Kino inak: Industrial Soundtrack

Projekcia francúzskeho filmu o počiatkoch industriálnej hudby (r. A. Ravalec, T. Collins) v anglickom a vo francúzskom znení s anglickými titulkami.

▶ www.a4.sk

24. september ▶ 18.00

(BRATISLAVA – DIVADLO MALÁ SCÉNA STU)

26. udeľovanie Igricov

a 23. ročník Cien filmových novinárov

Odovzdávanie cien najlepším slovenským filmom, tvorcom a hercom v dielach s výrobným rokom 2014. ▶ švr

25. september ▶ 14.00

(BRATISLAVA – DIVADLO MALÁ SCÉNA STU)

Najlepšie filmy roku 2014

Projekcia hraných, dokumentárnych a animovaných filmov ocenených Igricom. Divácividia šest filmov. Na podujatie je vstup voľný. ▶ švr

25., 30. september ▶ 17.30

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Margita Černáková

Okrúhle 80. narodeniny oslavuje v septembri strihačka Margita Černáková. Pri tejto príležitosti budú uvedené dokumentárne filmy Evy Štefankovičovej *Vedľajšie zamestnanie: matka* (1990) a *Všetci spolu... (po slovensky)* (1991). Na oboch projekciách sa zúčastnia M. Černáková i E. Štefankovičová. Na konci mesiaca si diváci budú môcť pozrieť aj pásmo filmov venovaných Černákovovej. Vo výbere Evy Filovej sú tituly *Chráň si ruky!*, *Jarmok márnosti, Bubeník Červeného kríža, Majstrovstvva sveta. Vysoké Tatry FIS 70.*

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

27. september ▶ 20.00

(BRATISLAVA – A4 – PRIESTOR SÚČASNEJ KULTÚRY)

Kino inak: Sonic Outlaws

Projekcia najznámejšieho diela legendy experimentálneho filmu Craiga Baldwin v anglickom jazyku. ▶ www.a4.sk

27. september ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Peter Sellers

Pri príležitosti nedožitých 90 rokov herca Petra Sellersa sa premietne film *Myš, ktorá revala* (r. J. Arnold, 1959).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

28. september ▶ 18.30

(BRATISLAVA – GALÉRIA FRANCÚZSKÉHO INŠTITÚTU)

Klub Mediatéky

súčasného francúzskeho filmu

Projekcia komédie *Dievča zo 14. júla* (r. A. Peret-jatko) v pôvodnom znení s anglickými titulkami.

▶ ifb.ambafrance-sk.org

30. september ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

Projekcia filmu *Tajomný vlak* (r. J. Jarmusch, 1989).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

PODUJATIA SLOVENSKEHO FILMU V ZAHRANIČÍ ▶

1. – 5., 24. – 27. september

5. Medias Central European Film Festival

7 + 1, Medias, Bukurešť (RUMUNSKO)

Premietanie filmov *Všetky moje deti* (r. L. Koboš) a *Signum laudis* (r. M. Hollý).

▶ www.mecff.ro

2. – 6. september

MF Spotkania z filmem górkim,

Zakopané (POĽSKO)

Premietanie filmu *Žití pre vášeň* (r. P. Barabáš).

▶ www.spotkania.zakopane.pl

3. – 5. september

Sardinia Film Festival, Sassari (TALIANSKO)

Premietanie animovaného filmu *Fongopolis* (r. J. Kožuch).

▶ www.sardiniafilmfestival.it

3. – 6. september

10. MF súčasnej animácie a mediálneho umenia Linoleum, Kyjev (UKRAJINA)

Premietanie filmu *Fongopolis* (r. J. Kožuch).

▶ www.linoleumfest.com

4. september

Letní kino NFA, Praha (ČESKO)

Premietanie filmu *Kým sa skončí táto noc* (r. P. Solan).

▶ www.letnikino.nfa.cz

7. september

DokuMontag, Berlín – Český inštitút (NEMECKO)

Premietanie dokumentu *Felvidék – Horná zem* (r. V. Sárkány).

10. – 13. september

MF Animanima, Čačak (SRBSKO)

Premietanie filmu *Fongopolis* (r. J. Kožuch).

► www.animanima.org

10. – 14. september

18. MF Animaevka, Mahilov (BIELORUSKO)

Premietanie filmu *Fongopolis* (r. J. Kožuch).

► www.mogilevkinobyl.com

10. – 20. september

40. MFF Toronto (KANADA)

Premietanie filmu *Koza* (r. I. Ostrochovský) a svetová premiéra snímky *Eva Nová* (r. M. Škop). V rámci Industry programu bude v sekcii Producers Lab uvedený projekt spoločnosti ARINA Piargy.

► www.tiff.net

10. september – 29. november

18. európsky filmový festival Cine Europa, 10 miest (FILIPÍNY)

Premietanie filmu *Mrtvola musí zomrieť* (r. J. Paštéka). ► www.eeas.europa.eu

14. – 19. september

21. MF krátkych filmov, Drama (GRÉCKO)

Premietanie filmu *Fongopolis* (r. J. Kožuch).

► www.dramafilmfestival.gr

16. – 25. september

Festival českých a slovenských filmov v Austrálii, Melbourne (AUSTRÁLIA)

Prehliadka uvedie tituly *38* (r. D. Dangel, L. Zednikovič), *Deti* (r. J. Vojtek), *Fair Play* (r. A. Sedláčková), *Obrazy starého sveta* (r. D. Hanák), *Organ* (r. Š. Uher). Z krátkych filmov sa premietnu *Fongopolis* (r. J. Kožuch), *Sila príťažlivosti* (r. E. Sekerešová), *Zelená vlna* (r. M. Buchelová), *Half bábka* (r. J. Elsen), *Kuku* (r. H. Žucha) a *Láska* (r. M. Brnušáková).

► www.casffa.com.au

17. – 20. september

Festival Przegląd filmów górskich, Ladek-Zdroj (POĽSKO)

Premietanie filmov *Žit pre vášeň* a *Hladači utajených svetov* (r. P. Barabáš).

► www.festiwalgorski.pl

17. – 24. september

7. medzinárodný festival dokumentárneho filmu DMZ, Gojang (JUŽNÁ KÓREA)

Premietanie dokumentu *Felvidék – Horná zem* (r. V. Sárkány). ► www.dmzdocs.com/eng

17. – 27. september

28. MFF Helsinki Love & Anarchy, Helsinki (FÍNSKO)

Festival premietne film *Koza* (r. I. Ostrochovský).

► www.hiff.fi

19. – 23. september

63. MFF San Sebastián (ŠPANIELSKO)

V sekcii New Directors bude uvedená snímka *Rodinný film* (r. O. Omerzu).

► www.sansebastianfestival.com

20. – 23. september

Medové týždne stredo európskych filmov, kino Artis, Tallinn (ESTÓNSKO)

Na prehliadke sa budú premietat tituly *Dom* (r. Z. Liová), *Slepé lásky* (r. J. Lehotský) a *Fair Play* (r. A. Sedláčková).

23. – 30. september

MFF Bergen (NÓRSKO)

Premietanie filmu *Koza* (r. I. Ostrochovský).

► www.biff.no

24. – 27. september

MF animovaných filmov AnimaSyros + Agora, Syros (GRÉCKO)

Premietanie animovaného filmu *Fongopolis* (r. J. Kožuch). ► www.animasysros.gr

25. – 29. september

Bajkalský medzinárodný festival dokumentov, ľudí a prostredia, Irkutsk (RUSKO)

Premietanie filmu *Žit pre vášeň* (r. P. Barabáš).

► www.baikalkinofest.ru

26. – 29. september

11. MF poviedky, Vroclav (POĽSKO)

Na prehliadke ôsmich vyšehradských filmov sa premietne aj *Živý bič* (r. M. Ľapák).

26. september – 3. október

MFF Message to Man, Petrohrad (RUSKO)

Premietanie filmu *Koza* (r. I. Ostrochovský).

► www.message2man.com

26. september – 5. október

31. MFF Haifa (IZRAEL)

Premietanie filmu *Domáci péče* (r. S. Horák).

► www.haifaff.co.il/eng

(REDAKCIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY V PROGRAME PODUJATÍ!)

► Zuzana Sotáková

MFF Cinematik – cez Piešťany do Katalánska

► Daniel Bernát

Medzinárodný filmový festival Cinematik Piešťany sa tento rok koná už po desiaty raz. Špeciálny priestor vyhradil filmom z Katalánska, no ponúkne aj tradičnú dvojicu súťažných sekcií – v prvej (Meeting Point Europe) predstaví to najlepšie z európskej kinematografie a v druhej (Cinematik.doc) sa budú o cenu uchádzať slovenské dokumenty. Festival sa uskutoční v dňoch 10. až 15. septembra.

V májovom čísle *Film.sk* prezradil režisér, kameraman a producent Michael Kaboš, že dokončil film *Prízraky „o premenách hrdinstva na pozadí dejín“*. Autorsky na ňom spolupracoval s Bibianou Beňovou a ich novinka je jednou z trojice dokumentárnych snímok, ktoré budú mať slovenskú premiéru práve na 10. MFF Cinematik v súťaži Cinematik.doc. Ďalším premiérovým titulom je časozberný dokument *Farby piesku*, ktorý v Líbyi nakrúcal Ladislav Kaboš, a do tretice je to snímka *Očami fotografky*, o ktorej informujeme v rubrike Novinky. Celkovo sa do súťaže slovenských dokumentov dostalo deväť titulov, okrem tých uvedených sú to *Milan Čorba* (r. Martin Šulík), *Návrat do horiaceho domu* (r. A. Grusková), *Okinawa – Slovensko, cesta karate* (r. A. Szomolányi), *Suri* (r. P. Barabáš), *Vlna vs. breh* (r. M. Štrba) a *Tak ďaleko, tak blízko* (r. J. Vojtek). O víťazoch sekcie Cinematik.doc rozhodne trojčlenná porota v zložení Eva Tomanová, Martin Palúch a Ania Szczepanska.

Súťaž Meeting Point Europe opäť zostavili európski filmoví kritici, ktorí vyberali to najzaujímavejšie z európskych kinematografií uplynulého roka. Do finálej jedenástky zaradili napríklad film *Homár*, za ktorý získal grécky režisér Yorgos Lanthimos Cenu poroty v Cannes, nájdeme v nej novinky veľkých režisérskych mien, ako sú Ulrich Seidl (*V pivnici*), Bruno Dumont (*Malý Quinquin*) či Wim Wenders (*Sol' zeme – spolupráca Juliano Ribeiro Salgado*), i mladých filmárov vrátane debutujúceho Švajčiara Simona Jaquemeta (*Vojna*). Vo výbere má film aj Peter Strickland, ktorý už Cinematik navštívil – o cenu Meeting Point Europe sa budú uchádzať jeho *Možýle*. Kto videl na piešťanskom festivale pred dvomi rokmi film *Akt vraždenia*, určite naň len tak ne-

zabudol, no a tentoraz si môže pozrieť nový dokument režiséra Joshua Oppenheimera, ktorý sa volá *Podoba ticha* a opäť spracúva tému brutálneho masového zabíjania v Indonézii 60. rokov.

Špecialitou 10. ročníka Cinematiku bude program Španielsko pod lupou: Katalánsko. Vyše dvadsať filmov rozdelených do troch sekcií (Súčasný katalánsky film, Za hranicou kultu a Rešpekt) predstaví katalánsku kinematografiu, pričom sekcia Rešpekt sa sústreďuje na tvorbu režiséra Jaimeho Rosalesa, ktorému Cinematik zároveň udelí cenu. Festival uvedie všetkých jeho päť celovečerných filmov a okrem toho aj štvoricu snímok, ktoré Rosales vybral ako svoje inšpiračné zdroje.

Jubilejný MFF Cinematik divákovi ponúkne dovedna trinásť sekcií a slovenské filmy sa predstaví nielen v súťaži dokumentov, ale aj v sekcii Čo dom dal, ktorá obsahuje dlhometrážne tituly *LokalFilmis* (r. Jakub Kroner), *Koza* (r. I. Ostrochovský), *Čistič* (r. P. Bebjak) a k tomu výber študentských snímok poslucháčov FTF VŠMU v Bratislave a Akadémie umení v Banskej Bystrici. ▲

Záber z filmu *Homár*, ktorý bude na Cinematiku súťažiť. • FOTO: MFF Cinematik

PREMIÉRA: 17. 9. 2015

1001 gramov

(**1001 Gram**, Nórsko/Nemecko/Francúzsko, 2014) DCP 2D + blu-ray + DVD, 93 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA

RÉŽIA: Bent Hamer **HRAJÚ:** Ane Dahl Torp, Laurent Stocker, Hildégun Riise, Stein Winge
DISTRIBÚTOR: Film Europe

Film sa zameriava na krehký emocionálny život nórskej vedkyne Marie, ktorá je jedným z poverených strážcov prototypu národného kilogramu – predmetu tvoreného z 90 percent platiny a 10 percent irídiu. Marin citový život, ktorý prejde hneď niekoľkými skúškami, charakterizuje krehká rovnováha.

PREMIÉRA: 17. 9. 2015

Aferim! – Projekt 100

(**Aferim!**, Rumunsko/Bulharsko/Česko/Francúzsko, 2015) DCP 2D + DVD, 108 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY,

DOBRODRUŽNÁ HISTORICKÁ DRÁMA
RÉŽIA: Radu Jude **HRAJÚ:** Teodor Corban, Toma Cuzin, Victor Rebengiuc, Alexandru Bindea, Mihaela Sirbu, Adina Cristescu, Serban Pavlu, Gabriel Spahiu **DISTRIBÚTOR:** ASFK

V 19. storočí vo Valašsku si miestny šľachtic lordache najme policajta Costandina, aby našiel Garfina – cigánskeho otroka, ktorý utiekol z lordacheho statku po tom, čo mal milostnú aféru s jeho manželkou Sultanou. Film bol ocenený Strieborným medveďom na Berlinale.

PREMIÉRA: 13. 8. 2015

Barbie Rock'n Royals

(**Barbie in Rock'n Royals**, USA, 2015) DCP 2D, 84 min., MP 12, ČESKÝ A MAĎARSKÝ DABING, ANIMOVANÁ ROZPRÁVKA

RÉŽIA: Karen Lloyd
DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Muzikálová rozprávka v hlavnej úlohe s barbie princeznou menom Courtney, ktorá sa omylom ocitne v kempu pre rockerov namiesto letného tábora pre dievčatá s modrou krvou. Jej miesto v tábore zase zaujme drsná speváčka Erika. Obe majú spočiatku problémy, ale postupne si začínajú užívať objavovanie nepoznaných svetov.

PREMIÉRA: 10. 9. 2015

Gangster Ka

(**Gangster KA**, Česko, 2015) DCP 2D, 90 min., MN 15, KRIMINÁLNY

RÉŽIA: Jan Pacht **HRAJÚ:** Hynek Čermák, Predrag Bjelac, Vlastina Svátková, Filip Čapka, Alexej Pyško, Jaromír Hanzlík
DISTRIBÚTOR: Magic Box

Radim Kraviec alias Káčko má talent na podvádzanie, ktorý využíva pri krádežiach, no vie, že existujú určité hranice, ktoré nemôže prekročiť. Lenže po tom, čo ho zradí jeho pravá ruka, sa ocitá vo väzení. Vďaka šikovným právnickým kľučkám sa dostáva na slobodu a rozbieha nelútostnú mašinériu pomsty...

PREMIÉRA: 24. 9. 2015

Klub bitkárov – Projekt 100

(**Fight Club**, USA/Nemecko, 1999) DCP 2D + blu-ray, 139 min., MN 15,

ČESKÉ TITULKY, DRÁMA
RÉŽIA: David Fincher **HRAJÚ:** Edward Norton, Brad Pitt, Helena Bonham Carter, Meat Loaf, Zach Grenier, Richmond Arquette
DISTRIBÚTOR: ASFK

Slávny film z konca 90. rokov podľa úspešného románu Chucka Palahniuka o absolútnej strate hodnôt, anarchistických hĺbinách v každom a o živote v permanentnom dejä v konzumnej spoločnosti.

PREMIÉRA: 20. 8. 2015

Kobry a užovky

(**Kobry a užovky**, Česko, 2015) DCP 2D, 111 min., MN 15, ČESKÉ ZNENIE, DRÁMA

RÉŽIA: Jan Prušinovský **HRAJÚ:** Matěj Hádek, Kryštof Hádek, Jan Hájek, Lucie Polišínská, Lucie Žáčková
DISTRIBÚTOR: Kinematograf, s. r. o.

„Užovka“ je stratený vo svojom vlastnom živote. Hoci má už skoro 40 rokov, je bez priateľky aj bez práce. Čítí, že má poslednú šancu niečo so sebou urobiť, najbližšiu príležitosť už nechce premárniť. Vo chvíli, keď to vyzera, že by mohol byť konečne šťastný, objaví sa na scéne jeho brat „Kobra“ – nezodpovedný „magor“ a „feták“.

PREMIÉRA: 20. 8. 2015

Darček

(**The Gift**, Austrália/USA, 2015) DCP 2D, 107 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, PSYCHOLOGICKÝ TRILER

RÉŽIA: Joel Edgerton **HRAJÚ:** Jason Bateman, Joel Edgerton, Rebecca Hall
DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Simon a Robyn si užívajú manželský život, aký si vysnívali, až do dňa, keď náhodne stretnú Gordona, Simonovho spolužiaka zo strednej školy. Od tej chvíle naberie život manželov dešivý rozmer. Nielenže ich znepokojuje Gordonovo správanie, ale začínajú sa objavovať záhadné dary, ktoré odkrývajú tajomstvá z minulosti.

PREMIÉRA: 24. 9. 2015

Everest

(**Everest**, USA/Velká Británia, 2015) DCP 2D + DCP 3D + IMAX 3D, 121 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, DOBRODRUŽNÝ/DRÁMA

RÉŽIA: Baltasar Kormákur
HRAJÚ: Jake Gyllenhaal, Keira Knightley, Robin Wright, Jason Clarke, Josh Brolin, Sam Worthington, Emily Watson
DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Strastiplná cesta dvoch rôznych expedícií na vrchol najvyššej hory sveta Mount Everest. Členovia výprav musia zápasiť s prírodným živlom a čeliť zdantlivo neprekonateľným prekážkam, pre ktoré sa ich celoživotná posadnutosť mení na boj o prežitie.

PREMIÉRA: 16. 9. 2015

Farby piesku

(**Farby piesku**, Slovensko, 2015), DCP 2D, 79 min., MN 15, DOKUMENTÁRNY

RÉŽIA: Ladislav Kaboš
ÚČINKUJE: Lubica El Malaheg a jej líbyjská rodina **DISTRIBÚTOR:** Media Film

Ústrednou postavou časozberného dokumentu je slovenská zdravotná sestra, ktorá sa vydala za líbyjského chirurga, odišla do Líbye a konvertovala na islam. V cudzej krajine zažívala ťažké životné obdobia. Režisér Ladislav Kaboš sledoval jej osudy pred takzvanou arabskou jarou, počas bojových konfliktov i po vojne, keď sa krajina prepadla do chaosu, až do jesene 2014. ► O filme budeme informovať v nasledujúcom vydaní *Film.sk*.

PREMIÉRA: 10. 9. 2015

Koza – Projekt 100

(**Koza**, Slovensko/Česko, 2015) DCP 2D + blu-ray + DVD, 75 min., MP 12, DRÁMA

RÉŽIA: Ivan Ostrochovský **HRAJÚ:** Peter Baláž, Zvonko Lakšević, Ján Franek, Stanislava Bongilajová, Nikola Bongilajová, Tatiana Piusi
DISTRIBÚTOR: ASFK

Boxer Peter Baláž, prezývaný Koza, je bývalý olympionik, no teraz žije so svojou družkou Mišou na sociálnej periférii. Miša nečakane otehotnie a je rozhodnutá, že si dieťa dá vziať. Núti Kozu, aby zohnal peniaze na potrat. Koza, ktorý už dlhšie netrénuje, sa rozhodne opäť vstúpiť do ringu.

► O filme čítajte viac na stranách 14 – 15.

PREMIÉRA: 3. 9. 2015

Kuriér: Reštart

(**Le Transporteur – Héritage**, Francúzsko, 2015) DCP 2D, 90 min., MN 15,

ČESKÉ TITULKY, AKČNÝ/TRILER
RÉŽIA: Camille Delamarre **HRAJÚ:** Ed Skrein, Loan Chabanol, Ray Stevenson, Radivoje Bukvic, Anatole Taubman, Gabriella Wrigh
DISTRIBÚTOR: Magic Box

Profesionálny kuriér Frank Martin sa musí proti svojej vôli spojiť s nájomnou vrahyňou Annou, aby zlikvidoval skupinu bezcitných ruských priekupníkov s ľuďmi.

PREMIÉRA: 17. 9. 2015

Labyrint: Zhorenisko

(**Maze Runner: Scorch Trials**, USA, 2015) DCP 2D, 129 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, AKČNÉ SCI-FI

RÉŽIA: Wes Ball **HRAJÚ:** Dylan O'Brien, Kaya Scodelario, Thomas Brodie-Sangster, Giancarlo Esposito, Aidan Gillen, Barry Pepper, Lili Taylor, Patricia Clarkson
DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

V pokračovaní filmu *Labyrint: Útek* čelia Thomas a jeho kamaráti zatiaľ najväčšej výzve – hľadajú informácie o tajnej a mocnej organizácii známej ako W. C. K. D. Cesta ich zavedie do Zhoreniska – pustej krajiny plnej prekážok, kde sa spoja s bojovníkmi odporu a zasiahnu vrchné velenie W. C. K. D.

PREMIÉRA: 3. 9. 2015

Malá z rybárne

(*Malá z rybárny*, Česko/Slovensko, 2015) DCP 2D, 75 min., MP 12, ČESKÉ ZNENIE, ROZPRÁVKA PRE DOSPELÝCH

RÉŽIA: Jan Balej **V ČESKOM ZNENÍ:** Oldřich Kaiser, Anežka Kubátová, Petr Forman, Ivana Chýlková, Barbora Hrzánová, Jan Novotný, Nina Divišková, Veronika Žilková a iní
DISTRIBÚTOR: Continental film

Hlboko pod hladinou rozpráva hlas mora príbeh Morského kráľa a jeho dcéry Malej. Rovnako ako mnohí iní opustil kráľ so svojou starou matkou a s tromi dcérami vydrancované vody a odišli žiť medzi ľuďmi. Všetnú každodennosť Malej a jej rodiny zmení deň, keď do rybárne vstúpi mladý Baron.
► O filme čítajte viac na strane 18.

PREMIÉRA: 17. 9. 2015

Muno: Strážca mesiaca

(*Mune, le gardien de la lune*, Francúzsko, 2014) DCP 2D + DCP 3D, 85 min., MP, SLOVENSKÝ DABING, DOBRODRUŽNÝ/ANIMOVANÝ

RÉŽIA: Alexandre Heboyan, Benoît Philippon
V SLOVENSKOM ZNENÍ: Juraj Kemka, Miloslav Král, Tatiana Pauhofová, Peter Rúfus, Vladimír Jedlovský, Ivan Romančík, Juraj Predmerský, Miroslav Noga **DISTRIBÚTOR:** Forum Film

Malý faun Muno bol vymenovaný za strážcu mesiaca, no keďže má málo skúseností, spôsobí nehodu, ktorá ohrozí nielen mesiac, ale aj slnko. Aby svoju chybu napravil, musí spolu s priateľmi čeliť nebezpečnému Titánovi a vrátiť nebeským telesám ich miesto na oblohe.

PREMIÉRA: 10. 9. 2015

Nikdy nie je neskoro

(*Ricki and the Flash*, USA, 2015) DCP 2D, 101 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, KOMÉDIA/DRÁMA

RÉŽIA: Jonathan Demme
HRAJÚ: Sebastian Stan, Meryl Streep, Kevin Kline, Mamie Gummer, Hayse Jack, Luke Webb
DISTRIBÚTOR: Itafilm

Vo filme plnom živých hudobných vystúpení stvárňuje Meryl Streep postavu Ricki Rendazz, slávnej gitaristky, ktorá sa v snahe splniť si sny o rokenrolovej sláve dopustila množstva životných chýb. Počas návratu domov dostáva tvárou v tvár svojej rodine šancu tieto chyby napraviť.

PREMIÉRA: 24. 9. 2015

Stážista

(*The Intern*, USA, 2015) DCP 2D, 121 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, KOMÉDIA

RÉŽIA: Nancy Meyers **HRAJÚ:** Anne Hathaway, Robert De Niro, Nat Wolff, Rene Russo
DISTRIBÚTOR: Continental film

Sedemdesiatročný vdovec si uvedomí, že odchod do dôchodku nie je až taký skvelý, ako sa hovorí. Využije preto príležitosť vrátiť sa do hry a stane sa vedúcim stážistom módného webu.

PREMIÉRA: 10. 9. 2015

Uletená Parížanka

(*Connasse, Princesse des cœurs*, Francúzsko, 2015) DCP 2D, 82 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA

RÉŽIA: Eloïse Lang, Noémie Saglio
HRAJÚ: Camille Cottin, Marie-Christine Adam, Stéphane Bern **DISTRIBÚTOR:** Continental film

Keď 30-ročnú Camillu vyhodí z ďalšieho zamestnania, rozhodne sa skončiť s obyčajným spôsobom života. Jej cieľ je jasný – nájsť si za manžela rovno princa. Camilla teda odletí do Veľkej Británie, kde žije posledný slobodný princ, ktorý nemá žiadnu chybu a je vo vhodnom veku.

PREMIÉRA: 10. 9. 2015

Úžasný Boccaccio

(*Maraviglioso Boccaccio*, Taliansko/Francúzsko, 2015) DCP 2D + blu-ray + DVD, 121 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA/DRÁMA/HISTORICKÝ

RÉŽIA: Paolo Taviani, Vittorio Taviani
HRAJÚ: Carolina Crescentini, Flavio Parenti, Vittoria Puccini, Michele Riondino, Kim Rossi Stuart, Kasia Smutniak, Jasmine Trinca, Riccardo Scamarcio **DISTRIBÚTOR:** Film Europe

Florenca, 13. storočie. Šíri sa mor a trojica chlapcov a sedem dievčat sa rozhodne ujsť z mesta. Útočisko hľadajú v prírode, ďaleko od strašných následkov choroby. Chvíle si krátia rozprávaním príhod, ktoré musia byť o láske. Tá im pomôže zabudnúť...

PREMIÉRA: 17. 9. 2015

Očami fotografky

(*Očami fotografky*, Slovensko/Česko, 2015) DCP 2D, 81 min., MP 12, SLOVENSKÉ ZNENIE, DRÁMA/DOKUMENT

RÉŽIA: Matej Mináč
ÚČINKUJÚ: Zuzana Mináčová, Júlie Ondráčková, Zdeněk Piškula, Lukáš Král
DISTRIBÚTOR: Itafilm

Celovečerný dokumentárny film s hranými pasážami zachytáva život slovenskej fotografky Zuzany Mináčovej. Cez jej fotografie, výpovede hercov i filmárov, archívy, zábavné aj smutné príbehy predstaví snímka nielen samotnú Mináčovú a jej životné tajomstvo, ale aj dôležité udalosti 20. storočia.
► O filme čítajte viac na stranách 16 – 17.

PREMIÉRA: 3. 9. 2015

Ofajč

(*American Ultra*, USA, 2015) DCP 2D + DCP 3D, 96 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, AKČNÁ KOMÉDIA

RÉŽIA: Nima Nourizadeh
HRAJÚ: Jesse Eisenberg, Kristen Stewart, Walton Goggins, Connie Britton, Jim Klock, John Leguizamo, Bill Pullman
DISTRIBÚTOR: Forum Film

Pokojný život milovníka „trávy“ a jeho priateľky v malom ospalom mestečku je náhle narušený, keď Mika dobehne vlastná minulosť a začne sa o neho zaujímať vláda USA.

PREMIÉRA: 10. 9. 2015

Sinister 2

(*Sinister 2*, USA, 2015) DCP 2D, 97 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, HOROR

RÉŽIA: Ciaran Foy **HRAJÚ:** Shannyn Sossamon, James Ransone, Nicholas King, Tate Ellington, Dartanian Sloan, Robert Daniel Sloan

DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Pokračovanie hororu, na ktorom sa podieľali tvorcovia slávnych hororových sérií *Paranormal Activity*, *Očista* a *Insidious*. „Nestahujte sa s deťmi do opustených vidieckych domov. Čaká tam na vás ZLO,“ odkazujú tvorcovia.

[REDAKCIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY TÝKAJÚCE SA DISTRIBUČNÝCH TITULOV!] ► Zuzana Sotáková a Miro Ulman

Filmový kabinet štartuje druhý semester

Na konci prvého semestra v júni sa vzdelávací cyklus Filmový kabinet presunul do obdobia zvukového filmu. Druhý semester, ktorý sa začína 3. septembra v Kine Lumière, sa bude venovať obdobiu 30. až 60. rokov minulého storočia. „*Ide o mimoriadne vzrušujúce a fascinujúce obdobie, ktoré ukazuje, že kinematografia je aj po nástupe veku živá a vo výbornej kondícii. Jednotlivé bloky sú venované žánrom (komédia, film noir), stylistickým tendenciám (poetický realizmus), hnutiam (neorealizmus, cinéma vérité) či výrazným autorovým osobnostiam (Orson Welles, Alfred Hitchcock),*“ približujú lektori Filmového kabinetu. Návštevníkov kabinetu čakajú od septembra 2015 do konca januára 2016 projekcie titulov *Kačacia polievka* (r. L. McCarey), *Pepé le Moko* (r. J. Duvivier), *Občan Kane* (r. O. Welles), *Hlboký spánok* (r. H. Hawks), *Umberto D.* (r. V. De Sica), *Okno do*

dvora (r. A. Hitchcock), *Štyridsaťštyri* (r. P. Bielik), *Vlani v Marienbade* (r. A. Resnais), *Parížsky máj* (r. Ch. Marker, P. Lhomme) a *Teorema* (r. P. P. Pasolini). Súčasťou každej projekcie bude prednáška a diskusia.

► ZS

Úspešný polrok ASFK

Asociácia slovenských filmových klubov má za sebou úspešný prvý polrok 2015, keď sa do konca júna prišlo na klubové tituly pozrieť 62 179 divákov. S výnimkou minulého roka je to najvyššie číslo za posledných 10 rokov. Najúspešnejším titulom prvého polroka 2015 bola *Pieseň mora* (r. T. Moore) s návštevnosťou 10 235 divákov, nasledujú *Divoké historky* (r. D. Szifrón) s 9 660 divákmi a TOP 3 uzatvára slovenský dokument Pavla Barabáša *Suri* s 3 966 divákmi. Zaujímavou návštevnosťou sa môže pochváliť aj MFF Febiofest, ktorý prilákal takmer 9 000 ľudí.

► Martina Paštéková

▪ FOTO: Martin Kollár

Koza v ringu... a zazvonil zvonec

► Mariana Jaremková (filmová publicistka)

Režisér Ivan Ostrochovský sa po dokumentoch *Ilja*, *Zamatoví teroristi*, *Garda* posunul k hranej tvorbe. Paradoxom *Koza* mal svetovú premiéru na tohtoročnom Berlinale, premietal sa na niekoľkých ďalších festivaloch vrátane Karlových Varov, kde pred rokom získal finančnú podporu, a v septembri konečne vstupuje do slovenských kín. Uvedie ho putovná prehliadka Projekt 100.

Peter „Koza“ Baláž je bývalý olympionik, boxer v mušej váhe. Po úspechu však prišiel pád a dnes Koza žije v biede na okraji spoločnosti. S Ivanom Ostrochovským vyrastali takmer na jednej ulici, hoci ako hovorí režisér, v dvoch úplne odlišných svetoch. Kozov príbeh chcel pôvodne zachytiť v dokumente. „Krátky dokumentárny film o Petrovi som robil počas štúdia na bratislavskej filmovej fakulte,“ spomína Ostrochovský. „Bolo to okolo roku 2000, teda štyri roky po tom, čo Peter reprezentoval Slovensko na olympiáde v Atlante. Vtedy bol ešte plný optimizmu. Po pätnástich rokoch sme sa s Markom Leščákom rozhodli spracovať jeho príbeh v momen-

te, keď už Peter zažíva ťažkú sociálnu situáciu, a to do podoby hraného filmu. V úvodnej fáze sme ešte chvíľu rozmýšľali, či neurobiť film ako dokument, ale pri písaní sme si uvedomili, že by sme boli nútení veľa vecí predstierať alebo rekonštruovať.“

Napokon vznikol paradoxom, v ktorom začíname sledovať Kozov príbeh v momente, keď jeho družka Miša zistí, že je tehotná. V biede, v akej žijú, si dieťa nechce nechať a núti Kozu zohnať peniaze na interrupciu. Ten sa rozhodne, že po rokoch bez tréningu začne opäť boxovať, aby zarobil peniaze. Koza vlastne nevie robiť nič iné, iba boxovať. Situáciu využije Kozov úžernícky manažér. Spolu sa vy-

dávajú na beznádejné turné naprieč Európou. Tolko filmový príbeh Kozu, ktorý sa zdá viac ako dokument než ako hraná snímka. „Pre mňa je to hraný film, pretože sme od začiatku pracovali s jasne daným scenárom, i keď ten, samozrejme, vychádza z Petrovho života,“ hovorí Ostrochovský. „Dôležitým momentom bolo definitívne rozhodnutie, že sa nevydáme cestou obsadzovania postáv profesionálnymi hercami. Prispôbili sme tomu rozsah a podobu ‚hereckých‘ akcií a dialógov. V podstate je väčšia časť filmu, odohrávajúca sa po Petrovom odchode zo Žiliny, našou fabuláciou. Peter na žiadne ‚boxerské turné‘ nikdy nechodil. V reálnom živote mu zavola jeho manažér a on proste odcestuje vlakom na zápas. Obyčajne sa to deje tak raz za dva mesiace. Navyše postavu manažéra vo filme nestvárňuje reálna postava, ale náš kamarát Zvonko Lakčević, ktorý študoval réžiu na bratislavskej VŠMU, a Petrovho trénera si zahral Ján Franek, bronzový medailista z olympiády v Moskve, ktorý v skutočnosti Petra nikdy netrénoval, no rovnako ako Peter prežíva v ťažkých sociálnych podmienkach.“ Koza tak pokračuje v línii filmov, ktoré využívajú civilný potenciál nehercov. „Problém v podstate nebol žiadny. Len sme viac skúšali a viac opakovali. V skutočnosti dodnes neviem, kedy hrali či nehrali. Naisto viem iba to, že po troch rokoch nakrúcania a opakovania hrali oveľa lepšie.“

Film si akoby drží odstup, pozoruje hrdinu nezúčastnene, dokonca aj vo veľmi emotívnych momentoch. „Mám pocit, že snímame z ‚nezúčastneného odstavu‘ je licencia Martina Kollára. Bol to aj hlav-

ný dôvod, prečo som si od začiatku myslel, že je pre tento film tým pravým kameramanom. S Martinom aj s Markom sme vedeli, že už samotná téma je dosť ťaživá, a nechceli sme napríklad zdôrazňovať ručnou kamerou niečo, čo je od začiatku jasné: že Peter trpí.“ Aj samotné zápasy sú teda snímané staticky. „S Martinom Kollárom sme sa ešte pred nakrúcaním dohodli, že snímanie boxu nebudeme atraktivizovať a dynamizovať. Rovnako sme nechceli kopírovať klíše boxerských filmov. Pre nás bolo utrpenie pozeráť sa, ako Peter dostáva nakladačku, a ten pocit sme chceli preniesť aj na diváka. To predurčilo spôsob snímania celého filmu. Zápasy, ktoré sú použité vo filme, sú reálne Petrove zápasy.“

Film má silnú atmosféru, iba občas ho odľahčí niekoľko komických momentov, inak nenecháva diváka vydychnúť. Tvorcovia si zvolili minimalizmus a ten téme svedčí. Ostrochovský má rád, keď veci zostávajú nedopovedané, aby v rozprávaní zostal priestor aj pre rozmyšľajúceho diváka.

Koza je príbeh človeka, ktorý sa snaží odraziť od dna, ale film neponúka ani náznak nádeje, že by sa mu to mohlo podať. „Z reakcií festivalových divákov viem, že Petrovi vo filme do samotného konca držia palce, hoci tušia, že happy end asi nie je na programe dňa. A to je možno nádej pre Petra aj pre nás ostatných: že ľudia napriek všetkým pochybnostiam ešte stále dokážu prejavovať spolupatričnosť s nešťastím iného človeka,“ uzatvára Ivan Ostrochovský. ▲

► Recenziu filmu čítajte v špeciálnom vydaní Film.sk – Projekt 100.

Koza (r. Ivan Ostrochovský, Slovensko/Česko, 2015)

▪ CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 709 000 eur (podpora z AVF: 216 170 eur, podpora MK SR: 13 000 eur)

▪ POČET KÓPIÍ, V KTORÝCH SA FILM BUDE DISTRIBUOVAŤ V SLOVENSKÝCH KINÁCH: 10 DCP nosičov a blu-ray nosiče

▪ FOTO: Sentimentalfilm

FOTO: Itafilm

Režisér Matej Mináč a silný príbeh jeho matky

► **Róbert Pospíš** (filmový publicista)

Režisér, scenárista a producent Matej Mináč patrí k tvorcom, ktorí prirodzene priťahujú publikum. Po úspešnej wintonovskej trilógii prichádza do našich kín s ďalším silným príbehom. Možno s tým najintímnejším a najnáročnejším vôbec. Hlavnou postavou Mináčovho nového dokumentu s prvkami inscenácie je totiž jeho matka Zuzana Mináčová. Film sa volá **Očami fotografky** a do kín vstupuje 17. septembra.

Mináčová už viac ako polstoročie ovplyvňuje slovenskú a českú fotografiu, zaujala umeleckými experimentmi a legendárne sú aj jej fotografie filmových hviezd. Svoj život žila tak naplno, ako sa len dalo. To je tá svetlejšia strana jej osudu. Tá temnejšia sa spája s nacizmom a tragickým príbehom detskej lásky. Spoločne so svojím synom sa v novinke *Očami fotografky* vydáva na najťažšiu cestu vo svojom živote. Diváka tak čaká ďalší silný zážitok s pečatou Mináčovho režisérského prístupu.

„Ja som vlastne čiastočne o matke, o jej detstve v predvojnovom Československu, natočil tragikomédiu Všetci moji blízki. Impulzom bolo zazna-

menat mamine spomienky na tragické časy cez úsmevné príbehy, ktoré mi náhle prezradila tesne po revolúcii. Ona totiž dovtedy o vojne vôbec nehovorila. A naraz sa pod tlakom revolučných zmien v roku 1989, ktoré so sebou priniesli nielen slobodu, ale aj opačnú stránku – nacionalizmus, rozhovarila,“ spomína Matej Mináč. „Dozvedel som sa, že mala veľkú detskú lásku Petra. Bol som tým vtedy taký fascinovaný, že vznikol môj celovečerný debut Všetci moji blízki. Trvalo však ďalších desať rokov, kým sa odvážila celý príbeh dopovedať. Mama od vojny vlastne nespávala, celé noci mala otvorené oči a až teraz som sa dozvedel, že za tým

boli výčitky. Bol som týmto príbehom, vďaka ktorému žijem aj ja, taký nadšený, že som sa rozhodol odložiť iné filmové projekty a natočiť urýchlene ten matkin. Je to príbeh o zrade, najvyššej obeti, výčitkách, záchrane v poslednej chvíli a predovšetkým o veľkej láske ako z Romea a Júlie. A navyše, je to všetko čistá pravda.“ Tieto slová napovedajú, že príbeh Zuzany Mináčovej nemôžeme zaradiť do kategórie „obyčajných“. Fotografka ani po osemdesiatke nestratila nič zo svojej vitality a uchopenie jej výraznej osobnosti bolo mimoriadne náročnou filmárskou výzvou, ktorá si vyžadovala čas. „Film sme vlastne nakrúcali dva roky. Chceli sme ukázať, ako mama dokáže komunikovať s najväčšími svetovými hviezdami filmu, ako sú John Travolta, Mel Gibson či Claudia Cardinale. Veľmi sa musím poďakovať za pomoc festivalu v Karlových Varoch aj režisérovi a producentovi Petrovi Hledíkovi. Producent Patrik Pašš mi zase vytvorili také podmienky, že som u nich mohol strihať film niekoľko mesiacov. Bol to všetko nesmierne priateľské. Film sme dávali dokopy spolu so strihačom Róbertom Cupříkom. Bavilo nás prerazovať niektoré časti príbehu ironicky, tak ako to robí nami obdivovaný americký režisér Michael Moore. Nad všetkým mal kreatívnu supervíziu Patrik Pašš,“ ozrejmuje režisér a dopĺňa: „Aby som pravdu povedal, pre mňa neexistujú šablónky ako hraný alebo dokumentárny film. Pre mňa je na prvom mieste čo najpodmanivejšie prerazprá-

vane príbehu. Mimochodom, tento typ filmu sa stáva v súčasnosti veľmi populárnym a nazýva sa hybridný.“

Matka fotografka, syn režisér. Mimoriadne zaujímavá kombinácia dvoch osobností českej a slovenskej umeleckej scény má potenciál osloviť aj širšie publikum. Okrem intímneho pohľadu na životnú cestu Zuzany Mináčovej totiž film odhaľuje aj kus histórie nášho regiónu. „Najviac ma prekvapilo, aké skvostné archívne materiály som mal možnosť objaviť v Slovenskom filmovom ústave. Stretol som sa tam so skutočnými nadšencami a dohodli sme sa aj na koprodukčnom vstupe SFÚ do filmu. Je fantastické, že na Slovensku máme takúto organizáciu, ktorá vyslovene pre nás filmárov zachraňuje klenoty. Bez pomoci SFÚ by sa tento film nedal vyrobiť,“ vysvetľuje význam pátrania v archívoch režisér snímky.

Matej Mináč si nepotrpí na veľkolepé odkazy ani na samoučelné poučovanie diváka. „Na maminom príbehu nás fascinovalo jej tajomstvo z detstva. Prečo kvôli tomu celý život nespala? Pomôže jednoduché otvorenie Pandorinej skrinky, teda to jej vyrozprávanie mučivého tajomstva, v tom, aby našla vnútorný pokoj a konečne sa po sedemdesiatich rokoch zmierila so svojou nočnou morou? A teraz si úprimne povedzme: Kol'ki z nás majú takéto vnútorné tajomstvá, ktoré ich zožierajú?“ ▲

Očami fotografky (r. Matej Mináč, Slovensko/Česko, 2015)

• CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 14 6323 eur (podpora z AVF: 48 000 eur)

• POČET KÓPIÍ, V KTORÝCH SA FILM BUDE DISTRIBUOVAŤ V SLOVENSÝCH KINÁCH: 5 DCP nosičov

FOTO: Itafilm

FOTO: Miracle Film

Prístavný príbeh malej morskej víly

► Zuzana Sotáková

Písal sa rok 1836, keď Hans Christian Andersen vdýchol život Malej morskej víle. Dodnes neustratila na kráse a obdiv jej skladajú režiséri aj animátori. Medzi nimi aj český tvorca Jan Balej, ktorého animovaný film *Malá z rybárne* prichádza tento mesiac do slovenských kín.

„Oslovil ma predovšetkým silný príbeh mladého dievčaťa, ochotného zbaviť sa všetkého a ísť si za svojím srdcom až do smutného konca. A zároveň mi príbeh ponúkol priestor na fantáziu, bohaté výtvarné stvárnenie. Možnosť posunúť príbeh do súčasnosti tak, aby sa viac priblížil dnešnému mladému divákovi,“ približuje pre *Film.sk* výtvarník, scenárista a režisér Jan Balej.

V jeho spracovaní víla so svojou rodinou vypláva z magických hĺbín upadajúceho morského sveta do prostredia temného prístavu, kde sa stretávajú pochybné živly. „Rozhodne nebolo mojou snahou vytvoriť ešte temnejšiu verziu príbehu. Naopak, snažil som sa príbeh odľahčiť, ponechať mu istú rozprávkovosť a hravosť. Ale práve možno výtvarným pohľadom na ekologicky zničené more, na ulice, kde prežívajú prisťahovalci z celého sveta hľadajúci novú identitu, kde nad hlavami všetkých vo dne v noci pracujú žeriavy v nekonečnom kolobehu života, sa príbeh obliekol do tmavších odtieňov,“ vysvetľuje Balej. Filmovým dejom bude diváka od začiatku sprevádzať rozprávač. „Nie som veľkým priaznivcom rozprávania priamo medzi postavami. Pokiaľ sa môžete oprieť o výborného animátora, potom mám radšej postavy, ktorých emócie vytvárame gestom, pohybom. Film mohol byť aj bez rozprávača, ale chcel som, aby bol zrozumiteľný aj pre mladších divákov,“ pokračuje Balej.

„Pokiaľ ide o čas od začiatku práce na scenári až po finálny mix, tak film vznikol šesť rokov, samotné natáčanie trvalo dva. Čo sa týka môjho najbližšieho tímu v bábkovom ateliéri, pracovali sme v malom štábe okolo desať ľudí. Hlavným výtvarníkom filmu som ja, ale s výtvarnou prípravou, teda s dekoráciami, bábkami či rekvizitami, mi pomáhalo približne šesť výtvarníkov,“ hovorí režisér. Film vychádza z bohatej tradície českej bábkovej animovanej tvorby a vznikol v kombinácii s počítačovou animáciou.

„Desivo realistický príbeh o nenaplnenej láske a o hodnotách dnešnej spoločnosti upútava podmanivou atmosférou, výraznými a jedinečnými postavami a vizuálnou originalitou, príznačnou pre Jana Baleja. Jeho pôsobivá bábkarská transkripcia klasickej rozprávkovej predlohy posúva príbeh viac a dôslednejšie k dospeljšiemu divákovi,“ ocenil film Peter Nágel, riaditeľ Art Film Festu, ktorý tento rok po prvý raz zaradil do hlavnej súťaže celovečerný animovaný titul. Nakoniec tam získal cenu za najlepší zvukový dizajn. Balejovu snímku však prezentovalo viacero festivalov po celom svete vrátane 50. MFF Karlove Vary. Svetovú premiéru mala v máji na festivale SICAF v Južnej Kórei, no skutočným zlomom bolo jej uvedenie v mekke animovaného filmu – na francúzskom festivale v Annecy, kde ju vybrali z rekordného počtu 2 606 prihlásených titulov. ▲

Malá z rybárne (Malá z rybárny, r. Jan Balej, Česko/Slovensko, 2015)

• CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 1 677 439 eur (vklad AVF: 95 000 eur) • POČET KÓPIÍ, V KTORÝCH SA FILM BUDE DISTRIBUOVAŤ V SLOVENSÝCH KÍNACH: Film bude uvádzaný na DCP nosičoch, plánované nasadenie v premiérovom týždni – okolo 30 kín.

FOTO: archív Z. Mináčovej

Prvoradá je myšlienka, až potom forma

► Emília Kincelová (filmová publicistka)

Na záver festivalu Cinematik bude mať premiéru film *Očami fotografky*, ktorý o renomovanej fotografke Zuzane Mináčovej nakrútil jej syn Matej. Zuzka mala pohnutý osud. Narodila sa v Bratislave, od 13 do 14 rokov prešla koncentračným táborom v Osvienčime. Po vojne absolvovala odbor fotografie na bratislavskej Škole priemyselného dizajnu a čoskoro začala pracovať v Slovenskom filme. Je autorkou mnohých fotografických cyklov a MFF Karlove Vary si už bez jej fotografií ani nevieme predstaviť.

O svojom detstve si toho veľa prezradila už vo filme *Všetci moji blízki*, no najviac v novinke *Očami fotografky*. Spomenieš si na príhodu, ktorú si ešte nikomu nepovedala? Detstvo si mala veľmi pekné, pekné a veselé...

– Ako dieťa som chodila na prázdniny do Betlanoviec v blízkosti Slovenského raja. Môj otec odtiaľ pochádzal a mal ten kraj hrozne rád. Tam som si užívala tú najväčšiu slobodu. Ako sedemročná som s dedinskými deťmi jazdila na koni, napájali sme ich v rieke Hornád a ničoho som sa nebála. Keď som si už ako dospelá slečna sadla na koňa,

dostala som z tej výšky hrozny strach a viac som to neskúšala. Dodnes neviem pochopiť, prečo to bolo také krásne a bezstarostné, kým som nespoznala strach.

Nič netrvá večne a prišli časy, na ktoré nikto rád nespomína. Vo filme *Očami fotografky* si prezradila svoje najväčšie tajomstvo. Je ešte niečo, o čom nikto nevie?

– Po vojne som sa rozhodla na všetky spomienky zabudnúť. Ako vidieť vo filme, nepodarilo sa mi to celkom.

O tvom manželovi Jánovi Mináčovi sa vie, že bol veľmi talentovaný scenárista a mal aj zmysel pre humor. Čo ťa na ňom najviac zaujalo?

– Jeho odlišnosť, to, s akým nadšením hovoril o „najslovenskejšej“ dedine Klenovec, aké zaujímavé boli jeho príhody zo Slovenského národného povstania a aká milá bola jeho bezstarosť.

Nešťastnou náhodou si ostala s dvomi malými deťmi sama. Plat laborantky v Slovenskom filme na živobytie nestačil. Ktorý moment rozhodol, že si sa veľmi rýchlo postavila na vlastné nohy?

– Na pohrebe Jána Mináča mi sľubovali pomoc všetci. Ale nakoniec prišla odtiaľ, odkiaľ som ju vôbec nečakala. Režisér Jožo Medved' začal pracovať v Juhoslávii na koprodukčnom filme *Siedmy kontinent* a po veľkom, skutočne veľkom úsilí sa mu podarilo dostať ma do štábu ako fotografku. Postaral sa zároveň, aby som mohla so sebou vziať staršieho syna Janka a prejsť po zázračnej lavičke do nového sveta.

Pomocnú ruku ti podal aj oscarový režisér Dušan Vukotić. Ktorú jeho radu si si najviac vzala k srdcu?

– Nestačí usilovnosť, pracovitosť, aj šťastie je súčasťou života. Režisér *Siedmeho kontinentu* Dušan Vukotić bol hlavne výtvarník a za svoj krátky kreslený film *Surogat* dostal Oscara. Pozorovala som, ako pracuje, a vo voľných chvíľach pomáhal on mne pri fotografovaní. Pri práci mi vysvetlil, čím sa odlišuje bežná fotografia od výtvarnej fotografie, ako sa dá myšlienka vyjadriť sériou fotografií, ktoré sme nazvali „cykly“. A že pri výtvarnej práci je prvoradá myšlienka, náš osobný zážitok, až potom forma, ktorou sa vyjadrujeme.

Vyšla ti publikácia, ktorá mala veľký úspech a kladne ju prijala aj odborná kritika. Ktorá udalosť ti z tohto úspešného obdobia najviac utkvela v pamäti?

– O žiadnej knihe sa mi ani len nesnívalo. Ale v roku 1967 som mala výstavu fotografií, kde som vyjadřila pocity nás všetkých z neslobody a hľadania východísk. Fotografie boli po prvý raz zoradené v cykloch, čo bola úplná novinka. Mnohí ma upodozrievali, že som ovplyvnená filmovými políčkami, ktoré nasledujú po sebe. Pravda však je, že odvtedy sa žiadna fotografická výstava nerobí ako „salón“ – teda výber zaujímavých fotografií bez súvislostí –, ale vždy len ako cykly.

Podtitul výstavy surrealistických fotografií na Malej scéne Národného divadla v Bratislave v roku 1967 bol *Lepšie je byť s múdrom v pekle než s hlupákom v raji*. Mohla by si podrobnejšie povedať, čo si jednotlivými cyklami chcela vyjadriť?

– Celá výstava mala oveľa hlbší význam ako všetko, čo sa dovtedy na výstavách objavilo. Bola to výpoveď človeka žijúceho v neslobode a túžiaceho vymaniť sa z toho. Diváci túto výpoveď pochopili, preto mala výstava taký obrovský úspech. Boli tam štyri fotografie šachovnic a moje postavy sa mohli pohybovať len v obmedzenom priestore. Mohli sa hrať, ale nesmeli opustiť šachovnicu tak, ako sme my nemohli spoznať, že aj za našimi hranicami je svet, a to veľmi zaujímavý. Fotografie boli technicky pozoruhodné, mali formát 1 x 15 metrov a smútočný okraj. Bolo to šokujúce a myslím, že doteraz neprekonané.

Ku ktorej zo svojich výstav máš najosobnejší vzťah a prečo?

– Urobila som veľa výstav a každá pre mňa veľa znamenala. Fotografovala som mladé slovenské herečky, no nepredstavila som ich v informatívnych portrétoch, ale ako výtvarné subjekty, ktoré sa prihovárali novým jazykom. Čakala som, že budem mať mnohých epigónov, ale doteraz to nikto nenapodobnil. Najďalej som zašla pri výstave stromov, keď stromy boli vlastne ľudia a takto sa mi podarilo vyjadriť celý život – s radosťami aj starosťami, od zrodu až po smrť.

Festivály v Karlových Varoch a Moskve sú osobitnou kapitolou tvojho života fotografky. Začnime tým karlovarským. Ktorá príhoda ti utkvela v pamäti ako absurdná alebo milá?

– V roku 1995 ma znovu prizval na spoluprácu prezident karlovarského festivalu Jiří Bartoška. Mnohí ma od toho odhovárali, že som vraj na takú prácu príliš stará. Odvtedy prešlo dvadsať rokov a najabsurdnejšia príhoda sa mi stala práve tohto roku. Na festival prišiel herec Richard Gere, hlavný predstaviteľ filmu *Pretty Woman*. Fotografovala som jeho príchod, zastavil sa pri mne, usmial sa tým svojím príslovečným úsmevom, podali sme si ruky, a kým sme prišli do miestnosti, kde sa ľudia pred premiérou stretávajú, vedel už moje meno. Je príjemné nadviazať priateľstvo práve takto cez prácu.

A Moskva? Ten chaos sme zažívali väčšinou spolu. Festival sa na jednej strane mohol pochváliť svetovými hviezdami, no na druhej bol plný nezmyselných príkazov a zákazov...

– Medzi absurdné zážitky, ktorých bolo v Moskve viac než dost, počítam svoje zoznámenie sa s Kirkom Douglasom. Deň pred otvorením festivalu som išla vo výťahu s mužom, ktorý sa mi zdal povedomý. Rozprávali sme sa po nemecky, on tú reč vynikajúco ovládal a na základe toho som si nemyslela, že je to Američan, lebo tí vedia len po anglicky. Mýlila som sa. Bol hladný a smädný, tak som ho vzala na stretnutie s našou delegáciou, kde som ho vyfotografovala s hviezdami slovenského filmu Olinkou Šalagovou a Ľudkou Mandžárovou. Kaviár sme jedli polievkovými lyžicami a zapíjali chladeným šampanským. Zábava sa pretiahla do neskorých nočných hodín. Na druhý deň som sa dozvedela, že nepočkal na otvorenie festivalu, lebo sa s jeho vedením pohádal. Lenže ja som ho už „mala v kufri“, ako sa hovorí. Teda zvečneného v najlepšej nálade.

Keď sme si už na Slovensku všetci mysleli, že sa nám nemôže nič stať, prišiel mečiarizmus. Riešila si to radikálne – odsťahovala si sa do Prahy. Rozhodla si sa správne?

– Skutočne, v eufórii zo slobody sa mi Mečiarovou vinou začali znovu vracat' obrazy z detstva: gardistické uniformy, spev „rež a rúbaj do krve“... Vtedy som sa rozhodla, že nebudem vyčkávať ako moji rodičia a odídem. Podporoval ma v tom môj priateľ Igor Wasserberger. Práve sme dostávali nový dom, opustili chatu v Senci a odišli do Prahy. Mala som 61 rokov, vek, keď ľudia odchádzajú do penzie. Ale preto, že svoje remeslo fotografa dobre ovládam, podarilo sa mi znovu začať žiť. Emigrácia však nie je ľahká.

Vopred ťa upozorňujem – keď mi teraz odpovieš, že už od života nič nečakáš, neverím ti. Nechcem práve to najtajnejšie želanie, ale k nejakým sa môžeš priznať.

– Čo od života čakám? Mnoho priateľov, zdravie, pohodu a lepšie televízne programy. ▲

V kinách víťazí Lóve, v televízii Láska na vlásku

► Daniel Bernát, Miro Ulman

V rokoch 2010 až 2014 vzniklo 61 dlhometrážnych slovenských filmov (bez minoritných koprodukcii), ktoré sa premietali v kinách a viac ako polovicu z nich uviedli aj televízie. Ako sa o ne zaujímali diváci?

Z 33 kinotitulov, ktoré sa do 30. júna 2015 dostali aj na televízne obrazovky, iba 4 snímky uviedli komerčné televízie Markíza, Jój a Jój Plus. Ostatné vysielala verejnoprávna RTVS. Špecifickým prípadom je titul *DanubeStory*, ktorý síce mala v ponuke TA3, no rozdelený na štyri časti. V tabuľke ho neuvádzame aj preto, že nie je k dispozícii údaj o jeho návštevnosti v kinách.

RTVS teda uviedla 29 z 33 slovenských filmov s výrobnými rokmi 2010 až 2014 a väčšinu z nich – presne 21 – odpremiérovala na Dvojke. Na Jednotke to boli len tituly *Banický chlebiček*, *eŠteBák*, *Krok do tmy*, *Láska na vlásku*, *Legenda o lietajúcom Cypriánovi*, *Marhuľový ostrov*, *Mŕtvolu musí zomrieť* a béčkový horor *Socialistický Zombi Mord*. Podľa údajov spoločnosti PMT/TNS SK mala najväčší divácky záber dvojica filmov Mariany Čengel Solčanskej – rozprávka *Láska na vlásku* (2014) so sledovanosťou 963 000 divákov a historická dráma *Legenda o lietajúcom Cypriánovi* (2010) so 604 000 divákmi. Táto dvojica patrí v sledovanom období aj do prvej päťky najnavštevovanejších slovenských filmov v kinách. Treba však upozorniť, že RTVS odpremiérovala *Lásku na vlásku* na Štedrý večer a vo vianočnom období ju uviedla ešte raz. *Cypriána* vysielala dovedna deväťkrát a v premiére ho videlo 253 000 divákov. Najvyššiu reprízovanosť však dosiahol dokument *Chránené územie* (2010), ktorý verejnoprávna televízia uviedla až 18 rás a celkovo si ho pozrelo 61 000 divákov.

Zo slovenských filmov vyrobených v rokoch 2010 až 2014 sa v kinách najviac darilo tínedžerskej lúbstnej dráme *Lóve* (2011) v réžii Jakuba Kronera, ktorá zaznamenala návštevnosť 119 031 divákov. Na obrazovky sa dostala vďaka televízii Jój a mala len jedno uvedenie so sledovanosťou 143 000 divákov. Druhý najúspešnejší kinotitul *38* (114 807 divákov) si počas jeho jedného uvedenia na Markíze po-

zrelo 517 000 ľudí a tretieho *Kandidáta* (82 780 divákov v kinách) si v premiére na Jójke pozrelo 219 000 divákov. Žiadny z tejto trojice najúspešnejších domácich filmov v kinách teda nepriahol k obrazovkám toľko divákov ako *Láska na vlásku*, ktorú v štedrovečernej premiére na Jednotke videlo 681 000 divákov a vlni to bol tretí najsledovanejší film v slovenských televíziách.

V súvislosti s uvádzaním filmov spomeňme ešte niekoľko špecifických situácií. Prvá súvisí s premiérou poviedkového filmu desiatich režisierov *Slovensko 2.0* (2014). Ten mal premiéru v kinách 10. 4. 2014 a už o tri dni neskôr ho uviedla Dvojka (19. 4. ho RTVS aj reprízovala). Z pohľadu diváckeho záberu tento experiment veľmi nevyšiel: návštevnosť v kinách – 842, sledovanosť v TV – 58 000 divákov. Dokument *Milan Čorba* (2014) zase vznikol v dvoch verziách a tú kratšiu stihla RTVS uviesť štyrikrát, než sa tá dlhšia dostala do kín.

Podrobnejšie informácie nájdete v tabuľke na nasledujúcej strane. Dodajme len, že 33 slovenských filmov z rokov 2010 až 2014 videlo v kinách dovedna 569 984 divákov a v televízii 5 448 000. ▲

TOP 5 SLOVENSKÝCH FILMOV Z ROKOV 2010 – 2014

TELEVÍZIA		
TITUL	DIVÁCI	UVEDENIA
1. <i>Láska na vlásku</i>	963 000	2
2. <i>Legenda o lietajúcom Cypriánovi</i>	604 000	9
3. <i>38</i>	517 000	1
4. <i>eŠteBák</i>	363 000	3
5. <i>Mŕtvolu musí zomrieť</i>	322 000	3
KINO		
TITUL	DIVÁCI	UVEDENIA
1. <i>Lóve</i>	119 031	
2. <i>38</i>	114 807	
3. <i>Kandidát</i>	82 780	
4. <i>Legenda o lietajúcom Cypriánovi</i>	57 583	
5. <i>Láska na vlásku</i>	45 149	

ZDROJ: PMT/TNS SK, Únia filmových distribútorov SR

SLOVENSKÉ FILMY Z ROKOV 2010 AŽ 2014 V KINÁCH A TELEVÍZII (filmy sú radené abecedne)

TITUL	RÉŽIA	ROK VÝROBY	DÁTUM KINOPREMIÉRY	DIVÁCI V KINÁCH	PORADIE MEDZI SLOVENSKÝMI FILMAMI	DÁTUM PREMIÉRY V TV	CELKOVÝ POČET DIVÁKOV V TV	POČET UVEDENÍ	SLOVENSKÝMI FILMAMI	PORADIE MEDZI SLOVENSKÝMI FILMAMI	VYSTIELATEL PREMIÉRY
38	D. Dangl, L. Zednikovič	2014	11. 9. 2014	114 807	2.	26. 4. 2015	517 000	1	3.	Markíza	
Absolventi/Sloboda nie je zadarmo	T. Krupa	2012	25. 4. 2013	1 850	19.	15. 12. 2013	35 000	2	26.	Dvojka	
Až do mesta Aš	I. Grófiav	2012	13. 9. 2012	2 542	18.	5. 12. 2012	121 000	4	13.	Dvojka	
Banický chlebiček	R. Fábian	2013	6. 7. 2013	1 285	24.	8. 12. 2013	28 000	1	28.	Dvojka	
Cigán	Martin Šulič	2011	14. 7. 2011	27 688	6.	29. 8. 2012	265 000	2	7.	Jednotka	
Cigáni idú do voľeb	J. Vojtek	2012	8. 11. 2012	432	28.	3. 11. 2013	30 000	1	27.	Dvojka	
Comeback	M. Remo	2014	16. 10. 2014	3 139	17.	14. 4. 2015	9 000	1	32.	Dvojka	
Čas grmáas	P. Dimitrov	2011	10. 2. 2011	402	30.	23. 3. 2011	71 000	3	19.	Dvojka	
Devinsky masaker	G. Dezor, J. Páleník	2011	17. 2. 2011	4 760	14.	30. 8. 2011	91 000	1	17.	JÓJ Plus	
eŠteBák	J. Nvota	2012	19. 4. 2012	25 478	7.	21. 8. 2013	363 000	3	4.	Jednotka	
Exponáty alebo príbehy z kaštiela	P. Korec	2013	11. 4. 2013	427	29.	30. 8. 2014	120 000	3	14.	Dvojka	
Felviček – Horná zem	V. Sárkány	2014	3. 4. 2014	4 575	15.	27. 11. 2014	60 000	2	21.	Dvojka	
Chránené územie	A. Hamuljak	2010	2. 12. 2010	669	27.	1. 7. 2012	61 000	18	20.	Dvojka	
Kandidát	J. Karásek	2013	10. 10. 2013	82 780	3.	13. 3. 2015	219 000	1	9.	TV JÓJ	
Kauza Cervanová	R. Kirchhoff	2013	16. 5. 2013	9 185	10.	26. 1. 2014	47 000	1	24.	Dvojka	
Krok do tmy	M. Luther	2014	12. 6. 2014	1 346	23.	29. 8. 2014	177 000	1	10.	Jednotka	
Láska na vlásku	M. Čengel Solčanská	2014	9. 10. 2014	45 149	5.	24. 12. 2014	963 000	2	1.	Jednotka	
Legenda o lietajúcom Cypriánovi	M. Čengel Solčanská	2010	29. 7. 2010	57 583	4.	1. 9. 2011	604 000	9	2.	Jednotka	
Lóve	Jakub Kroner	2011	13. 10. 2011	119 031	1.	29. 12. 2012	143 000	1	12.	TV JÓJ	
Lyrík	A. Kojnok	2014	27. 3. 2014	381	31.	16. 11. 2014	19 000	1	31.	Dvojka	
Marhuľový ostrov	P. Bejňak	2011	14. 4. 2011	8 790	11.	7. 7. 2012	272 000	3	6.	Jednotka	
Milan Čorba	Martin Šulič	2014	30. 4. 2015	114	33.	7. 1. 2015	77 000	4	18.	Dvojka	
Mój pes Killer	M. Fomay	2013	21. 3. 2013	3 376	16.	26. 4. 2014	56 000	2	23.	Dvojka	
Mŕtvolu musí zomrieť	J. Paštelka	2010	15. 9. 2011	1 581	20.	30. 12. 2011	322 000	3	5.	Jednotka	
Nickyho rodina	M. Mlnáč	2011	16. 6. 2011	6 697	12.	14. 3. 2012	112 000	3	15.	Dvojka	
Slovensko 2.0	desať režisierov	2014	10. 4. 2014	842	25.	13. 4. 2014	58 000	2	22.	Dvojka	
Socialistický Zombi Mord	R. Blažek, P. Čermák, Z. Paulíni	2014	25. 4. 2014	1 447	22.	18. 4. 2015	40 000	1	25.	Jednotka	
Svoorec v kruhu	L. Štecko	2013	27. 3. 2014	347	32.	12. 4. 2015	28 000	2	29.	Dvojka	
alebo život medzi únikmi a snami	Marek Ťapák	2012	21. 6. 2012	10 405	9.	26. 12. 2012	108 000	2	16.	Dvojka	
Taneec medzi črepinami	L. Kaboš	2013	13. 2. 2014	24 519	8.	24. 9. 2014	222 000	3	8.	Dvojka	
Všetky moje deti	P. Pekaričik, I. Ostrochovský,	2013	4. 10. 2013	763	26.	24. 11. 2013	26 000	2	30.	Dvojka	
Zamatový teroristi	P. Kerekes	2013	5. 9. 2013	6 210	13.	17. 3. 2015	6 000	1	33.	Dvojka	
Zázrak	J. Lerotský	2012	2. 9. 2012	1 504	21.	9. 12. 2012	176 000	6	11.	Dvojka	
Zvonky šťastia	J. Bučka, Marek Šulič	2012	2. 9. 2012	1 504	21.	9. 12. 2012	176 000	6	11.	Dvojka	

ZDROJ: PMT/TNS SK, Únia filmových distribútorov SR a distribučné spoločnosti

Zlatá šedesátá pokračujú

Televízny cyklus o československom filmovom zázraku *Zlatá šedesátá* pokračuje druhou sériou, ktorá prinesie portréty už nežijúcich tvorcov. Trináštdielny seriál *Zlatá šedesátá II* (2014) sa začína vysielat' 11. septembra na ČT Art (aj so sprievodným filmom) a potrvá až do 3. decembra. Prvý blok bude venovaný tandemu Ján Kadár – Elmar Klos, nasledovať budú Karel Kachyňa, Peter Solan, František Vlácil, Štefan Uher, Pavel Juráček, Elo Havetta, Antonín Máša, Ester Krumbachová, Jaroslav Papoušek, Evald Schorm, Jaromil Jireš a Jiří Krejčík. „*Autorov zaujímalo predovšetkým to, ako sa ľudská intimita otláča v tvorbe, ako sa tvorca vyrovnáva s tlakmi doby, aké sú zdroje jeho imaginácie, aké občianske a umelecké názory a nároky i estetické koncepcie stoja v pozadí jeho tvorby a v jeho verejnom účinkovaní vôbec,*“ uviedol autor námetu a scenára Jan Lukeš. Réžie cyklu sa znovu ujal Martin Šulík, tentoraz sa však k nemu pridali aj Zdeněk Suchý, Petra Všelichová a Tomáš Klein. Seriál koprodukoval aj Slovenský filmový ústav.

► ZS

Drak sa vracia na anglickom DVD

Baladický film o láske, nenávisti a hľadaní cesty z osamelosti *Drak sa vracia* (1967) vyšiel 24. augusta na DVD v prestížnom anglickom vydavateľstve Second Run. Adaptácia rovnomennej novely Dobroslava Chrobáka v režii Eduarda Grečnera je už štvrtým slovenským titulom, ktorý vyšiel v edícii významných európskych filmov a je určený na anglický trh. Second Run predtým vydal DVD tituly *Slnko v sieti* (r. Š. Uher), *Vtáčkovia, siroty a blázni* (r. J. Jakubisko) a *Obrazy starého sveta* (r. D. Hanák). „*Je prienikom moderného umenia a ľudovej kultúry a zároveň večnou baladou o podstate života,*“ napísal v úvode k snímke *Drak sa vracia* britský filmový kritik Peter Hames. Súčasťou DVD je booklet, ktorý obsahuje nielen rozhovor s režisérom, ale aj esej filmového teoretika Johnathana Owena, ktorý v nej píše: „*Drak sa vracia patrí medzi moje najobľúbenejšie filmy zo 60. rokov, považujem ho za jeden z najintenzívnejších*

a najatmosférickejších. Strohosť, štylizácia a využitie hudby a zvuku sú výnimočné.“

► ZS

Vyšiel nový Kino-Ikon

V prvom tohtoročnom čísle časopisu pre vedu o filme a pohyblivom obraze *Kino-Ikon* nájdú čitatelia ďalšiu zo štúdií Evy Filovej, ktorá sa venuje téme SNP v non-fiction produkcii, Monika Lošťáková píše o slovenských medzinárodných filmových koprodukciami po roku 1989 a Peter Michalovič interpretuje film *Krok do tmy*. Špeciálny súbor textov je venovaný Orsonovi Wellesovi a časť *Kino-Ikonu* sa zaoberá fenoménom komédie, a to aj v súvislosti s talianskou kinematografiou, ku ktorej sa viaže i rozhovor s talianskym filmovým teoretikom a historikom Gianom Pierom Brunetom. Časopis obsahuje aj rozhovor s Arnaudom Desplechinom, ktorý nesie názov Truffaut a jeho metódy. V novom *Kino-Ikone* nechýbajú ani rubriky Dvojdotyk a Filmové a literárne reflexie. Jeho súčasťou je aj kritický občasník študentov filmovej vedy *Frame*, tentoraz venovaný podujatiu Študentské konfrontácie.

► dan

Noví členovia Rady SFÚ aj komisie pre audiovizuálne dedičstvo

V piatok 31. júla prvý raz zasadala nová Rada Slovenského filmového ústavu, ktorú vymenoval minister kultúry Marek Maďarič na základe nového zákona č. 40/2015 Z. z. o audiovizíi a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Členmi novej rady s funkčným obdobím štyri roky sú Marta Franková zo sekcie médií, audiovizie a autorského práva MK SR, Helena Würflová zo sekcie ekonomiky MK SR, ďalej filozof a estetik Peter Michalovič, scenárista a režisér Ondrej Šulaj a režisér Martin Šulík. Podľa uvedeného zákona má nové zloženie aj komisia pre audiovizuálne dedičstvo SFÚ. Jej členmi sú Jana Kákošová za Rozhlas a televíziu Slovenska, Marian Urban za nezávislých producentov, Peter Csordás a Martin Šmatlák ako odborníci na ochranu a obnovu kultúrneho dedičstva.

► ZS

Zmyslom Banskej Štiavnice sú 4 živly

Neuveriteľný 17. ročník filmového seminára 4 živly sa začiatkom augusta opäť uskutočnil v čarovnej Banskej Štiavnici. Tohtoročnou témou seminára boli Zmysly. Pre správneho filmového fanúšika a fajnšmekra by bol veľký hriech nevychutnať si *Slané cukríky*, *Modrý zamat*, *9 ½ týždňa* či *Vôňu ženy* za sprievodu cvrlikania lúčnych koníkov v amfiteátri s jedinečným výhľadom na mesto, nezažiť premietanie indického filmu *Cudzí obed* na futbalovom štadióne, nepozrieť si českú klasiku *Milenky starého kriminálnika* na Starom zámku, nevidieť u nás málo známe, no kvalitné snímky *Oči bez tváre* a noirový *Dámu v jazere*, vynechať bizarnú *Taxidermiu* či výber Švankmajerových filmov alebo nezažiť exkluzívnu predpremiéru slovenskej snímky *Koza* za účasti jej tvorcov. Seminár 4 živly si poctivo vychováva aj detského diváka, ktorému je venovaná časť bohatého programu – projekcie animovaných filmov, dielničky animácie a prezentácie. Okrem tradičných premietaní sa 4 živly pravidelne venujú aj prednáškam filmárov. Tento rok na svojom master classe predstavil György Pálfi svoj titul *Final cut*, ktorý vystaval zo stoviek záberov iných filmov. O hudbe a zvukoch vo filme hovorili zvukový majster Dušan Kozák a hudobný skladateľ Marek Piaček. Vizualne umenie predstavila svetelná dizajnérka Laura Murguía Sánchez počas výstavy Neviditeľná Štiavnica. Kto na 4 živloch nikdy nebol, nevie, že tam je noc rovnako dôležitá ako deň, pretože večerné koncerty a párty sú udalosťami, na ktoré sa tak ľahko nezabúda. Možno trochu lenivé, no krásne mesto dostalo od 5. do 9. augusta ten správny zmysel. (Hoci ktovie, či to tak vnímali aj poskytovatelia gastrolužieb, keďže vo väčšine z nich len bezradne pobehovali, prinajhoršom vás vyhnali z kaviarne „s vrúcny“ privítaním: „Na kávu budete čakať 25 minút!“ Na to sme si však zvykli, je to také štiavnické... Alebo slovenské?) Organizátori 4 živlov však celú situáciu zachraňujú svojou vášňou pre filmy, umenie, ale i zábavu. A aj keby človek nemal počas seminára vidieť jediný film, tak pre atmosféru a ľudí sa tam vždy oplatí vrátiť!

► Nina Šilanová
(filmová publicistka)

TOP 10 SLOVENSKO (1. 1. – 30. 6. 2015)

POČET DIVÁKOV

1. Päťdesiat odtieňov sivej	237 738
2. Rychlo a zbesilo 7	144 189
3. Mimoni	143 865
4. Avengers 2: Vek Ultrona	90 085
5. Jurský svet	85 837
6. Cililing a Zver-Nezver	62 020
7. Mad Max: Zbesilá cesta	58 253
8. Babovresky 3	54 918
9. Konečne doma	53 830
10. Hodinový manžel	49 231*

*73 174 divákov od premiéry 25. 12. 2014

zdroj: Únia filmových distribútorov SR a distribučné spoločnosti

Od 1. januára do 30. júna 2015 prišli do slovenských kín 2 163 209 divákov, ktorí zaplatili za vstupenky 11 079 788 eur. V porovnaní s rovnakým obdobím roku 2014 to znamená medziročný nárast počtu divákov o 8,4 percenta a hrubých tržieb o 9,8 percenta. Stúpila i priemerná návštevnosť na predstavenie z 29,85 na 30,62 diváka. Film *Päťdesiat odtieňov sivej* dosiahol hranicu takmer štvrtí milióna divákov, ale druhá priečka so 143 865 divákmi patrí animovaným *Mimonom*, ktorí sa premietali v sledovanom období len 6 dní! Do TOP 10 sa dostali len dva neamerické tituly – *Babovresky 3* a *Hodinový manžel*. Z desiatich domácich premiér bol najúspešnejší animovaný film Jakuba Kroneira *LokalFilmis* (premiéra 18. 6.), ktorému patrí so 41 419 divákmi 14. priečka. Umiestnenie ďalších slovenských premiérových snímok bolo nasledovné: *Sedem zhavranelých bratov* (premiéra 28. 5., 18. miesto, 34 381 divákov), *Rukojemník* (8. 1., 35., 16 983), *Suri* (21. 5., 71., 3 966), *Malý pán* (30. 4., 87., 2 275), *Tak ďaleko, tak blízko* (2. 4., 91., 1 966), *Mirage* (19. 3., 97., 1 497), *5. pluk – Misia Afganistan* (12. 3., 123., 605), *Návrat do horiaceho domu* (27. 1., 139., 367), *Milan Čorba* (30. 4., 185., 114). Všetkých 55 slovenských a koprodukčných titulov, ktoré sa premietali počas prvých šiestich mesiacov roku 2015, videlo spolu 108 258 divákov, čo tvorí 4,99 percenta celkovej návštevnosti.

► Miro Ulman

Skíni a multikulti po škandinávsky

► Pavel Branko (filmový publicista)

Čo si počne hajlujúci skín, dokonca vodca, keď sa zalúbi do rozvedenej severskej plavovlásky s africky čiernym synčekom a nechce sa vzdať ani plavovlásky, ani náckovskej partie? To je v kocke zápletká škandinávsky prostorekej a zavše nekorektnej charakterokresbovej štúdie *Levie srdce*, ktorú po rozhraní drámy a komédie s potmehúdskym humorom a s istotou povrazolezca režijne vedie Dome Karukoski.

Karukoski ju vybuodoval cyklicky, takže zmysel úvodnej slávnostnej návštevy skínov u svojho exšéfa, pripomínajúcej skôr starosvetsky dôstojný pohreb, dešifrujeme až v závere, keď sa k nej príbeh vracia v duchu dávnej balady pražskej galery – *zradila jsi partu, keď dostaneš ránu do tela*. Ide naozaj o obrad, čosi ako zrušenie už udeleného rytierskeho pasovania, lebo skíni na rozdiel od bežných ľudí majú svoju časť. A keďže erb je vytetovaný na koži (*skin*), jeho odstraňovanie nie je bezbolestné, ale ľudia pevných zásad sa s talafatkami nebabrú.

Čiernohumorná prísada, špecifikum škandinávskeho režijného pohľadu na veci, vytrča rožky hneď z tejto charakteristiky dejovej svorky a poznamenáva zorný uhol celého filmu. Kým mal totiž Teppo v bohato odtienenom podaní Petra Franzéna iba svoju súdržnú náckovskú partiu, kde si svorne vlastenčil terorizovaním imigrantských živlov, ktoré môžu za všetko zlé, čo sa vo Fínsku deje, mal v živote jasno. Teraz ho, nezamestnaného – samozrejme, takisto ich vinou –, prijala do posteľe čašníčka v bistre, kde jej sympatický lúzer padol do oka, no ráno, keď svetlo odhalilo jeho náckovské tetovanie, ho zas vyhnala.

Lenže srdcu, tomu nevytetonému, nerozkážeš a Teppo, ktorý sa doteraz životom len flákal, sa o svoju plavovlásku chytí s osudom za pasy. Dilema

však nie je mimo neho, je v ňom, a cesta od skína k zodpovednosti za rodinu, ktorú si nielen vyvolil a obraňuje ju, je plná nástrah. Tých, ktoré v sebe sám nosí, ale aj takých, ktorými ho zaskočí osud – ako keď sa mu jeho mierne retardovaný nevlastný brat Harri, takisto člen partie a zrazu bezdomovec, nanosí do domu, kam čašníčka Teppa nakoniec predať len prijala a kde je len otázkou času, kedy sa Harri stretne s černošským strapáčom Rámadánim, takže o bizarné následky je postarané.

Na pôdorys zánovného domčeka so záhradkou, z ktorého scenár plavovlásku odpratal do špitála, aby zjednodušil konfliktné polia, tak zrazu Harri preniesie mentalitu a rasové vzorce amerického otrokárskeho Juhu a Kukluxklanu. Teppovi, ktorý v sebe objavil diplomatické vlohy už pri neľahkom zblížovaní sa s Rámadánim, plnom úsmevnej komiky, sa krehkú rovnováhu síl darí udržiavať len pomocou chytráckych fínt, lebo mierové spolunážívanie netorpeduje iba agresívny rasizmus tupého skína, ale aj obranný rasizmus tých, ktorých život naučil, že vždy treba byť v strehu. Epizóda, kde sa Teppovi len horko-ťažko darí tlmíť výbuch medzi Harrim, ktorý má deravé vrecká, a vzdelaným černochoom, ktorý si prišiel navštíviť syna v prepychovom fáre, koncentruje v sebe minové polia medzikultúrnych a medzietnických napätí,

tvárnené však nie dramaticky či hrozivo, skôr s humorom podšitým čertovinou. Táto poloha je napokon najcennejšou devízou filmu ako celku, kde ešte aj stretnutia a výčiny skínov majú v sebe čosi z baletne koncipovaného performance.

Brutálny skínsky rasizmus je však len zložkou témy. Druhou je každodenný rasizmus všedného dňa, ktorý Rámadáni zažíva v podobe školskej šikanu, a keď sa na otčimov návod raz postaví na odpor, je zrazu v očiach učiteľov chuligánom on. Táto motivická línia sa pre obraz tolerantných severských krajín javí relevantnejšia než tá extrémistická, lebo na konkrétnom vzťahovom vzorci obnažuje politiku multikulti ako vysnívanú ilúziu, narážajúcu na zabehanú mentalitu väčšiny. Vo svetle toho, čo sa dnes deje v schengenskom priestore, predstavuje tento film z roku 2013 výstražnú diagnózu. Karukoskimu sa túto sociálnu autoterapiu, plnú presne koncipovaných hereckých štúdií, podarilo prežiarit komediálnym nadhľadom, ktorý si ľahšie nachádza cestu k diváckemu srdcu.

Sari, prvotný spúšťač Teppovho autoterapeutického vývinu v podaní Laury Birn, nemá veľa priestoru, figuruje tu skôr ako etalón nezávislej, slobo-

domyselnej a eroticky otvorenej severanky „z ľudu“, stelesnený protiklad ku kohútivému mužskému svetu.

Pravzorom Karukoskiho nadľahčeného obrazu stretnutia kultúr je akiste životopisný *Malcolm X* Spika Leea z roku 1992, ibaže takéto cesty od black power k zmiere kultúr sa v krajine neobmedzených streleckých slobôd spravidla končia guľkou, ktorá zmarí šancu dospieť k cieľu.

Aj naša kultúra stanovila časovo súbežne s *Levím srdcom* rovnako výstražnú diagnózu filmom *Môj pes Killer*. Ibaže na rozdiel od pozitívneho fínskeho psychogramu cesty od extrémizmu k seba-vykúpeniu, spojeného s vyprofilovaním prifažlivého mužského vzoru, protagonistu Fornayovej depresívnej sociálnej drámy, ktorý sa tunelom života potáca od frustrácie k frustrácii, nemá šancu skončiť inak než v (seba)deštrukcii. Tak obidve závažné diela podávajú každé vo svojom kľúčí správu o mentálnom stave časti spoločenstva na danom vývinovom stupni. A obidve nabádajú k odvahe pozrieť sa takejto správe do očí. ▲

Levie srdce (Leijonasydän, Fínsko/Švédsko, 2013) **_RÉŽIA:** Dome Karukoski **_SCENÁR:** Aleksis Bardy **_KAMERA:** Henri Blomberg **_STRIH:** Harri Ylönen **_HUDBA:** Jean-Paul Wall **_HRAJÚ:** Peter Franzén, Yusufa Sidibeh, Laura Birn, Jasper Pääkkönen a iní **_MINUTÁŽ:** 99 min. **_HODNOTENIE:** ●●●●●

2 až 4 filmy o Patrikovi Vrbovskom

► Kristína Aschenbrennerová (filmová publicistka)

V roku 2004 vyšiel – isto na veľkú radosť rodičov a učiteľov – prvý štúdiový album tria Kontrafakt pod názvom E. R. A. O dva roky neskôr založil Rytmus vlastné vydavateľstvo (Tvoj Tatko Records) a popri pokračujúcej spolupráci s Egom a DJ Anešom vydal svoj prvý sólový album Bengoro. Samozrejme, aj naďalej si držal povestný nekompromisný imidž. Film *Rytmus: Sídľiskový sen* prichádza, aby ukázal Patrika Vrbovského ako obyčajného chalana s veľkým snom.

Minulý rok priniesol dokumenty *38 a Hrana – 4 filmy o Marekovi Brezovskom*; prvý z nich približuje hokejistu Pavla Demitru a druhý muzikanta Marka Brezovského. Oba filmy vznikli po ich smrti, budúci tak cestou spomienok a archiválií istú formu pomníka. Ich slovo je nahradené tým, čo po sebe zanechali. Protagonista aktuálneho *Sídľiskového sna* je stále medzi nami a počas nakrúcania mohol výpovede členov svojej rodiny, blízkych a známych potvrdiť, problematizovať či spochybniť – a túto príležitosť mu *Sídľiskový sen* aj otvorene poskytol. Rytmus vo filme „vystupuje“ v dvojúlohe – jednak ako ten, či obraz sa vytvára, a zároveň ako aktívny spoluautor a komentátor rodinných archívnych materiálov, záberov z vystúpení vrátane tanečných tréningov ešte z deväťdesiatych rokov, keď tancoval okrem iných aj s Fredym Ayisim, výpovedí a stretnutí členov rodiny, bývalých priateľiek aj tej súčasnej, dvoch učiteľiek, stojacich pri a potenciálne aj proti sebe.

Staré zábery z hiphopových a breakdanceových začiatkov piešťanského stredoškolačka Patrika však slúžia v dokumente *Rytmus: Sídľiskový sen* len ako malá ilustrácia, jeho úspechy pred Kontrafaktom sú spomenuté medzi rečou. Podobne ako neskoršie profesionálne počiny dostávajú priestor len vo vzťahu k súkromnému, osobnému svetu. Pokiaľ teda titul filmu naznačuje cestu zo sídliska na pódia, je vo svojej údernosti zavádzajúci. Motívy a akcenty filmu sa uberajú iným smerom. Slovam Patrika Vrbovského na tlačovej konferencii na tohtoročnom MFF Art Film Fest Trenčianske Teplice – Trenčín: „Celý život som otvorený, chcem byť pred ľuďmi autentický. Lepšie sa mi spí, lebo nemusím nič skrývať. Kariéru som založil na tom, že hovorím o veciach, ktoré nemá nikto gule povedať. Aj keď sa mi niečo nepodarí, mám sebareflexiu a priznám to. Predtým som možno mal na sebe masku, no týmto filmom som ju odložil. Bola to akási očista, vyrovnanie sa s vlastnou minulosťou.“

Spolupráca režiséra Mira Drobného s Rytmusom sa začala v roku 2007, následne sa začalo so zberom materiálu, ktorý protagonistu prvý raz videl až v konečných fázach nakrúcania. Jeho reakcie, keď po prvý raz sleduje zostrihaný materiál, sa spolu s odpoveďami na Drobného otázky stali súčasťou filmu, tvoria jeho vonkajší rámec. Pripájajú sa k tomu archívne i nové zábery z Rytmusových vystúpení a jeho súkromia – vrátane rodinných archívov – či z rozhovorov, striedavo v prestrihoch a v osobnejších momentoch v split-screenoch. Z usporiadania materiálov postupne vystupujú štyri sústredenejšie okruhy: 1. detstvo a mladosť, 2. Rytmusov vzťah s členmi rodiny, osobitne k adoptívnemu a biologickému otcovi, 3. jeho vzťahy k ženám, 4. jeho vzťah k sebe ako k Cigánovi. Vyrovnanie sa s otcom a so sebou samým vedie film k jeho ďalšiemu rámcu, ktorým je vedecké pátranie po koreňoch, keď si Rytmus prostredníctvom analýzy DNA overuje svoj pôvod.

Napriek dvojitému ukotveniu pôsobí usporiadanie filmu *Rytmus: Sídľiskový sen* spočiatku chaoticky a rozhodnejšie smerovanie získava až po priznanom polročnom prerušení nakrúcania, ktoré nastalo zhruba po troch rokoch práce a súviselo s „odvážnym“ nápadom vtrhnúť Rytmusovi do izby a zobudiť ho. Hoci sa rapper nad scénou v jej finálnom, prudko efektom zostrihu zasmial, vo filme viditeľne nasledovalo priznané vyjasnenie si ďalšieho smerovania medzi Vrbovským a Drobným. To si koniec-koncov Rytmus vyžiadal a režisér to priznáva. Film sa tak láme smerom k svojej alternatívnej verzii, ktorá necháva Rytmusovi rozhodnejšiu pozíciu, čo je najzjavnejšie v pokusoch o konfrontáciu rôznych pohľadov a spomienok na jeho detstvo, vzťah s adoptívnym otcom i s mamou a jeho (ne)úteky, obsiahnutých nielen vo výpovediach aktérov filmu, ale aj v starších Rytmusových „výrokoch“ – jeho textoch. Tie súčasne reflektujú témy či podtémy, ktoré možno v dokumente vy-

sledovať. Drobný vybral do filmu ako prvé tieto: *Jaké by to bolo, Mama, List otcovi, Pravdivý príbeh, Bez mamy bez otca, Odviati vetrom, Sám, Cigánsky sen, 8. október, Monopol a Život je film* – ich názvy majú výpovednú hodnotu.

Ako by film vyzeral a čo by v ňom odznelo nebyť toho nápadu s prekvapivým budičkom, to je veľký otáznik. Vo svojej výslednej podobe zapadá do šedivej zóny filmov, akých je veľmi veľa, produkčné hodnoty sú tomu primerané. Štylistické a naratívne riešenia nepatria medzi najšťastnejšie. Viaceré situácie pôsobia zbytočne a repetitívne vo vzťahu k zvyšku filmu, minimálne jedna je vyslovene zavádzajúca. *Rytmus: Sídliškový sen* má aj dva-tri „emotívne silné“ momenty, ostatný materiál im však neposkytuje dostatočnú oporu, aby mohli byť naozaj úderné, a tak ostávajú nepatričné a strojené.

Dobry nápad urobiť nielen časozber, ale aj jeho nadstavbu v podobe reakcií protagonistu nevedel v konečnom dôsledku ani tak k získaniu ďalšej vrstvy metakomentára, ako k zdôrazneniu pretrvávajúcej nedôvery a nápatia zo strany Rytmusa voči štábu. Ani po siedmich-ôsmich rokoch spolupráce si Drobný nezískal Rytmusov rešpekt natoľko, že by mu rapper prenechal kontrolu a uvoľnil sa. Slovanmi Mira Drobného: „*Samotný Patrik pristupoval k filmu trochu s dešpektom. Myslím si, že až záverečná hodina nakrúcania ho presvedčila, že zvolená cesta je správna.*“ Drobný zrejme z opatrnosti, aby sa nezopakovala situácia z roku 2011, nenašiel v sebe toľko drзости, aby materiál preklopil jednoznačne do sarkazmu.

Snaha o portrét naráža na slnečné okuliare a skrížené ruky, ktoré nesvedčia o dôvere a otvorenosti voči kamere, čím viaceré momenty pôsobia

silene. Rytmusove odpovede sú „len“ kontrolované a neúplné, neprekvapivé aj pre nefanúšika (bez averzií) s obmedzenými znalosťami textov, ktorý nesleduje rapera na sociálnych sieťach či v iných médiách. Zároveň sú však úsmevné v jeho tvrdohlavosti, boji za vlastnú pravdu. Spomenuté pokusy o konfrontáciu spomienok sa skončia tým, že Rytmus z gauča, z ktorého sleduje zostrihávaný materiál, rezolútne vysvetlí, ako to bolo. Vtipné je, že ešte aj (alebo práve) v momentoch rozčúlenia sa nad súkromnou spomienkou Rytmus ostáva Rytmusom v neústupčivej póze, fakticky sabotujúcu všetku snahu ukázať pod profesionálnou tvárou človeka. Túto masku neodloží ani v momente, keď je obklopený dečkami predvádzajúcimi menšiu beatbox session, čo je ďalší zo štýlov, ktorý Rytmus s prehľadom zvláda.

Osem rokov zberu materiálu, archívy, spomienky členov rodiny a blízkych v konfrontácii s vlastnou pamäťou Patrika Vrbovského/Rytmusa vo filme, ktorý sa končí skôr, než dostane šancu odhaliť naozaj viac, ako sa dozvieme z raperových „osobnejších“ textov a verejných vyjadrení. Výsledkom je romantizovaný obraz umelca – drsného rapera nešetriaceho vulgarizmami, v ktorom stále je ten chalan, čo na sebe makal a napriek neidyllickému detstvu vyrástol do (v súkromí) zraneného romantika, citlivého muža, hľadajúceho zmierenie a odpustenie. *Rytmus: Sídliškový sen* má však celkom výstižný plagát. Nie v tom zmysle, že za slnečnými okuliarmi sa skrýva pravda. Skôr v tom, že ani priznaná slza neznamená nevyhnutne odložený štít tmavých skiel. ▲

Rytmus: Sídliškový sen (Slovensko/Česko, 2015)
SCENÁR A RÉŽIA: Miro Drobný **KAMERA:** Michal Kletečka, Daniel Vagenknecht **STRICH:** Michal „Romeo“ Dvořák **HUDBA:** Tomi Popovič, Anys, DJ Wich, Igor Kmeto ml., Robert Burian, Jozef Engerer, Grimaso, Aceman, Maiky Beatz **MINUTÁŽ:** 90 min. **HODNOTENIE:** ●●

• FOTO: My Flow Agency

Grečnerova hrebeňovka po vrchoch filmovej imaginácie

► Peter Ulman

Tak ako báseň evokuje čitateľom, ktorí sa vkladajú do jej mnohorozmerného sveta, to, čím do nej sami prispievajú, aj múzicky disponovaný film vťahuje na magické javisko rozprestreté projekciou podľa toho, čo z nášho poznania, túžob a emócií v ňom ožíva. Eduarda Grečnera, ktorý sa – nielen na režisérskom poste – etabloval ako významný spolutvorca našich národných kinematografických dejín, zaujali už za mladi podobnosti filmového diela a literárnej poézie. Už pred polstoročím o tom napísal do časopisu *Kultúrny život* a titul príspevku *Film ako voľný verš* preniesol aj do názvu nedávno vydanej knihy.

Poetická štylizácia vo filme môže tvarovať príbeh, scénografiu, obraz, hudbu, montáž, herecký prejav. Jej podoby sa pečatia do filmových vlín, žánrov a subžánrov, autorských rysov. Záujem filmového nadšenca Grečnera však priťahuje podstatnejšia spojitosť filmu a poézie – blízkosť ich skladobnej štruktúry, strihovej montáže, metaforickosti, obraznosti, spodobovania zložitostí vonkajšieho aj vnútorného sveta. Podnecujúco naňho zapôsobila naratívne a syntakticky avantgardná raná tvorba Alaina Resnaisa, ktorá v umeleckom laboratóriu skúma mechanizmy a komplexnosť myslenia, funkciu času a pamäti. Aspekty filmovej imaginácie mu pripomínali techniku a výraz vnútorne organizovaného voľného verša v poézii.

Knihy je v jednotlivých kapitolách zameraná hlavne na originálne koncepcie filmárskych virtuózov zo svetovej aj slovenskej scény, a to buď v priereze ich tvorby, alebo v prieskume zvoleného diela. Kým v reprezentačnom tíme sveta, naplnenom veľkánmi, si poľahky predstavíme ďalších perspektívnych nominantov, vo výbere slovenských filmárov, ku ktorým sa Grečner vzťahuje aj s osobnou ľudskou skúsenosťou, vyprofiloval autor charakteristiky takmer kompletnej zostavy domácich režisérskych es. Je veľmi sympatické, akú prirodzenú, neškrobenú kologéialnu úctu im zasluženú venuje. A v zmienkach

Eduard Grečner: Film ako voľný verš

(Slovenský filmový ústav, Bratislava, 2015, 208 strán)

pripomína aj vplyvných domácich spolutvorcov z oblasti scenáristiky alebo dramaturgie.

Niekoľko motívov sa v rôznych esejach opakovane vracia: ideál autorského filmu, model talianskeho filmového neorealizmu, pravdivý obraz doby, v ktorej bolo režisérovi súdené žiť, vyrovnávanie sa filmárov s dejinnými procesmi, s dobovými výzvami a vplyvmi, vitalizovanie kinematografie inováciami filmovej reči. Vzácné sú všetky osobné postrehy, spomienky na formujúce vplyvy a rôznosť pozícií prvých povelových generácií slovenských študentov pražskej FAMU alebo na dogmatické a likvidačné trendy ideologického schematizmu, ktorých pachuť dáva v jednom z dodatkov pocítiť aj citovaním plného znenia „inkvizičného“ vystúpenia riaditeľa Slovenského filmu z roku 1959.

Texty nevznikli ako celistvo komponovaná kniha, ale ako rokmi nazbieraný súbor statí, osobných záznamov a poznámok. Aj to sa premietlo do rôznorodosti ich povahy. Kapitoly a pasáže s výstižným vecným výkladom striedajú iné s memoárovými stopami, niekedy zas autor charakterizuje tvorca či dielo cestou eseje vydláždenej silou metafor. V celkovom účinku pôsobí exkurz do strhujúcich estetických výbojov v kinematografii faktograficky koncízne, interpretačne inšpiratívne a postojovo vyhranene. Nenápadnou ozdobou je niekoľko výborných portrétnych fotografií, ktoré zachytávajú „na placi“ u nás nakrúcajúcich režisérov. Možným príslubom ďalšej Grečnerovej knihy by mohli byť jeho zaujímavé internetové blogy. ▲

Drak sa vracia

(1967)

V kolekcií digitálne reštaurovaných filmov na DCP nosičoch SFÚ je aj *Drak sa vracia*. Je to tretí režijný projekt Eduarda Grečnera a zároveň predstavuje umelecký vrchol jeho filmovej tvorby. Ide o adaptáciu rovnomennej knihy Dobroslava Chrobáka. Kameramanom bol Vincent Rosinec a tento film patrí medzi jeho výtvarne najsilnejšie práce. Rosincovo kameramanské stvárnenie témy zaujme najmä vysokou mierou funkčného použitia teleobjektívu. Je to nielen zaujímavé z estetického hľadiska, ale hlavne to vynikajúco dotvára psychologickú drobnokresbu hlavnej postavy a jej pocity osamotenía a vylúčenia z davu. Obrazovú stránku dopĺňa experimentálna hudba Ilju Zeljenuku, pomocou ktorej sa podarilo ešte výraznejšie prekresliť vnútorný emočný svet postáv. Hlavného hrdinu Martina Lepiša, prezývaného Drak, stvárnil populárny český herec Radovan Lukavský. Snímke dominujú herecké výkony predstaviteľov všetkých troch ústredných postáv – okrem Lukavského sa vo filme zaskveli Emília Vášáryová ako Drakova snúbenica a Gustáv Valach ako jeho sok. Sledujeme tragický príbeh nespravodlivého odsúdenia človeka a jeho pokus o návrat a opätovné začlenenie sa do komunity, ktorá ho nechce prijať, pretože je iný ako ostatní. A byť iný sa nevypláca v žiadnej dobe a spoločnosti.

Dialóg 20 40 60

(1968)

Tento film predstavuje pomerne zaujímavý experiment, a to nielen v kontexte slovenskej kinematografie. Traja režiséri nakrúcali tri rôzne poviedky s odlišnými hercami aj príbehmi, ale v každej poviedke odznejú rovnaké dialógy z pera scenáristu Tibora Vichtu – raz medzi dvadsaťročnými, potom medzi štyridsaťročnými a nakoniec medzi šesťdesiatročnými postavami. Režisérmi jednotlivých poviedok boli významný poľský filmár Jerzy Skolimowski, Slovák Peter Solan a Čech Zbyněk Brynych. V prvej poviedke sa objavila aj vtedajšia herecká hviezda Jean-Pierre Léaud, ktorý je známy najmä ako predstaviteľ Antoina Doinela z legendárnej doinelovskej série popredného tvorca francúzskej novej vlny François Truffaut. Léaudovi sekundovala poľská herečka Joanna Szczepic. Príbeh každej poviedky je veľmi jednoduchý a zaoberá sa večnou a nevyčerateľnou problematikou citových vzťahov medzi mužom a ženou. Zaujímavé je, že pri tvorbe filmu ani jeden z režisérov nesmel vedieť, ako sa chopil témy jeho kolega. Naopak, jediný, čo vedieť museli, bolo držať sa pevne dialógov z predlohy. „*Výroky, ktoré v mojom chápaní mali váhu, ju stratili, prestali reprezentovať hodnotu. A iné, ktoré som myslel iba ako vatu, zrazu nadobudli na význam,*“ povedal o filme Tibor Vichta.

► Róbert Šulák

Povstanie.

Slovensko 1939 – 1945
(Film 2000)

V auguste 2014 sme si pripomenuli 70. výročie Slovenského národného povstania. Tejto významnej udalosti v našich dejinách sa venovalo mnoho hraných aj dokumentárnych filmov. Tým najnovším je dlhometrážny dokument *Povstanie. Slovensko 1939 – 1945*, ktorý vznikol v koprodukcii spoločnosti Film 2000, Rozhlasu a televízie Slovenska a Slovenského filmového ústavu v roku 2014 (nie 2015, ako je uvedené na žakete DVD). Televíznu premiéru mal 2. 9. 2014 na RTVS, festivalovú o pár dní neskôr na MFF Cinematik v Piešťanoch, ale do kinodistribúcie sa nedostal. Asi aj v dôsledku diskusií, ktoré vyvolal, pretože režisér Vladimír Štric použil ako námet knihu Martina Lacka *Slovenské národné povstanie 1944*. Režisér sa nevenuje len obdobiu v názve filmu, ale vracia sa až do čias vzniku prvej Československej republiky a k vývoju po mníchovskom diktáte a po Viedenskej arbitráži. Archívne, niektoré doteraz nepublikované obrazové materiály, z ktorých niektoré boli po prvý raz v dejinách slovenskej audiovizie kolorované, dopĺňajú inscenované dokrútky a bohatý slovný sprievod. Film je na DVD s obrazom vo formáte 16 : 9 v pôvodnom znení s anglickými titulkami.

Knick – Doktori bez hraníc
(Magic Box)

Historický seriál s takzvanou pridanou hodnotou býval ešte pred pár desaťročiami častým úkazom našich televíznych obrazoviek. S pribúdajúcou komercializáciou mediálneho priestoru sa postupne aj on prispôbil požiadavkám trhu a koncentroval sa predovšetkým do pseudohistorických fantasy príbehov a romantických gýčov v štýle červenej knižnice. Steven Soderbergh, podobne ako ďalší jeho renomovaní režisérski kolegovia, rozšíril svoje portfólio aj o prácu pre platenú káblovú televíziu. Dramatický príbeh lekárov z newyorskej nemocnice zvanej Knick, odohrávajúci sa na začiatku minulého storočia, rozvrstvil do 10 epizód. V každej sa opiera o autentické historické skutočnosti, skvelé herecké výkony či naturalisticky, no pritom účelne zobrazené dobové chirurgické zákroky. Všetky mysliteľné dejové klišé Soderbergh dávkuje bez zbytočného pátosu a často si pomáha dokumentaristickou štýlizáciou záberov, dynamickou strihovou skladbou alebo anachronickou hudobnou zložkou. Prvú sériu na DVD rozčlenil distribútor na 4 disky a pridal aj zopár bonusov v podobe audiokomentára či dokumentov o výrobe seriálu a súdobých medicínskych metódach.

► Miro Ulman a Jaroslav Procházka

VIEDENSKÉ ČÍSLO

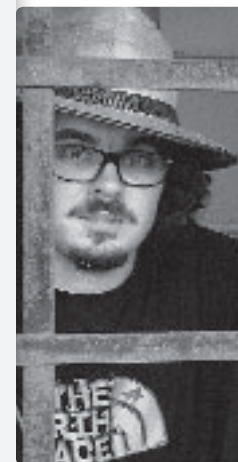
kameraman
Martin Žiaran

Práve s Honzom Hřebejkom dokončujeme film *Učiteľka*. Asi o mesiac pokračujeme v televíznom projekte, ktorý sa predtým volal *Případ pro exorcistu*. Teraz pôjde o tretiu sériu, ktorá sa bude volať *Detektivové od Nejsvětější Trojice*. Je to skôr niečo ako film rozdelený do troch častí. Nedávno sme ešte dotočili s Petrom Běbjakom film *Čistič*, ktorý bude mať premiéru už v októbri.

strihač
Róbert Karovič

Momentálne pracujem s režisérom Róbertom Švedom na strihu filmu o prekladateľke a spisovateľke Zore Jesenskej z dokumentárneho cyklu *Prvá*. S režisérkou Katarínou Hlinčíkovou strihám krátke portréty finalistov ceny Anasoft litera a s Pavlom Barabášom dokument *Sloboda pod nákladom* o starom nosičskom remese, ktoré sa v klasickej podobe zachovalo vo Vysokých Tatrách. S režisérkou Vladislavou Sárkány strihám film *Asistujem, teda som*, ktorý približuje službu osobnej asistencie osobám so zdravotným postihnutím i záujemcom o túto prácu. Robili sme ho pre Organizáciu muskulárnych dystrofiíkov.

kameraman
Martin Čech

Začiatkom roka som s režisérom Michalom Balážom začal pracovať na zaujímavom projekte *True Story* o živote Ľudovíta Štúra. Ide o hraný dokument v spolupráci s RTVS, v ktorom je výrazne použitá animovaná retrospektíva. Film bude mať premiéru 28. októbra 2015, na výročie Štúrovho narodenia. S režisérom Lukášom Hanulákom pripravujeme krátkometrážny film inšpirovaný tvorbou Františka Švantnera. Natáčanie by sa malo začať do konca tohto roka. Príbeh odohrávajúci sa na slovenskej dedine bude plný tajomných momentov a prekvapujúcich zvrátov.

Happy Anniversary

► Miro Ulman

V dňoch 3. až 11. júla sa uskutočnil jubilejný 50. ročník Medzinárodného filmového festivalu Karlove Vary. Hlavnú cenu získal americký film **Bob a stromy**. V programe sa nestratilo ani osem slovenských a koprodukčných snímok. Alena Mihulová získala za úlohu v česko-slovenskom filme **Domáci péče** Cenu za ženský herecký výkon.

Jubilejný ročník festivalu bol rekordný. A to nielen čo sa týka nových cien za jedlá a nápoje v Thermale, ale aj v počte divákov. Predalo sa 135 105 vstupeniiek, teda o 4 118 viac než vlani. Diváci tak potvrdili tohtoročný slogan festivalu „Vy ste naše hviezdy“ a počas deviatich dní navštívili 488 predstavení 223 filmov, z toho 25 krátkometrážnych a 40 dokumentárnych. Tridsaťpäť filmov uviedol festival vo svetovej, 26 v medzinárodnej a 12 v európskej premiére.

Snímky boli zaradené do štyroch súťažných a siedmich nesúťažných sekcií, ďalšie sekcie organizátori vyhradili poctám filmárskym osobnostiam (Larisa Šepitko), libanonskému filmu, archívnym snímkam (Návraty k prameňom – v rámci nich uviedli aj novinku Miroslava Janeka *Filmová lázeň*, mapujúcu históriu MFF Karlove Vary, či oscarovú drámu *Obchod na korze*) a krátkometrážnej tvorbe. Novinkou v programe boli sekcie Šesť blízkych stretnutí, kde svetové režisérské osobnosti spojené s karlovarským festivalom uviedli film, ktorý mal najväčší vplyv na ich umelecké i osobnostné formovanie, a Prvé podanie – sekcia vznikla v spolupráci s European Film Promotion a predstavila desať študentov a absolventov filmových škôl z celej Európy, ktorých dnes ešte veľa ľudí nepozná, no o pár rokov môžu byť hviezdami. „Kľúčovou úlohou filmových festivalov je pomáhať tvorcom – najmä tým mladým – na začiatku ich kariéry,“ povedal umelecký

riaditeľ festivalu Karel Och. Slovensko v sekcii zastupovala študentka VŠMU Martina Buchelová s filmom *Zelená vlna*.

Medzi trinástimi snímkami v súťaži hraných filmov bol vo svetovej premiére uvedený aj česko-slovenský titul Slávka Horáka *Domáci péče* a poľsko-česko-slovenský psychologický triler Marcina Koszałku *Červený pavúk*. Film *Koza* Ivana Ostrochovského bol zaradený do hlavného programu – mimo súťaže.

Veľkú cenu – Krištáľový glóbus a Cenu ekumenickej poroty si odniesla dokumentárne ladená dráma o massachusettskom drevorubačovi a chovateľovi dobytky *Bob a stromy* v réžii Diega Ongara. Výtvare výrazná dráma Rakúšana Petra Brunnera *Má krídla, kto končí pádom* získala Zvláštnu cenu poroty. Debutujúcemu Visarovi Morinovi udelili Cenu za réžiu nemecko-kosovsko-macedónsko-francúzskeho filmu *Babai* o desaťročnom kosovskom chlapcovi, ktorý hľadá svojho otca. Film získal i Cenu Europa Cinemas Label. Herecké ceny zostali v Česku. Za najlepší ženský herecký výkon ocenili Alenu Mihulovú v česko-slovenskom filme *Domáci péče* a Cenu za najlepší mužský herecký výkon si odniesol Kryštof Hádek za úlohu jedného z bratov – outsiderov z malého mestečka – v českej dráme Jana Průšinovského *Kobry a užovky*.

V súťažnej sekcii Na východ od Západu uviedli dvadsať filmov. Zvítal maďarsko-nemecký debut Lili

Horváth *Stredajšie dieťa* o súboji jedinca nielen s nepriaznivým osudom, ale aj so sebou samým.

V sekcii Fórum nezávislých zvíťazil americký film *Transdarinka* režiséra Seana Bakera a Divácku cenu denníka *Právo* si odniesla novinka Paola Sorrentina *Mladosť*. Prevzal ju herec Harvey Keitel, ktorý sa do Varov vrátil po jedenástich rokoch.

V súťaži dokumentov uspel v kategórii snímok nad 60 minút český časozberný film Heleny Třeštíkovéj *Mallory* a čilská *Biela smrť* (r. Roberto Collío) si odniesla Cenu za najlepší dokumentárny film do 30 minút. Mimo súťaže boli uvedené slovenské dlhometrážne dokumenty *Vlna vs. breh* Martina Štrbu a vo svetovej premiére dokument Mateja Mináča o jeho matke, známej fotografke Zuzane Mináčovej (*Očami fotografky*).

V sekcii České filmy 2014 – 2015 sa zase premietli zo slovenského pohľadu minoritné koprodukcie *Miesta* Radima Špačka a animovaná *Malá z rybárne* Jana Baleja.

Cenu medzinárodnej filmovej kritiky FIPRESCI si odniesol skvele zrežírovaný obraz súčasnej rumunskej spoločnosti *Box* (r. Florin Șerban). Federácia filmových kritikov z Európy a Stredozemia (FEDEORA) udelila svoju cenu pre najlepší film zo súťaže Na východ od Západu ex aequo snímkam *Nebeskí nomádi* (r. Mirlan Abdykalykov) a *Stredajšie dieťa*.

Cenu za mimoriadny umelecký prínos svetovej kinematografii tohto roku získal americký herec Richard Gere. „*Niečo také som ešte nevidel,*“ povedal pred projekciou *Pretty Woman* v letnom kine, na ktorú prišlo 6 500 divákov, teda dvakrát viac, než je bežná kapacita hľadiska a vlnajší rekord Gibsonovho *Šialeného Maxa*.

Cenu prezidenta MFF Karlove Vary za prínos českej kinematografii si prevzala herečka Iva Janžuro-

vá, ktorá uviedla film Karla Kachyňa *Kočár do Vídně* z roku 1966. Osobné uvedenie filmu tvorcami a hercami je pre divákov veľmi atraktívne. Tohto roku sa spájalo so 199 projekciami. A s režisérom horrovej klasiky *Noc živých mŕtvych* Georgeom A. Romeom sa fanúšikovia mali možnosť stretnúť, podobne ako s Keitelom či Udom Kierom, počas KVIFF Talks.

Súčasťou festivalu boli, samozrejme, aj podujatia pre filmových profesionálov. Ani tam nechýbali slovenské projekty. Pripravované dlhometrážne hrané a animované tituly sa predstavili v rámci Works in Progress. Bolo ich opäť 15 a medzi nimi aj dva slovenské – *Eva Nová* Marka Škopa a *Punk je hned!* režiséra Juraja Šlauku – a minoritná koprodukcia *Vlk z Kráľovských Vinohrad* režiséra Jana Némca. Slovenskí zástupcovia sa zúčastnili aj na Docu Talents from the East – predstavili sa pripravované dokumenty *Čierna* režisérky Márie Rumanovej a *Sféra* režiséra Martina Kollára. Už po štvrtý raz sa vo Varoch uskutočnila prezentácia českých a slovenských filmov Pitch & Feedback, zameraná na získanie medzinárodných koprodukčných partnerov, ktorá sa koná aj v spolupráci so Slovenským filmovým ústavom. Zo Slovenska vybrali tri projekty – *Ostrým nožom* Teodora Kuhna, *Posol* Ivana Ostrochovského a *Schengenstory* Petra Bebjaka.

K premietacím sálam pribudol tento rok rekonštruovaný Národný dům, ktorý nahradil nafukovacie kino. A fámy o tom, že jubilejný ročník bude posledný v tomto krásnom kúpeľnom meste, vyvrátil prezident Jiří Bartoška slovami: „*Nabudúce sa stretne tradične zasa vo Varoch od 1. do 9. júla 2016.*“

MFF Karlove Vary vznikol v roku 1946, takže o rok bude zasa dôvod na oslavu – festival bude mať sedemdesiatku! ▶

Živí tvorcovia, stále živé filmy

► Jaroslav Hochel (filmový publicista)

„Postjubilejný“ 41. ročník Letnej filmovej školy v Uherskom Hradišti (24. 7. – 1. 8.) možno neponúkol také atraktívne témy, ako boli vlni Britský sociálny film či PornArt, ale to neznamená, že by jeho program nebol bohatý a zaujímavý. Veď inak by do juhomoravského mes-tečka nezavítalo 5 500 návštevníkov. Tí si mohli vyberať z 237 filmov najrôznejších produk-cí, žánrov, metráží a „veku“, premietaných v 6 interiéroých a 2 exteriéroých kinách.

Secia Fokus, každoročne zameraná na jednu ná-rodnú kinematografiu, tentoraz zaostrila na Fín-sko, a to v historickom priereze od nemej éry až po súčasnosť. Najstaršou uvedenou snímkou bola bu-kolická komédia *Šustri z Nuomi* (r. Erkki Karu, 1923), súčasný film predstavovali diela Jörna Donnera (*Výsluch*), Mattiho Ijása (*Čo robíme pre lásku*), J.-P. Valkepää (*Utečenci*), Jukka Kärkkäinen a J.-P. Pas-siho (dokument *Pankový syndróm*) či Domeho Ka-rukoského (*Hundroš*). Do priestoru „medzi“ sa vošli ukážky tzv. fínskeho Hollywoodu, snímky s vojno-vou tematikou a profily režiséroov Mikka Niskanena (1929 – 1990) a najmä miláčika divákov Mikku Kau-rismäkiho (1955), ktorý bol hosťom LFŠ.

Zaujímavých hostí prišlo viac. Iránsky režisér Mohsen Machmalbaf tu uviedol svoje slávne staršie snímky *Cyklista*, *Salaam Cinema* a *Gabbe*, ale aj najnovšieho, veľmi aktuálneho *Prezidenta*, alego-rický príbeh o štátnom prevrate v nemenovanej (arabskej?) krajine. Ako talent sa uviedol britský režisér Peter Strickland, ktorý má rôznorodé väzby na Slovensko, kde sa aktuálne uvádzajú jeho *Motý-le*. Režiséroov Berlínskej školy (Christian Petzold, Angela Schanelec, Thomas Arslan, Ulrich Köhler, Maren Ade, Benjamin Heisenberg, Valeska Grise-bach, Jessica Hausner), ktorí žnú festivalové ús-pechy, ale zároveň narážajú na nezáujem divákov, osobne reprezentoval Christoph Hochhäusler (*Milchwald*, *Falošné priznanie*). V rámci koncepcie filmového vzdelávania a zamerania na dejiny filmu dostali priestor i diela už nežijúcich tvorcov – kľúčové snímky Orsona Wellesa k storočnici jeho narodenia, nemé britské filmy Alfreda Hitchcocka

so živým hudobným sprievodom, ale aj pocta Pav-lovi Juráčkovi a Rudolfovi Hrušínskemu.

Medzi „fajnsmekerské“ a zároveň divácky atrak-tívne patrili filmy so spoločným menovateľom „ne-spolahlivého rozprávača“, ktoré sa vyznačujú pre-kvapivou pointou – od Wieneho *Kabinetu doktora Caligariho* (1920) až po aktuálny klubový film *Slepá* (2014) nórskeho režiséra Eskila Vogta.

Slovenská kinematografia dostáva na LFŠ pries-tor najmä v sekcii Vyšehradský horizont a v rámci Slovenského dňa: tentoraz to boli Vojtekove *Deti*, Remov *Comeback* a Štrbova *Vlna vs. breh*. Ostro-chovského snímka *Koza* bola – ešte pred domácou premiérou – súčasťou sekcie AČFK uvádza. A prišlo aj na staršie tituly: Pocta Paľovi Bielikovi zahŕňala filmy *Štyridsaťštyri* a *Majster kat*, súčasťou Zvlášť-neho uvedenia bola aj kolibská *Polnočná omša* Jiřího Krejčíka a Jakubiskov film *Sedím na konári a je mi dobre* vhodne zapadol do tematického blo-ku Vojna sa skončila?. Martin Šulík uviedol v ju-ráckovskom bloku svoj český film *Klíč k určování trpaslíků aneb Poslední cesta Lemuela Gullivera*, Juraj Herz predstavil svoju autobiografickú knihu *Autopsie (pitva režiséra)*.

Popri Mikovi Kaurismäkim a Mohsenovi Mach-malbafovi si výročné ceny AČFK odniesli aj domáci – režisérka Helena Třeštíková, ktorá uviedla svoj ďalší časozberný dokument *Mallory*, herec Bolek Polívka (spolu s režisérom Slávkom Horákom a kolegyňou Alenou Mihulovou si vyslúžili potlesk za oceňovaný film *Domáci péče*) a dramaturg Michael Málek, ktorý je aj dhoročným spolupra-covníkom LFŠ. ▲

▪ FOTO: archív Cs. Molnára

CSABA MOLNÁR

V redakcii Film.sk sme sa rozhodli vrátiť k staršej rubrike Ako ďalej, absolvent?, aby sme predstavili začínajúcich filmárov, zistili, aké skúsenosti získali počas štúdia a s akými pred-stavami a ambíciami vstupujú do profesionálneho života. Rubriku otvárame vyjadreniami vlašajšieho absolventa réžie na VŠMU v Bratislave Csabu Molnára, ktorý už mal v kinách študentský hraný film *Dobry človek* (2013).

„VŠMU bola pre mňa osviežujúco otvorená, libe-rálna a prívetivá škola. Jej nedostatky majú skôr ekonomické korene a sú to nedostatky celého vzde-lávacieho systému na Slovensku. Potenciál tam bol a bude, ale filmové umenie je drahé, potrebujú väčšiu štátnu podporu, keď chceme ten potenciál naplno využiť.“

V mojom prípade bola škola kompasom. Peda-gógovia vo mne rozvíjali autorské kvality, podporo-vali ma a usmerňovali. Okrem toho vnímam VŠMU ako bránu do slovenského filmového sveta. Vďaka nej som spoznal pedagógov, filmárov a svojich spolužiakov – budúcich kolegov. Tie stretnutia si veľmi cením.

Keď musím povedať aj niečo, čo by si vo vzdelá-vaní režiséroov na VŠMU zaslúžilo podľa mňa iný prístup, tak mám pocit, že občas bola profesia re-žiséra príliš zintelektualizovaná. Niežeby réžia ne-bola intelektuálna práca, ale je aj veľmi praktická – finálny produkt nie je len to, čo bolo v scenári, ale aj čo bolo na pláci: momentálna energia, ná-lada, motivácia, chémia, talent a schopnosti ľudí, ktorí ho spolu robia. Možno to súvisí aj s tým, že sme nemali veľa príležitostí zúčastniť sa na profesio-nálnych natáčaniach, hoci si myslím, že takáto skúsenosť by študentom veľa dala.

Čo sa týka môjho pôsobenia po ukončení štúdia, teraz sa hlavne snažím dopracovať k tomu, aby som mohol režírovať audiovizuálne diela s vlast-ným rukopisom – či v televízii, v reklamách alebo v celovečerných filmoch. Dôležité je, aby som vždy

mohol skúšať niečo, čo ma ako autora posunie. Zatiaľ sa nemôžem sťahovať, režírujem reklamy, videoklipy, ponúkajú mi scenáre, ale stále mám aj dosť voľného potenciálu, takže som otvorený no-vým projektom.

Doteraz mali skoro všetky moje filmy humor a nadhľad, a v tom, čo by som chcel točiť, mám jas-no. Je mi veľmi blízky kvalitný, inteligentný ľudský humor, ktorý pomáha človeku hlbšie pochopiť samého seba a svet okolo. Okrem toho mám rád hravé, provokatívne filmy, ktoré hľadajú hranice filmového rozprávania a popritom nesú aj istú výpoveď o dobe a ľudskej duši. Také filmy chcem točiť aj ja. No keď ide o to, aké filmy a témy mi sú-časny stav filmového a televízneho priemyslu do-volí robiť, nemám pocit, že už by som zapadal do nejakého systému a uskutočňoval v ňom svoje pro-jekty. Stále hľadám svoje miesto a vlastnú cestu.

So scenáristkou Martinou Madejovou vyvíjame absurdnú komédiu o duši východo- či stredoeu-rópskeho človeka, so scenáristom Peťom Balkom film o Batmanovi z Dunajskej Stredy – bezdomo-covi, ktorý niekoľko rokov pôsobil v meste ako lo-kálny superhrdina. Chcel by som natočiť aj film o povojnovej výmene obyvateľov Slovenska a Ma-darska. Moja posledná veľká srdcovka je film o Du-najji, v ktorom ožijú rôzne dunajské legendy a roz-právkové bytosti. Sú to však iba námety, rozpisané scenáre, uvidíme, či sa nájdu aj producenti, vôľa, a hlavne peniaze.“ ▲

► spracoval Daniel Bernát

Katarína Kamencová hrá vo filme Luciu. ■ FOTO: Radka Šišuláková/Hulapa film

Piata lod' vplávala do filmových vôd

► Zuzana Sotáková

Keď vyšla kniha Moniky Kompaníkovaj *Piata lod'*, zaujala čitateľov aj kritikov, získala Cenu Anasoft litera a dočkala sa prekladu do nemčiny, češtiny a dokonca arabčiny. Kto ju čítal a mimovoľne sa zamyslel nad tým, ako by vyzerala na filmovom plátne, možno si na režisérskej stoličke predstavil Ivetu Grófovú. Aspoň u mňa to bola okamžitá asociácia, ktorá sa teraz pretavila do skutočného nakrúcania.

„Baba z novinového stánku sa nevrátila a ja som začula slabý zajakavý plač, krátky výkrik v spánku a naliehavé csss,“ rozpráva Jarka, hrdinka románu *Piata lod'*. Keď na bratislavských Vinohradoch prechádzam uprostred vyprahnutého leta z električkovej zastávky cez vysušenú trávu, posiatu cigaretovými špakmi, až k trafike, v duchu si hovorím, že „baba zo stánku“ by nemusela byť preč, lebo za pol litra minerálky by som dala ráno v tejto opustenej lokalite snáď aj topánky.

Na rozdiel od Jarky som mala šťastie, pomerne chladivú vodu vo vrecku a ďalšie filmovacie dobrodružstvo pred sebou. Stačilo prejsť pár metrov a ocitla som sa v protislnečnom útočisku železničnej stanice Vinohrady. Hoci som stále v hlavnom meste,

tu sa zdá, akoby sa čas dávno zastavil, a miestami mám pocit, že som malou Jarkou ja. Zo spomienok ma vytrhne pohľad do staničnej chodby – technika, ľudia s vysielacškami, viem, že som správne. „Csss,“ začujem aj ja, ale miesto herečky-mamičky na mňa sykne člen štábu – ide sa natáčať. Scéna, v ktorej matka malých dvojčiek, mrviacich sa v obrovskom kočíku, stretáva desaťročnú Jarku, je na programe na začiatku druhého augustového týždňa. Je jasné, že kto nevie, s akým cieľom sa tie dve rozprávajú na chodbe, je len obyčajný cestujúci. Cez „plac“ sa takých za hodinu premelú desiatky, spočiatku sa mi dokonca zdá, že aj železnice majú v úmysle sabotovať vznik nového slovenského filmu. Reprodukcia sa trasie jedným hlásením za druhým.

Filmári berú situáciu tak, ako je, s prehľadom vyčkávajú, než sa ľudia, čo sa náhli na dopoludňajšie vlaky, premelú cez ich scénu (niektorí zvedavo, niektorí bez záujmu). „V štábe mám šikovných a obeťavých ľudí, takže s priebehom nakrúcania som spokojná,“ oceňuje spolupracovníkov na placi režisérka Iveta Grófová, ktorá sa už v kinách predstavila celovečerným filmom *Až do mesta Aš* a krátkym príspevkom v poviedkovej kolekcii *Slovensko 2.0.* Keď sa zdá, že reproduktor konečne stíchol a ľudia načisto vymizli, padne klapka. Denisa Buranová spúšťa kameru. A mne sa vynorí ďalšia pasáž z Kompaníkovej knihy: „Stála som pod schodiskom a pozerala do chodby. Uvedomila som si, že zo stanice už dlho nikto nevyšiel. Bolo to zvláštne, lebo kým neprišla žena s kočíkom, z chodby sa trúsili ľudia bez ohľadu na to, či nejaký vlak stál na peróne, alebo nie. Vždy sa našiel niekto, kto si pomýlil odchod alebo sa zdržal pri automate na kávu. Teraz zostala stanica prázdna, a ak tam predsa len niekto bol, tak musel mlčky sedieť na lavičke alebo opretý o pult prehĺtať staničné pivo. Akoby sa čas zastavil vo vzduchooprádzne.“ Lačnú myšlienku na dobre vychladené pivo zaháňa ruch a tiché napätie, ktoré sprevádza ostrú. K panej pri dvojkočíku sa blíži mladá slečna, zvedavá, čo ukrýva pod strieškou. V doobedňajších hodinách sú to však iba dve bábiky, kópie živých bábätiek. „Ešte máme v zálohe zo päť živých bábätiek s rodičmi na internáte ne-d'aleko,“ dozviem sa od členky štábu, ktorá sa ma hneď spýta, čo si myslím o vierohodnosti zatiaľ použítých „umelohmotákov“. Priznávam farbu, dýchajúce deti by som v detailnom záberu brala skôr ako tieto bezduché bábiky. Moje tiché odporúčanie sa o pár desiatok minút stane realitou, po stanici sa už obšmietajú mamičky s malými uzlíčkami. Keď štáb zameriava svoju pozornosť na bábätko, ktoré sa pod vplyvom hlásenia staničného rozhlasu prebralo k hlasitejšej reakcii, mňa upúta predstaviteľka hlavnej hrdinky. Viem len, že sa volá Vanessa, pretože na ňu sem-tam niekto zavolá. A že je plná energie, akoby sa jej to neznesiteľné subsaharské teplo a opakujúca sa scéna nijako nedotýkali. Hovorím si, dieťa živé a nepapulujuce, to je snáď hoto-vý poklad, čo neskôr potvrdí aj samotná režisérka: „Predstaviteľku Jarky som hľadala dosť dlho a rozhodovala som sa do poslednej chvíle. Navštívila som veľa škôl, rôznych krúžkov a táborov. Myslím si, že som mala šťastie a našla som veľmi talentované dievčatko, ktoré náročne nakrúcanie zvláda

zatiaľ veľmi dobre.“ Jej priezvisko, vek, skúsenosti či záujmy, to sa o Vanesse dozvieme, až keď sa *Piata lod'* bude blížiiť do kín. No predsa len zisťujem, že na postavu Jarky nebola prvou voľbou. Grófová mala už predtým vyhladené jedno mladé dievča, dokonca spolu na postave pracovali, ale keď sa ukázalo, že slečna v priebehu roka vyrástla, režisérka začala hľadať znovu a nakoniec prišla na scénu Vanessa. „Má toľko energie, že by sme na ňu mohli napojiť svetelnú techniku,“ smejú sa členovia štábu. Sledujem mladú herečku a po pár hodinách si uvedomím, že po jej boku, či počas nakrúcania, alebo mimo záberu, stojí sympatický muž, smeje sa s ňou, radí jej, podporuje ju. Dozvedám sa, že je to jej „herecký asistent“ – asistent réžie k deťom. Paráda, nápad za milión, napadne mi. A producentka Katarína Krnáčová to potvrdzuje. Herec Michal Chalmovský z divadla Skrat pomáha Vanesse nielen herecky, ale aj ako kamarát. Veru, nie je to na zahodenie, keďže na mladej slečne film stojí.

V príbehu Moniky Kompaníkovaj, v ktorom je svet dospelých videný a prerozprávaný optikou dieťaťa, nevystupuje veľa postáv. Jarka sa čitateľom prihovára miestami už ako dospelá, jej mladšej verzii robí spoločnosť kamarát Kristián a malé dvojčky, o ktoré sa podujali starať. Okrem toho je tu Jarkina nevyrovnaná a nešťímavá mama Lucia a babka Irena. Posledné dve spomínané postavy stvára vo filme speváčka Katarína Kamencová a herečka Johanna Tesařová. Na nakrúcaní som ich nestretla, ale netreba sa čudovať, lebo prvá fáza natáčania potrvá do 15. septembra a druhá sa plánuje na túto jeseň a zimu. Film vzniká na Slovensku v produkčnej spoločnosti Hulapa film a v koprodukcii s Českom a Maďarskom, s finančnou podporou Audiovizuálneho fondu, programu Creative Europe – podprogramu MEDIA a českého Štátneho fondu kinematografie.

Zaujímam ma, či sa Iveta Grófová, ktorej so scenárom pomáhal Marek Leščák, radí aj s Monikou Kompaníkovou. „Áno, konzultovala som ho s ňou a jej názor na scenár a na výber hlavných predstaviteľov bol pre mňa dôležitý a zavážil,“ prezradila režisérka, ktorá by svoju *Piatu lod'* mohla zakotviť v kinách v polovici budúceho roka. ▲

Režisárska stolička musí mať dobrú oporu

► **Martin Hnát** (študent 5. ročníka réžie na FTF VŠMU)

Vznik filmu je náročný proces, o tom niet pochýb. Dá sa to stroho skonštatovať, ale čo sa za tým skrýva? Ak je niečo náročné, žiada si to podrobnejší pohľad, ktorý môže byť o to zaujímavejší. V mesačníku **Film.sk** prinášame seriál, v ktorom počas roka prevedieme čitateľov rôznymi fázami tvorby a výroby filmu až po jeho verejnú prezentáciu. Táto časť sa zaoberá réžiou, prostredníctvom ktorej vstupujeme do štádia produkcie hraného filmu.

Práca režiséra na každom projekte má isté body, na základe ktorých si časom a skúsenosťami každý vytvára svoju vlastnú pracovnú metódu. Čo je to však filmová réžia? Vedenie hercov? Organizácia štábu? Alebo, slovami teoretikov, umelecká a organizačná činnosť zjednocujúca všetky tvorivé a technické zložky podieľajúce sa na vzniku filmového diela? Režisér a producent Peter Bebjak, ktorý nakrútil dlhometrážne filmy *Marhuľový ostrov* a *Zlo* a na október pripravuje do distribúcie urban drámu *Čistič*, o filmovej réžii hovorí: „Pre mňa je to predovšetkým rozprávanie príbehu. Akým spôsobom ho rozprávate, cez koho. Presne ako keď kedysi predvádzali a rozprávali príbehy trubadúri a ľudia ich s napätím počúvali a pozerali sa na nich, akurát teraz na to využívame istú techniku a zahŕňa to väčšie množstvo ľudí, s ktorými tie príbehy spoločne vytvárame.“

Doteraz sme sa v tejto rubrike venovali niektorým podstatným krokom, ktorých úlohou bolo pripraviť všetko potrebné na nakrúcanie. Skúsme si teda opäť predstaviť, že kameraman s režisérom už určili vizuálny štýl filmu a aj na jeho základe mohli scénickí a kostýmoví výtvarníci vytvoriť svoje návrhy. Prebehol kasting a obsadenie rolí, uskutočnili sa kostýmové skúšky. Medzi režisérom a hercami prebieha dialóg o postavách a situáciách, ktoré majú stvárniť. Súčasne produkcia zabezpečuje prípravu blížiaceho sa nakrúcania a kamera-

man s režisérom dávajú spolu dohromady technický scenár, kde rozpisú predpokladaný plán záberovania a nasvietenia. Na otázku, ako zvyčajne postupuje pred nakrúcaním, Bebjak odpovedá: „Prechádzam si scenár a snažím sa v ňom nachádzať všetko, čo by mi mohlo spôsobiť problém. Z toho mi tak postupne vzniká režijná kniha. Píšem si tam, na čo si mám dávať pozor a čo je v danej scéne dôležité. Aký význam má v celom príbehu, či je to zlomová scéna, či tam gradujú emócie alebo príbeh. Všetko sa to snažím mať dopredu rozpisané, aby som podľa toho potom mohol pracovať s hercami, ale aj s kamerou.“

Na nakrúcanie tak režisér prichádza už s konkrétnou predstavou, ako by mal pripravovaný film vyzeráť a znieť. Napriek tejto predstave a príprave sa však už od prvého dňa nakrúcania nevyhnutne vyskytnú veci, ktoré ho do istej miery odklonia od pôvodného plánu. Podľa toho, ako herci pod vedením režiséra vytvárajú v konkrétnom priestore jednotlivé scény, ktoré zatiaľ existovali iba v podobe textu, grafických útržkov a efemérnej predstavy, ako túto predstavu pretavujú do stále konkrétnejšej podoby, treba raz prehodnotiť pôvodne zamýšľanú mizanscénu, inokedy pozmeniť dialóg či celú hereckú situáciu. Táto novovznikajúca realita zároveň podlieha nekompromisnému záznamu, prostredníctvom ktorého režisér spolu so svojím najbližším spolupracovníkom na placi – s kamerama-

nom – spoluvytvára formálne uchopenie príbehu. Už len tento záznam má obrovský vplyv na priebeh nakrúcania. Na utiahčenie produkcie a zníženie už aj tak vysokých nákladov sníma kamera zábery a scény zvyčajne v úplne odlišnom poradí, ako bude ich výsledné usporiadanie, a v zakaždým sa meniacej atmosfére. Preto musí režisér neustále dbať na kontext záberu, ktorý práve nakrúca, na jeho umiestnenie v príbehu a dávať si pozor na nadväznosť záberov, aby sa neskôr pri strihu dali správne napojiť. Je nevyhnutné, aby režisér počas celého nakrúcania myslel na celok, aj keď práve vytvára iba jeho malú časť.

Prístup k samotnému nakrúcaniu v zmysle rozdelenia scén na jednotlivé zábery sa líši od režiséra k režisérovi. Niektoré uprednostňuje precízne rozzáberovanie už v príprave v podobe technického scenára a nakrúcanie sa ním riadi – pokiaľ je to možné – až do najmenších detailov. Iní zase svoju predstavu dotvárajú priamo na placi. Bebjak napríklad vôbec nepoužíva technický scenár. „Mám rád istú improvizáciu. Samozrejme, na základe toho, že sme už predtým v danom priestore s kameramanom boli, si povieme, ako chceme riešiť zábery, a dopredu si určíme princíp. No nemám rád detailné rozzáberovanie, pretože pre mňa sú najdôležitejší herci a to, čo sa nám spolu podarí vytvoriť na mieste. Situáciu, mizanscénu. Cez nich rozprávame príbeh, cez nich mu dávame myšlienku a práve preto im dôverujem a chcem v tom momente, keď sa aj oni zoznamujú s priestorom, spoločne s nimi nachádzať správny spôsob stvárnenia akcie, ktorá dostáva ten potrebný charakter práve až v danom priestore. Až potom tomu prispôbujeme kameru.“ Pri obsadzovaní *Čističa* si režisér pôvodne predstavoval mladších predstaviteľov, no typologicky mu v danom veku nikto zo Slovenska nevyhovoval. Hľadanie síce pokračovalo na Ukrajine a potom aj v Poľsku, no stále neúspešne. „Preto sme sa nakoniec rozhodli, že to vekovo posunieme, a tak sme našli hercov, ktorí nám vyhovovali.“ Do hlavných rolí Bebjak obsadil Rebeku Polákovú a Noela Czuczora. O kastingu ďalej hovorí: „Ja mám rád a je pre mňa dôležité, keď toho človeka poznám aj v súkromí. Keď viem, či v sebe nesie nejaké tajomstvo alebo niečo, čo ho môže s postavou zblížiť.“ Na otázku, ako sa s hercami pred nakrúcaním *Čističa* pripravovali, odpovedá: „Riešili sme, čo ich postavu ovplyvňuje. Aby v sebe mohli hľadať výrazové

prostriedky, ktoré by to posilnili, no pri zachovaní civilnosti, pretože napríklad Noelova postava je silný introvert, ktorý nechce byť v spoločnosti, nechce byť videný a najlepšie sa cíti v priestore svojho vlastného bytu. To isté prebiehalo s Rebekou – robili sme si čítačky, kde sme sa rozprávali o jednotlivých scénach.“ Priamo na placi je práca a komunikácia s hercom u každého režiséra jedinečná. Luis Buñuel údajne rád vydával pokyny typu „A teraz zapadneš za rakvu ako slnko za obzor“ alebo na hercovu otázku, na čo má myslieť pri vychádzaní z výtahu, v ktorom práve niekoho stĺkol, odpovedal: „Na svoju tetu.“ Chémia, ktorá vzniká medzi hercami a režisérom, je pre výsledok veľmi dôležitá, a preto je správny kasting kľúčový.

Pre režiséra je po kameramanovi jedným z najdôležitejších členov štábu pomocný režisér. Svojou prácou zabezpečuje hladký priebeh prípravy jednotlivých záberov a pri väčších komparzových scénach aj režiruje jednotlivých komparzistov, aby pôsobili v zábere vierohodne. Umožňuje tak režisérovi sústrediť sa na dôležitú komunikáciu s kameramanom a hercami. Pomáha mu aj skriptér, ktorý dbá na dodržiavanie nadväznosti medzi zábermi. Môže ísť okrem iného aj o kontrolu toho, či herec drží rekvizitu v tej istej ruke ako v zábere predtým alebo či je na kostýme všetko presne rovnaké ako v scéne, ktorá sa točila predvčerom, no vo výsledku budú nasledovať bezprostredne za sebou. Takže akokoľvek môže jednu zo zaužívaných predstáv o filmovom režisérovi tvoriť stolička s menom, megafón a niekedy šál, v skutočnosti je to človek, ktorý predovšetkým potrebuje cítiť dobrú oporu v štábe. Bez spolupracovníkov by bol často bezmocný a film by v požadovanej kvalite nikdy nevznikol. Aj preto by to mal byť človek schopný odovzdávať svoje nadšenie pre vznikajúci film ďalej a rovnako preň nadchýňať aj ostatných členov štábu. „Film, to nie je vec, z ktorej tu človek žije. Je to vec, ktorú tu robíte, pretože vás na nej niečo strašne baví. Je to o tej neuveriteľnej slobode oproti televízii, kde ste za výsledok niekomu zodpovední, hodnotia vás na základe istých kritérií, ktorým sa to celé prispôbuje aj v zmysle financií, aj v zmysle výroby. Pri filme môžete robiť, čo uznáte za vhodné, čo je podľa vás naozaj správne,“ uzatvára režisér Peter Bebjak. ▲

LADISLAV CHUDÍK

(27. 5. 1924 – 29. 6. 2015)

► Petra Hanáková (filmová teoretička)

Kto by ho nemiloval? Za posledné roky, a zvlášť pri príležitosti jeho odchodu, sme sa o Ladislavovi Chudíkovi dozvedeli z médií hádam všetko. Vypustme preto veci „životopisné“ a sústredme sa na jeho filmové roly.

Prvým okamihom Ladislava Chudíka vo filme je „maďarónsky“ komparz v úvode snímky *Varuj...!*. Konštelácia ženy, víno a rozjarený Fero Zvarík trvá len pár sekúnd. V päťdesiatych rokoch je už Chudík vo filme ako doma, hoci väčšinou hrá vedľajšie roly. Napriek množstvu rôznorodých úloh totiž Chudík dlho, podobne ako v divadle, nebol prvým hercom (ako Machata, Valach, Filčík). V divadelnej kultúre, budovanej takými figúrami ako Budský či Jamnický, akoby nemal dost expresívny výraz. Chudíkov moderovaný (minimalistický, civilný) prejav, možno ťažšie „zoomovateľný“ z hľadiska divadla, bol však ideálny pre filmové médium a snáď ešte vhodnejší pre televíziu, kde je obnažená tvár herca tým najpodstatnejším výrazovým prostriedkom. Ako jeden z mála hercov svojej generácie Chudík svojím prejavom „kulisy netrhal“, aj preto sa o ňom často pí-

salo ako o jednom z našich prvých esenciálne filmových hercov. Najčastejšie sa v tejto súvislosti spomína kapitán Dabač v rovnomennom filme Paľa Bielika. „*Autentickosť, komornosť, striednosť – to sú kvality neobyčajného Chudíkovho výkonu, to sú však zároveň aj kvality scenára, výpravy, réžie,*“ napísal Martin Porubjak.

To, že Chudíkov herecké výkony neboli len záležitosťou jeho vkladu, dispozícií či talentu, ale i vecou režijného vedenia, dokladá práve Dabač. Bielik vedie Chudíka „za“ jeho predpoklady, dokonca i proti jeho vôli. A jeho tvárnosť, potenciál herca ako média, ktoré tvorí nad rámec poznateľného, prináša udalosť, ktorej sa (snáď?) hovorí umenie. Ale aj v Chudíkovej filmografii nájdeme slabšie roly. Napríklad v Kudláčovom príbehu manželskej krízy *Posledný návrat* je v úlohe zanedbávaného man-

žela neverníka pod maskou silného mejkapu dost tvrdý i netypický teatrálny.

Hoci Chudík rozhodne nebol „typom“, isté figúry sa v jeho filmografii opakovali. Okrem intelektuálov hrával často postavy v uniforme: postavy-inštitúcie a postavy zákona (vojakov, esesákov, právnikov, lekárov, profesorov, osobnosti dejín). Jeho istý chlad či étos disciplíny rezervovaných rolí sa pritom zaujímavo otváral v konštelácii s temperamentnejším partnerom. Napríklad v Lettrichovských detektívkach, kde jeho postave decentného kapitána Jakubca veselo sekunduje Viliam Polónyi ako poručík Michalko. Divácky neobyčajne príťažlivá bola i konštelácia z *Nemocnice na okraji mesta: poker face* Sova (Chudík), k nemu rozšafno-excentrický Štrosmajer (Kopecký) či emocionálne krehká doktorka Čeňková (Balzerová). Chudíkov herectvo, nazývané aj „herectvom bytia“, bolo i herectvom kompatibility, spolupráce a vyladenia. Stačí si pozrieť v repríze niektorú z inscenácií tzv. televíznych pondelkov.

Vo filme je Chudíkovým vrcholom prelom päťdesiatych a šesťdesiatych rokov, v televízii prelom sedemdesiatych a osemdesiatych. A samozrejme *Nemocnica*. Z postavy primára Sovu, jej emocionálnej satisfakcie, žil Chudík do konca života, hoci mala i svoje tienisté stránky. Do istej miery nám ho zafixovala ako „klaďasa“, nastavila latku, ktorú sme boli leniví podliezať či prekračovať.

Po roku 1989 bol Chudík chvíľku ministrom kultúry, ktorý však rýchlo pochopil, že by zostal len symbolickou figúrou. Idealizmus ponovembrovej kultúry pochovala ekonomická transformácia, pričom filmová kultúra v tomto procese skoro zanikla. Aj Chudíkova filmografia „zredla“, jeho spoločenská pozícia renomovaného herca, zaslúžilého a národného umelca značne poklesla. Nebyť výrazne mladšej manželky, ktorá hercovi, zvlášť po osemdesiatke, sprostredkovala kontakt s verejnosťou a takpovediac opatrovala jeho pozíciu, bol by sa možno aj on pomaly strácal z kultúrneho povedomia, podobne ako niektoré iné žijúce herecké legendy (Karol Machata, Štefan Kvietik).

Chudík teda zostal ikonou alebo v posledných rokoch hádam ešte skôr inštitúciou československého filmu. Mizériu prepadu slovenskej kinematografie v deväťdesiatych rokoch tak v jeho filmografii premostovali sporadické ponuky českých (ko)produkcí, ktoré zvládali s noblesou, no bez prenikavejšej žiary. Istí proti korektným, citovo trochu rezervova-

ným, no morálne konzistentným dobrákom typu Sova si trúfol až Jan Hřebejk, ktorý ho obsadil do úlohy inteligentnej „kurvy“ – ešestbáka Kafku (*Kawasakioho súžie*). A osemdesiatnik Chudík vytvoril ďalšiu zo svojich vrcholných rolí. Ale ani slovenská audiovizuálna kultúra na herca nezabúdala. Okrem reprízovania jeho filmov mu venovala množstvo dokumentov a spomienkových formátov občas dost pochybnej kvality. Ak by sme z publikácií venovaných Chudíkovi v posledných rokoch mali vybrať jednu, bola by to určite kniha rozhovorov Chudík – Štrasser *Žijem nadstavený čas* (2009). Štrasser sa – hoci taktne – pýta na ošemetné veci a Chudík celkom otvorene odpovedá. Reč nie je len o rodnom Hronci, o láskach a manželstvách, filmových a divadelných rolách, vzťahu k prírode, poézii a recitácii, o nemocničných recidívach a depresiách, o emigrácii, ale aj o lojalite k moci či „majetkových pomeroch“ hercov kedysi a dnes.

Trochu zjednodušene sme si zvykli „napínať“ Chudíkov herecký register medzi Sovu a Dabača, aj preto, že sú to také odlišné roly. Lebo Chudíkov možnosti naozaj najlepšie vyniknú v diferencii: napríklad keď si po *Nemocnici* pozrieme hoci *Sesternicu Betu* a v nej jeho postavu obstarožného chlípника Crevela alebo keď sa po chlapáckom Dabačovi sústredíme na niektorého z jeho fenomenálnych „mäkkyšov“: Paľa Kubiša v *Polnočnej omši* alebo fúzkateho majora v *Piesni o sivom holubovi*, ktorý sa hrmie „na autiaku“ do povstania, no skláti sa pri prvej streľbe... Pekná a plastická bola aj jeho rola „zbabelého“ učiteľa Bednára vo filme *Zbabelec* Jiřího Weissa.

Ak možno o hercoch uvažovať politicky, Chudík bol rozhodne symbolom československej hereckej kultúry. Jeho filmografia bola od začiatku rovnako bohatá na české i slovenské filmy. A treba povedať, že česká herecká kultúra, do ktorej svojim civilným prejavom (a perfektnou češtinou, cvičenou na Seifertových veršoch) pasoval akosi lepšie než medzi Jánošíkov, Chudíkovi vďačí za vela. A naopak. „*Bol som kráľ aj tesár, vojak i generál, lekár tela i duše, vyšetrotel' i prenasledovaný, hudobný skladateľ i spisovateľ, bol som husár i farár..., ani neviem, čím som ešte nebol, azda Jánošíkom,*“ vyjadril sa Chudík v jednom dokumente. Mali by sme dodať: Chvalabohu. ▲

Chudík? Jedinečný a vrstevnatý

Prinášame vám vyjadrenia slovenských osobností, ktoré mali možnosť spolupracovať s Ladislavom Chudíkom a boli zasvätenými pozorovateľmi jeho hereckého umenia.

Emília Vášáryová, herečka

Veľmi oceňujem, že keď sa pán Chudík stal šéfom činohry SND, rozhodol sa vnieť do hereckého povolania istý poriadok a okrem profesionality vyžadoval pri hereckom prejave aj myslenie, nielen intuitívny prístup. Chcel, aby tá profesia narástla a získala iné kvality. Bol veľmi prísny, vyžadoval si disciplínu a sám išiel príkladom. Najviac som ho obdivovala v záporných charakterových úlohách, keď na scénu prišiel muž so všetkými hereckými danosťami, dôsledne pripravený, s cieľene vybudovanou postavou, ktorá má svoj vývin, sleduje intencie autora... V televízii sme spolu účinkovali napríklad v adaptácii Balzacovej *Sesternice Bety*, kde hral takého surového človeka – sukničkára. V podobných rolách bol fantastický, ten jeho odstup i humor, schopnosť pochopiť postavu a vystreliť si z nej, akoby sa na ňu díval trochu zhora a tak ju vytváral. Nikdy nezabudnem, ako sme v 70. rokoch, keď boli zakázané Hochhuthove hry, robili v Bratislave jeho *Zástupcu*, kde pán Chudík stvárnil nacistu, ktorý ma v koncentráku zabije. To bola pre mňa obrovská škola! Dívala som sa na neho na skúškach a neverila som vlastným očiam, ako sa pre-

do mnou menil, ako to premyslene a cielavedome budoval. Ja som ho veľmi nahovárala do filmu Honzu Hřebejka *Kawasakiho rúže*. Nechcel, už sa toho bál. Bola som však presvedčená, že to zvládne, a povedala som mu, že keď to bude hrať, dostane Českého leva. Keď som sa potom dívala, ako ho dostal, vyhrkli mi slzy šťastia, že sa to podarilo. Pán Chudík bol jedinečný, ťažko sa bude hľadať jeho nástupca. Som šťastná, že to kedysi riskol, vzal ma do divadla, a že sme spolu veľa hrávali.

Vido Horňák, režisér

S Lacom Chudíkom som nakrúcal hneď svoj prvý film *Mlčanie mora* podľa Vercoresovej novely. Je to príbeh z roku 1941, keď Francúzsko okupujú Nemci. V jednom mestečku žije starý pán profesor so svojou neterou a k nim nastahujú francúzskeho dôstojníka wehrmachtu, ktorého hral Chudík. Už tu medzi nami vzniklo kamarátstvo, rozumeli sme si. Mal veľký zmysel pre civilné herectvo a čuch pre kameru. Dokázal hrať doslova ako moderný francúzsky herec, v civilizme pred kamerou bol porovnateľný napríklad so Jeanom Gabinom. S Chudíkom som potom robil nejaké *Chvilky poézie*, až

prišli trojdielni *Buddenbrookovci*. To už bola naozaj spolupráca na telo, rodina Buddenbrookovcov stála na Chudíkovej postave, ktorá udávala jej tón, a on okamžite vycítil, že je jej pilierom. Keď som k nemu priradil Kvietika, Mistríka a Vášáryovú ako hereckých partnerov, vzniklo niečo nesmierne krásne a pravdivé. Chudík bol pragmatický a vecný a napriek tomu vás dokázal chytiť za city. Jeho herectvo v *Buddenbrookovcoch* považujem za čosi ako občiansku svednosť a aj pri tej jeho vecnosti cítiť, ako svojich synov v hĺbke miluje a trpí s nimi. Vynikajúco však stvárnil aj zápornú postavu v *Sesternici Bete*, ktorú sa spočiatku zdráhal prijať.

Roman Polák, riaditeľ činohry SND

Bola to vrstevnatá osobnosť. Na jednej strane človek, s ktorým som sa stretával ešte ako mladík cez jeho filmy. Chudík spoluvytváral nielen slovenský film, ale aj slovenský rozhlas, televíziu, dabing. Je to osobnosť, ktorá na Slovensku formovala a vytvárala rôzne umelecké žánre. Na druhej strane to bol divadelný herec, s ktorým som mal možnosť spolupracovať. Na javisku pôsobil vždy veľmi autoritatívne a uveriteľne, z ľudskej stránky bol plný empatie napriek tomu, že jeho život nebol jednoduchý. Bol to človek, ktorý sa vedel úprimne zasmiať, pri práci mu žiarili v očiach iskry a bol veľmi príjemným pracovným partnerom. Tretia rovina, ktorá je na ňom zaujímavá a veľmi si ju vážim, je, že hoci prežil niekoľko režimov, zostal človekom, ktorý mal charakter. Či už to bola jeho reakcia na príchod sovietskych vojsk, keď na pár mesiacov emigroval, alebo moja osobná skúsenosť cez Nežnú revolúciu, keď prišiel do martinského divadla, kde som bol vtedy umeleckým šéfom. V diskusii, ktorá vôbec nebola jednoduchá, ved' do hľadiska zrazu nasadili 300 či 400 milicionárov v civile, ktorí si bránili socializmus, pán Chudík dokázal tých antagonisticky naladených ľudí absolútne spacifickovať tak, že mu nakoniec zatlieskali. Bol to jeden z jeho najväčších hereckých a ľudských výkonov. Pred mojimi očami sa vtedy odohrala tá šialená sila osobnosti, človeka, ktorý dokázal hovoriť presvedčivo a ľuď, čo ho chceli vypísať a zosmiešniť, nakoniec presvedčil o tom, že zmena režimu je nevyhnutná.

Michal Kollár, režisér a producent

„Ako vám môžeme pomôcť, páni?!“ To bola prvá veta prvého dňa nakrúcania *Červeného kapitána*, ktorú majster Chudík predniesol na placi. Asi štyri-

dsatkrát. Štáb, ako aj jeho o dve generácie mladší hereckí kolegovia držali palce s každým nádychom. Pán Chudík, vek 90 rokov, totiž v prvých hodinách točenia nie celkom vedel svoj text. Bázeň pred legendou a elementárna slušnosť kázali, že sa to nikto neodvážil komentovať. Pri obedňajšej pauze za mnou striedavo prišlo niekoľko významných členov štábu a pýtali sa, aký je plán B. Na mysli mali výmenu herca alebo aspoň výrazné oklieštenie jeho textu. Vedel som, že vzdialená lokácia, víkendové nasadenie a zásadný fakt, že Chudíkova postava je úvodom k celej záhadе *Kapitána*, nič z toho nedovoluje. „Ste len hnis, špinavý, odporný...“ zaburácalo poobede scénou. Majster sa prebral a predniesol svoj (skoro stránkový) monológ na „prvú dobrú“. Cigaretová pauza. Opäť kuloárne obavy od nemenovaných hereckých strán: „Pri tom Chudíkovi budeme na plátne úplne malí!“ Dovolím si pridať, že nielen na plátne, ale i „za ním“. Majster Chudík je v našom kolektívnom povedomí zapísaný výhradne pozitívne. Bez škandálov, politiky, zapredávania sa či (zbytočných) akože filozofických hlbokých názorov „na všetko“. Vzácné naplno odovzdávaný svojmu hereckému remeslu, ktoré bez výhrad a s ľahkosťou zakaždým povýšil na umenie. Nielen v tomto ste nám vzorom, Majstre...

Richard Blech, filmový historik

Pri smrti Ladislava Chudíka sa spomína všeličo, čo vo svojom živote urobil. Málo sa však spomína na zvukovú podobu jeho herectva. Chudíkov spolupútnik v činohre SND, profesor herectva na VŠMU Viliam Záborský sformuloval odkaz tej generácie do slov: „Musíš hovoriť, aby ťa rozumeli. Nemrli, ale hovor zrozumiteľne, aby ťa rozumeli, aj keď šepkáš.“ Kultivovanosť reči si Chudíkova generácia vypestovala ako samozrejmosť, ako jeden z umeleckých prejavov herectva. Výrazne jej pri tom pomohol rozhlas, ktorý sa stal v povojnovom období nosnou zložkou slovenského herectva. Chudík to mal o to ťažšie, že rovnocenne vstúpil do dvoch jazykových kultúr – do slovenskej aj českej. Keď vznikal scenár k českému televíznemu seriálu *Nemocnica na okraji mesta*, postava primára Sovu bola šitá na herecký prejav Karla Högera, ktorý nečakane zomrel, a keď niekto zo štábu navrhol slovenského herca, nastali rozpaky, ako Chudík jazykovo zvládne túto náročnú úlohu. Zhostil sa jej však brilantným spôsobom. A to je vari najdôležitejší odkaz ďalším hereckým generáciám. ▲

IVAN PALÚCH (20. 6. 1940 – 3. 7. 2015)

► **Mariana Čengel Solčanská** (scenáristka a režisérka)

V júli zomrela ďalšia z výrazných osobností slovenského herectva – Ivan Palúch. Spomína na neho režisérka Mariana Čengel Solčanská, ktorá s ním pracovala už ako študentka a neskôr ho obsadila aj do svojich dlhometrážnych snímok *Obhliadka* (pre TV), *Legenda o lietajúcom Cypriánovi* a *Miluj ma alebo odíď*.

Milý Ivan, volala mi Ildka, v telefóne sa predstavila Palúchová, aj keď Palúchová nie je. Aby som vedela, že je tvoja žena. Chcela som jej povedať: „Tu je Mariana. Palúchová.“ Lebo aj ja som ťa milovala. Potom som bola na cintoríne v Bystrici, sama ako prst, a hľadala som ťa, s kahancom v ruke. Aby si mal svetlo, aby si na mňa videl. „Kde si, Ivan?“ prihovárala som sa miliónu hrobov a nechcelo sa mi veriť, že si tam, medzi nimi. Ako by si mohol? Stále mám tú esemesku z júna: ... *Chýbala si mi. Oddnes už po mne v Bratislave šliapu...* Bola som

práve v Turecku, zadok namočený v detskom bazéne, s pripečeným mozgom som sledovala svoju dvojročnú dcéru, ako sa bije s ruskými deťmi o krhličku. Všetko mi zhorklo. Mala som tam byť. Dávali ti dľaždicu na Laurinskú, viem.

Kto opíše tvoj talent, smiech, bezprostrednosť, tie tuhé objatia, čistú tvár malého dieťaťa, tú tvoju priamosť a energiu, ten šarm, humor a vášnivú túžbu po filmoch, nekonečné historiky – vieš, napoly pravdivé, napoly geniálne –, tvoju túžbu po ľuďoch, cigaretách, pohárikú, ženách, po robote, po dobrej robote?! Na premiére *Cypriána* si zostal so mnou v bare pred sálou. Strašne som sa bála a ty si mi hovoril: „Neboj sa, vyjdú odtiaľ a dobre sa neposerú, ako ti budú gratulovať. Oplujú ťa až zajtra, keď tam nebudeš.“ Smial si sa a mal si pravdu. Bol si so mnou v každom filme. Vieš, po dopísaní scenára sa ma všetci pýtali: „Čo bude hrať Palúch?“ Často si mi zavolať a hlásil: „Už som po operácii... Nechal som sa zarásť... Mám nové zuby...“ To aby som vedela, že žiješ, že si tu a že chceš byť na pláci. Vždy, keď sme dotočili, si sa o pár týždňov ozval: „Ako to vyzerá?“ To robia iba starí herci. Prídu, napíšu esemesku, zavolajú. Brzobohatý, Gabika Dolná, Štefan Šafárik, ty. Pýtal si sa: „Čo je s tým našim filmom?“ Lebo je aj tvoj. Mladí herci nezavolajú nikdy, čerta sa starajú.

Čo mám ešte povedať? Tvoj herecký prejav bol prirodzený, slovenčina plná archaizmov, spevavých tónov, mäkká a bohatá. Klial si ako gróf. Niekedy ako furman. Bol si roztopašný, veľkorysý, ústa pohotové na smiech, stále sa ti diali záznaky. Pamätáš, ako keď si volal taxík na našej ulici: „Haló, chcem taxík. Som tu, v takej fantastickej kaviarni, majú tu vynikajúce jednohubky.“ A taxík prišiel. Raz som sedela v Budapešti s Cserhalim a ten mi povedal: „Poznáš Ivana Palúcha? Nikdy sme sa nerozprávali, lebo on nevie maďarsky a ja okrem maďarčiny žiadnu reč. Ale nemám u vás väčšieho kamaráta.“ Ivan, nemáme u nás väčšieho herca. Ja nemám väčšieho herca.

Nenašla som ťa, tam na tom cintoríne. Prišla tma, mala som vybitý mobil, cez slzy som nevidela. Položila som kahanec na cudzí hrob a modlila som sa takto: Ivan, ktorý si na nebesiach, daj, nech nie sme vlci. Nech sme lepší ľudia, nech točíme lepšie filmy. Nech nepríde tma. Nech nepríde tma. Ďakujem ti za všetko, drahý môj. Že si bol a že si bol v mojich filmoch. ▲

► FOTO: archív SFÚ/Vlastislav Macháček

MAGDA PAVELEKOVÁ (7. 6. 1931 – 20. 7. 2015)

► **Milan Polák** (teatrológ)

Vo veku 84 rokov zomrela herečka Magda Paveleková, ktorá pôsobila v divadle, vo filme, v televízii, rozhlase, ale aj v kabarete a zábavných produkciách rôzneho typu.

V ešte stále relatívne mladom slovenskom dramatickom umení sme mali a máme niekoľko výrazných a významných herečiek. Ich herecké umenie sa však realizovalo predovšetkým v drámach, tragédiách či vo vážnych filmových príbehoch. Hrali aj komediálne postavy, ale tie v ich kariére nedominovali. V komediálnom žánri sme mali málo herečiek, pre ktoré by účinkovanie v tomto žánri bolo ich výrazným poznávacím znakom. V dávnejšej minulosti to bola napríklad Frída Bachledová, v nedávnej minulosti a v súčasnosti možno Eva Krížiková, Zora Kolínska, Milka Zimková, ale v priebehu celej hereckej kariéry, ktorá trvala 66 rokov, to bola najmä Magda Paveleková. Rekapit-

ulácia jej prítomnosti v našej dramatickej kultúre je priam impozantná. Najmä pokiaľ ide o počet vytvorených postáv – predovšetkým v divadle a v televíznych filmoch. Napríklad len v Krajevom divadle v Nitre, kde pôsobila 16 rokov (1949 – 1965), vytvorila sedemdesiat postáv a väčšinu z nich v komediálch. V Tatra revue, na Novej scéne a v iných divadelných združeniach jej pribudli ďalšie desiatky postáv, takisto s prevahou komediálnych. Tou poslednou bolo jej úspešné účinkovanie v muzikáli *Mníšky* v Teatre Wüstenrot.

Vo filmografii Magdy Pavelekovej je zhruba stovka postáv, ktoré vytvorila v televíznych snímkach a seriáloch. Účinkovala aj v dokumentoch či zábavných TV programoch. A obsadili ju do viacerých hraných filmov, pričom je zaujímavé, že svoj filmový debut absolvovala v českom titule režiséra Karla Kachyňa *Vánoce s Alžbětou* (1968). Do slovenských hraných filmov ju obsadili režiséri Jozef Zachar (*Očovské pastorále*, 1973; *Sedem krátkych rokov inžiniera Hagaru*, 1977), Martin Ťapák (*Pacho, hybský zbojník*, 1975; *Stratená dolina*, 1976), Miroslav Horňák (*Bludička*, 1977), Peter Solan (*A pobežím až na kraj sveta*, 1979), Ján Lacko (*Toto leto doma*, 1980), Zoro Záhon (*Začiatok sezóny*, 1987), Tomáš Krnáč (*Vyššia moc*, Nebecko/Slovensko, 1996), Stanislav Párnický (... *kone na betóne*, 1995).

Charakteristikou herectva Magdy Pavelekovej bolo, že sa v plnom rozsahu prejavilo a najlepšie sa cítilo pri priamom dotyku s divákom, teda na divadelnom, kabaretnom alebo estrádnom pódii. Jej humor mal ľudovú bezprostrednosť a vtíp s prímou nadhľadom a dobromyseľnej zádrapčivosti. Asi aj preto sa stala protagonistkou a jednou z hviezd pomerne krátkeho obdobia existencie zatiaľ jedinej slovenskej profesionálnej kabaretnej scény – bratislavskej Tatra revue (1958 – 1970). V kabaretno-revuálnom programe podľa námietu Žarka Petana *Salto mortale*, ktorý po okupácii v roku 1968 ukončil existenciu tejto scény, brilantne vytvorila postavu krotiteľky šeliem. Bola to akoby predzvesť toho, čo Československo čakalo v nasledujúcich rokoch.

Za svoje herecké majstrovstvo získala viaceré významných ocenení, spomeňme aspoň Pribinovu kríž II. triedy či uvedenie do Siene slávy ankety OTO. ▲

► FOTO: archív SFÚ

SYLVIA TURBOVÁ

(30. 9. 1947 – 29. 7. 2015)

► Richard Blech (filmový historik)

Vo veku 67 rokov zomrela herečka Sylvia Turbová, ktorá sa uplatnila na Slovensku i v Čechách a k jej prvým filmom patril Robbe-Grilletov *Muž, ktorý luže*.

Patrila k hereckej generácii 60. rokov, ktorej cesta po štúdiu na VŠMU (absolvovala ju v roku 1971) prirodzene smerovala na divadelné javisko. Zdalo sa teda, že po krátkom pôsobení v košíckom divadle príde na rad Slovenské národné divadlo, ale nestalo sa to. Brána SND sa jej neotvorila, a tak do povedomia verejnosti vstúpila vo filmoch pre kiná aj televíziu, v ktorých výrazne uplatnila svoj herecký talent, šarm a pôvab. Dávali jej viac priestoru, a keď ho nenachádzala v slovenskom divadle, upriamila sa na prvú českú divadelnú scénu – pražské Národné divadlo. Mala totiž po rodičoch prirodzenú danosť dvojjazyčnej kultúry (otec Belo Turba bol Slováč, herec a spevák Novej scény v Bratislave, matka bola pôvodom Češka). Jej prechod

do českej divadelnej kultúry bol preto bezproblémový. Nemusela zápasiť s češtinou ako viacerí jej slovenskí hereckí vrstovníci.

Už v slovenských filmoch obsiahla rôznorodost postáv od romanticko-erotickej v Zacharovej *Zmluve s diablom* (1967, jej filmový debut) cez trochu surreálne ladenú postavu v koprodukčnom slovensko-francúzskom filme *Muž, ktorý luže* (1968), v ktorom hrala po boku významného francúzskeho herca Jeana-Louisa Trintignanta, až po charakterovú postavu v Uhrovom filme *Kosenie Jastrabej lúky* (1981) či v televíznych seriáloch *Straty a nálezy*, *Nepokojná láska*, *Povstalecká história*. Vlastne až film naznačil možnosti jej hereckej tvárnosti.

V roku 1969 uviedli na festivale v Cannes českú snímku *Nahota* (r. V. Matějka), kde spolu s Turbovou účinkovala aj Miss Československo Kristína Hanžalová, ktorá v tom čase emigrovala, a tak bol film na domácej pôde zakázaný.

V pražskom Národnom divadle hrala Turbová v dramatickom i komediálnom repertoári. Nastúpila tam však do rozbehnutého vlaku a musela si nájsť miesto v generácii, ktorú si vychovala prvá česká scéna. Napriek tomu sa jej podarilo vytvoriť niekoľko pozoruhodných postáv – Terezku v *Tvrdohlavej žene*, Natašu v dramatisácii románu *Vojna a mier*, Soňu v hre *Lesný duch*, Varvaru v Ostrovského *Búrke*, Helenu v Osbornovej hre *Obzri sa v hneve*. Okrem Prahy účinkovala aj v Štátnom divadle v Ostrave, často vystupovala v recitačných pásmach, známe sú jej poetické pásma v Klube slovenskej kultúry v Prahe. Sylvia Turbová sa udomácnila v českej divadelnej kultúre a zo slovenských filmových režisérov najviac pripomenuli, aká tvárna herečka sa z tunajšej kultúry vytratila, Andrej Lettrich v *Šepkajúcom fantómovi* (1975), Štefan Uher v *Kosení Jastrabej lúky* (1978) či Dušan Rapoš vo *Fontáne pre Zuzanu* (1985).

O jej hereckej formovateľnosti svedčí aj postava v barrandovsko-kolibskej koprodukcii režiséra Juraja Herza *Zastihla ma noc* (1985). V tejto krutej reminiscencii na nacistické koncentračné tábory presvedčivo stvárnila surovú dozorkyňu. Táto jej postava pripomenula, aký široký herecký register dokázala Sylvia Turbová zvládnuť. No a generácie, ktoré vyrastali v 70. a 80. rokoch, si zaiste pripomínajú jej úlohy v niektorých rozprávko ladených filmoch a programoch. ▲

■ FOTO: archív SFÚ/Vladimír Vavrek

Pestrosť zo sveta, nuda z domova

► Milan Černák

Filmové týždenníky ako žáner spravodajského filmu sú dnes vzácnosťou. Na Slovensku sa o ne vo svojich zbierkach stará Slovenský filmový ústav (SFÚ), ktorý ich v spolupráci so spravodajskou televíziou TA3 uvádza v jej programe. V mesačníku Film.sk ich čitateľom približuje Milan Černák, ktorý pôsobil ako dramaturg a režisér Spravodajského filmu.

Ak sa niektorý z televíznych divákov rozhodne pozrieť si celú ponuku, uvidí v priebehu mesiaca až 84 filmových šotov, z toho 40 zo zahraničia. Pravda, prevládajú tie „z bratských krajín“, ale ani 15 „z kapitalistickej cudziny“ nie je málo, najmä ak sú atraktívne. A to sú: je medzi nimi prehliadka nových modelov dámskych plaviek v Londýne, detské rodeo v Kalifornii, malé medveďa v zoo či Jean Marais na filmovom plese. Uvedené údaje okrem toho znamenajú, že tvorcovia žurnálu stále inklinovali k tvorbe krátkych šotov – škoda, že tie domáce, síce dlhšie, sú nudnejšie...

Máj roku 1956 priniesol prevratnú novinku (TvF č. 19): československí a poľskí turisti mohli voľne prechádzať na obe strany Vysokých Tatier vďaka tzv. uvoľneniu pohraničného styku. Dovtedy to nebolo vôbec jednoduché. Kritická kamera v rubrike Pod lupou zaostrila svoj pohľad do obce Slopná v považskobystrickom okrese. Tu totiž dáva 120 kráv denne spolu 6 litrov mlieka! A tak občania stoja na nedostatkové mlieko v radoch ako cez vojnu.

V čísle 20 zaujmú dva šoty s kultúrnou tematikou. Nazrieme do vzácného kostoľáka v liptovských Smrečanoch a do Holandska, kde žal SĽUK veľké úspechy. Slovenskú poetku Mašu Haľamovú, žijúcu v Tatrách, nám predstavujú spravodajcovia v č. 21. Okrem toho sa predstaví aj nový úspech československého automobilového priemyslu: nákladná Škoda 706 RV, ktorá má „kúrenie, vetranie a rádio“.

Budovanie hydrocentrál na Váhu pokračuje. Pod Skalokou pri Trenčíne začali montovať (č. 22) prvé turbíny a potom sa stavbári môžu presunúť do Maduníc. Vo Vilniuse v Litve otvorili prvú samoobsluhu a už spomínaný Jean Marais sa ukázal na plese v západonemeckom Frankfurte.

Obyvatelia jedného z prvých sídlisk na Slovensku, „500 bytov“ v Bratislave (postavených v roku 1950), začali so zveľaďovaním svojho okolia (č. 23), čo filmový žurnál chváli, no už o týždeň sa sem vracia s kritikou nekvalitných bytov (č. 24).

Komárňanskí lodiarci odovzdali už dvadsiatu loď pre Sovietsky zväz (č. 25) a vodohospodárski výskumníci pokračovali v príprave nášho najväčšieho vodného diela na Dunaji (č. 26). Jeho výstavba sa mala začať do piatich rokov. Skutočnosť? Začala sa o 21 rokov a skončila o 36! ▲

FILMOVÉ TÝŽDENNÍKY NA TA3 – SEPTEMBER 2015

- 5. 9. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 19/1956 a 20/1956 (repríza 6. 9. o 15.30 hod.)
- 12. 9. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 21/1956 a 22/1956 (repríza 13. 9. o 15.30 hod.)
- 19. 9. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 23/1956 a 24/1956 (repríza 20. 9. o 15.30 hod.)
- 26. 9. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 25/1956 a 26/1956 (repríza 27. 9. o 15.30 hod.)

Zmena programu vyhradená!

KINO LUMIÈRE
V SEPTEMBRI:Na ceste
(filmovými) dejinamiodporúča
filmový publicista
a festivalový dramaturg
Radovan Holub

Program kina sa začína ambiciózne už 1. septembra – hollywoodskou prvotinou Orsona Wellesa *Občan Kane*. Filmom, ktorý po 74 rokoch od svojho vzniku nezostarol ani témou, ani formou. Peniaze a moc zostávajú hybnou silou spoločnosti, novinári sa márne snažia zrekonštruovať ľudské osudy, filmy, hoci voľne inšpirované skutočnosťou, stále spôsobujú škandály. A koľkokrát sa umelci dali inšpirovať jazdou vlaku ako vo filme *Vražda v Orient exprese* od Sidneyho Lumeta podľa slávnej detektívky Agathy Christie z roku 1934, inšpirovanej únosom dieťaťa Charlesa Lindbergha – toho, ktorý ako prvý samostatne preletel Atlantik. Ďalší skvost: britský triler *Tretí muž* Carola Reeda s Orsonom Wellesom v hlavnej úlohe. Pre citarový motív si ľudia dodnes kupujú cédečka od rakúskeho hudobníka Antona Karasa.

Nevynechal by som 60. roky, ktoré v československej kinematografii priniesli veľké prekvapenia. Jedným z nich bola *Panna zázračnica* – poetická fantázia Štefana Uhra s kamerou Stanislava Szomolányiho. O pár rokov neskôr bolo v našej kultúre horšie, ale napriek tomu vznikli dôležité filmy, napríklad z čias kolektívizácie – *Kto odchádza v daždi...* v réžii Martina Hollého. Málokomu sa v tej vrcholiackej normalizácii podarilo prekročiť nepísané pravidlá, ktoré si žiadali „pokrokové“ témy. Natočiť film o mentalite v dobe, ktorá nepriala politickým témam, dokázal o niečo neskôr Juraj Jakubisko v *Nevere po slovensky*. A je dobré, že kino pripomína i pozabudnutý československý film *Vlakári* Juraja Lihosita. Kto by rád nevidel Barboru Bobulovú v hlavnej úlohe, keď ešte žila na Slovensku? Ale ešte k tým 60. rokom: čo tak zaspomínať si na predčasne zosnulého poľského herca Zbigniewa Cybulského prostredníctvom filmu Andrzeja Wajdu *Všetko na predaj?* Je to vlastne pocta vtedy už dva roky mŕtvemu hercovi, ktorého mal Wajda veľmi rád.

A napokon niečo „novšie“: *Barton Fink* (1991), *Nebo nad Berlínom* (1987), *Tajomný vlak* (1989). Majstri svetovej kinematografie – bratia Coenovci, Wim Wenders a Jim Jarmusch – nakrútili filmy štýlovo trochu zvláštne a tajuplné, možno až bizarné, vypovedajúce (aj) o stratenosti človeka v modernej civilizácii. Alebo *Biele stuha* Michaela Hanekeho (2009) – pôsobivá dráma o zrode násilnia a neznašanlivosti.

V programe sú aj štyri porevolučné slovenské filmy, z ktorých by som vyzdvihol napodiv málo známy dokument *Všetci spolu... (po slovensky)* od Evy Štefankovičovej, ktorý hodnotí udalosti spojené s revolúciou v roku 1989. ▲

Kto odchádza v daždi... • archív SFÚ

KINO
LUMIÈREKINO
SLOVENSKEHO
FILMOVÉHO
ÚSTAVUŠPITÁLSKA UL. 4
BRATISLAVA

SEPTEMBER 2015

- 6. 9. 1920 **Karol Krška** – kameraman
(zomrel 3. 6. 1989)
- 10. 9. 1935 **Michal Monček** – herec
- 11. 9. 1930 **Dušan Blaškovič** – herec
(zomrel 18. 9. 2001)
- 13. 9. 1945 **Marián Jaško** – animátor, režisér
- 14. 9. 1945 **Libuša Trutzová** – herečka
- 16. 9. 1930 **Andrej Šilan** – herec
(zomrel 3. 8. 2009)
- 17. 9. 1930 **Robert Hardonyi** – filmový inžinier
(zomrel 29. 1. 2009)
- 17. 9. 1940 **Otto Geyer** – kameraman
- 18. 9. 1945 **Kamil Peteraj** – dramaturg, básnik
- 20. 9. 1955 **Brigita Sitárová-Hausnerová**
– herečka
- 21. 9. 1935 **Vojtech Mladý** – vedúci výroby
(zomrel 2. 6. 2009)
- 22. 9. 1950 **Alexandra Záborská** – herečka
- 29. 9. 1920 **Michal Belák** – herec, spevák
(zomrel 16. 3. 1981)
- 29. 9. 1935 **Margita Černáková** – strihačka
- 29. 9. 1935 **Viera Radványiová** – herečka

zdroj: Kalendár filmových výročí 2015

- Interná publikácia Slovenského filmového ústavu (SFÚ)
- zostavila **Renáta Šmatlíková**

Creative Europe Desk
Slovensko informuje

Dňa 17. septembra má uzávierku Výzva EACEA/28/2015, **Podpora online distribúcie**. Ide o podporu digitálnej distribúcie európskych audiovizuálnych diel pre medzinárodné publikum a projektov, ktoré experimentujú s novými modelmi distribúcie. Podporu je možné žiadať na jednu z nasledovných akcií: **Akcia 2: Podpora vývoja tzv. „On Line Ready“ balíkov** Podpora zostavovania a dodania takzvaných digitálnych balíkov (*digital packages*) európskych audiovizuálnych diel s cieľom zlepšenia ich dostupnosti a vizibility – obzvlášť vo VoD službách – v krajinách, kde tieto diela nie sú prístupné na žiadnej z distribučných platforiem.

Katalóg filmov by sa mal zameriavať na európske audiovizuálne diela (hrané filmy, animované filmy, tvorivé dokumenty, TV filmy a seriály), ktoré už boli predané do kina a TV distribúcie v najmenej 5 krajinách zúčastňujúcich sa na podprograme MEDIA. Katalóg filmov musí obsahovať:

- minimálne 20 európskych audiovizuálnych diel,
- filmy z minimálne 5 krajín zúčastňujúcich sa na podprograme MEDIA,
- každý film z tohto katalógu by mal byť prístupný na VoD platformách minimálne 5 krajín zúčastňujúcich sa na podprograme MEDIA.

Akcia 3: Podpora inovatívnych multiplatformových spôsobov uvádzania filmov

Podpora inovatívnych multiplatformových spôsobov uvádzania jedného alebo viacerých európskych audiovizuálnych diel (hraných, animovaných alebo dokumentárnych filmov s minimálnou dĺžkou 60 minút) do distribúcie v najmenej dvoch krajinách zúčastňujúcich sa na podprograme MEDIA. ► vs

► www.csfilm.cz, www.filmpost.cz

Televízia českých a slovenských filmov
Slovenské pondelky 2015

7. september 2015

20.00 ► **Muž, ktorý luže**, r. A. Robbe-Grillet, 1968, 93 min.

14. september 2015

20.00 ► **Polnočná omša**, r. J. Krejčík, 1962, 88 min.

21. september 2015

20.00 ► **Vrah zo záhrobia**, r. A. Lettrich, 1966, 93 min.

28. september 2015

20.00 ► **Noční jazdci**, r. M. Holly, 1981, 88 min.

Zmena programu vyhradená!

► Dokumentárny film *Felvidék – Horná zem* (r. V. Sárkány) získal na 44. festivale Lubušské filmové leto v poľskom Lagowe (28. 6. – 5. 7.) cenu Silver Grape v súťaži dokumentov.

► Film *V tichu* (r. Z. Jiráský) získal na festivale Social World Film Festival, ktorý sa konal v dňoch 4. až 12. 7. v talianskom meste Vico Equense, cenu pre najlepšiu herečku (Judith Bárdos) a pre najlepšieho režiséra.

► V brazílskom meste Sao Paulo sa v dňoch 9. a 10. 7. premietali slovenské krátke filmy a uskutočnila sa aj súťaž Karao Clash de Animate, ktorá je podobná slovenskej Animation Karaoke Battle. Filmy *Hviezda, Play!* (oba v réžii A. Kolenčíka), *Arsy-Versy* (r. M. Remo), *Pandy* (r. M. Vizár), *Mesiac* (r. O. Rudavský) a *Strong Weed* (r. E. Bistik) uviedol Andrej Kolenčík.

► Krátkometrážny dokumentárny film *Play!* režiséra Andreja Kolenčíka vybrali do medzinárodnej súťaže krátkych dokumentov na 18. ročníku mexického festivalu Guanajuato International Film Festival, ktorý sa konal v mestách San Miguel de Allende (17. – 21. 7.) a Guanajuato (22. – 26. 7.). Na festivale sa zúčastnil aj slovenský film *Nina* (r. V. Obertová, M. Čopíková) v sekcii animovaných filmov.

► Film Ivana Ostrochovského *Koza* získal na 22. Európskom filmovom festivale v Paliči v Srbsku, ktorý sa konal od 18. do 24. 7., cenu Seif Teoman pre najodvážnejší prvý alebo druhý hraný film. Snímka získala aj ocenenie pre najlepší film v programe Susedia a priatelia a Zvláštne uznanie medzinárodnej poroty na 62. Pulskom filmovom festivale v Chorvátsku, ktorý prebehol v dňoch 18. až 25. 7.

► Vo veku nedožitých 91 rokov zomrel 5. 8. nestor poľskej a európskej filmovej kritiky, historik filmu Jerzy Płażewski. Aktívny účastník porôt na mnohých filmových festivaloch, elegantným správaním aj v tom, čo písal. Zaujímala sa o „malé“ kinematografie. Prekvapoval znalosťami o slovenskom filme a mimoriadne si cenil Hanáka, Havettu, Hollého, Jakubiska, Uhra. Od roku 1968 bol členom redakcie vynikajúcej revue *Kino*. V českom preklade vyšli jeho publikácie *Filmová řeč* (1967) a *Dějiny filmu 1895 – 2005* (2009). ► **Ladislav Volko**

► ZS

NAJPREDAVANEJŠIE PUBLIKÁCIE A DVD NOSIČE V PREDAJNI SFÚ ► JÚL A AUGUST 2015

► PUBLIKÁCIE

1. Eduard Grečner: *Film ako voľný verš* (SFÚ, Bratislava)
2. František Gyárfáš a Juraj Malíček: *Naše filmové storočie* (SFÚ, Bratislava)
3. Černobílý snář Elmara Klose (Národní filmový archiv, Praha)

► AUDIOVIZUÁLNE NOSIČE

1. Blu-ray *Signum laudis* (SFÚ, Bratislava)
2. DVD *Deti* (MPhilms, Bratislava)
3. DVD *3x Štefan Uher* (SFÚ, Bratislava)

Predajňa SFÚ Klapka.sk (Grösslingová 43) a Kino Lumière ponúkajú v septembri tieto akcie:

1. Ak si kúpite septembrové číslo *Film.sk*, dostanete k nemu DVD *Zmluva s diablom*.
2. V septembri je v predaji 2DVD *Muž, ktorý luže/Eden a potom* za akčiovú cenu 6 eur.
3. Za akčiovú cenu 4 eurá si môžete kúpiť publikáciu *Herec Ivan Palúch*.

NAJNAVŠTEVOVANEJŠIE FILMY V KINE LUMIÈRE ► JÚL 2015

1. *Dior a ja* (r. Frédéric Tcheng, Francúzsko, 2014, ASFK)
2. *Divoké historiky* (r. Damián Szifron, Argentína/Španielsko, 2014, ASFK)
3. *Slepá* (r. Eskil Vogt, Nórsko, 2014, ASFK)
4. *Dáma v zlatom* (r. Simon Curtis, USA, 2015, Forum Film)
5. *Pútnik – najlepší príbeh Paula Coelho* (r. Daniel Augusto, Brazília/Španielsko, 2014, Barracuda Movie)

100
2015

OD KLASIKY PO SÚČASNÉ TRENDY

PROJEKT

ASOCIÁCIA SLOVENSKÝCH FILMOVÝCH KLUBOV
UVÁDZA NAJVÄČŠIU PUTOVNÚ PREHLIADKU
FILMOV NA SLOVENSKU

od 10. septembra

WWW.ASFK.SK

V KINÁCH A FILMOVÝCH KLUBOCH

1: KOZA

Ivan Ostrochovský
Slovensko – Česká republika / 2015

2: AFERIM!

Radu Jude
Rumunsko – Bulharsko – Česká republika – Francúzsko / 2015

3: KLUB BITKÁROV

David Fincher
USA – Nemecko / 1999

4: FENIX

Christian Petzold
Nemecko / 2014

5: OKNO DO DVORA

Alfred Hitchcock
USA / 1954

6: MLADOST

Paolo Sorrentino
Taliansko – Francúzsko – Švajčiarsko – Veľká Británia / 2015

7: MA MA

Julio Medem
Španielsko / 2015

8: VÝCHOD SLNKA

Friedrich Wilhelm Murnau
USA / 1927

9: LOVE

Gaspar Noé
Francúzsko – Belgicko / 2015

10: ZBRUSU NOVÝ ZÁKON

Jaco Van Dormael
Luxembursko - Francúzsko – Belgicko / 2015

PREDAJ MESAČNÍKA FILM. SK: KŤHKOPECTVÁ A INÉ PREDAJNE / Bratislava ► Klapka.sk – predajňa SFÚ (Grosslingová 4,3) ► Artforum (Kozia 20)
► Ex Libris (Nám. Ľ. Štúra 4) ► Hummel Music (Klobučnícka 2) ► Martinus (Obchodná 2,6) ► Prospero – predajňa DÚ (Jankovcov nám. 12)
+ vätšica VSMU (Svoradova 2) PEZINOK ► Artforum FILMOVÉ KLUBY ► Kino Lumiere Bratislava – kino SFÚ (Špitálska 4)
► FK – Kino Junior Levice ► FK – Kino Strojár Martin ► FK – Kino Fontána Pešťany ► FK – Naoko Trnava

**SLOVENSKÝ
FILMOVÝ ÚSTAV
SLOVAK FILM
INSTITUTE**

ISSN 1335-8286

06
9 771335 828003

FILM. SK JE EVIDOVANÝ MK SR POD E.V. Č. EV 947/08

KALENDÁRIUM

► **PREMIÉRY**

DISTRIBÚCIA

ROZHOVOR

PUBLIKÁCIE

► **TÉMA**

FILMOVÉ NOVINKY

FESTIVALY

► **RECENZIA**

PROFIL

OHLASY

REBRÍČKY

A JUBILEÁ